

له يادى ۲۳۸ سالهى دامه‌زاندنى

سلیمانى

له‌چه‌ند روژنامه و به‌لگه‌یه‌كى

فهره‌نسى و ئینگلیزیدا

پروفیسور. دکتور یاسین سهرده‌شتى

سلیمانى ۲۰۲۲

خونپهري نازيز:

ئەم بابەتە ۋەك لەناونيشانەكەوھە ديارە، كۆمەئيك ھەوال و بابەت و ئاماژە سەبارەت بە سلىمانى و رووداوھەكانى لەمىژوودا دەخاتە بەردەست، كە لەروژنامە بيانىيەكاندا، بەتايەت فەرەنسى و ئىنگلىزىيەكان، لەكات و بۆنەو شۆينى جياوازدا، بلاوكرائەتەوھە. ئەوھى لەرووى مېژووبى و تەننەت روژنامەوانىشەوھە، بايەخى تايەتەى خۆى ھەيەو ۋەك بزائىن ئەمە يەكەمىن ھەولە لەو بواردەدا درائىت.

لەراستىيدا، روژنامەو دۆكىومىنتە بيانىيەكان سەرچاوەيەكى دەولەمەندى پىشكەشكردنى ھەوال و زانيارىيەكانن سەبارەت بە مېژووى كوردو ئاماژەى زۆر گرنگان بۆ ئەو رووداوانە تىدايە كە لەقوناغ و ساتە مېژوويە جياوازەكاندا، لە شارو ناوچە جۆرەبەجۆرەكانى كوردستان روويانداوھە. ئەم بەلگانە زۆرجار زانيارى و لىكدانەوھى ورد سەبارەت بەو رووداوانە دەگرەخۆ كە بۆ بايەخدارانى مېژووى نەتەوھى و نىشتىمان گرنگى خۆى ھەيەو لەخويندەوھى مېژوو و رووداوھەكانى رابردووشماندا كارىگەرى و بايەخ و رۆلى تايەتەى خۆى ھەيە.

ئىمە، كە پىشتەر لەو بواردە ھەولەكى زۆرو تايەتەمان بۆ كۆكردنەوھو بەكوردىيەكردن و بلاوكردەوھى ئەم جۆرە ھەوال و زانيارى و بابەتە دۆكىومىنتارىيانە داوھە، بەپىويستمان زانى كە لەيادى ۲۳۸سالەى دامەزراندنى شارى سلىمانى، ئەم ديارىيە خنجىلانەيە، بەلام گرنگ و پربايەخ، پىشكەش بەخوينەرانى خۆشەويست بەكەين.

پروفيسۆر. دكتور ياسين سەردەشتى

۱۶ى ئۆكتۆبەرى ۲۰۲۲

هه‌وایی عه‌بدولر رحمان پاشای سلیمانی له‌روژنامه‌ی هه‌له‌نیدی

روژنامه‌ی هه‌له‌ندی (Journal du département des)
bouches du Rhin) کهله‌روژی ۱۱ی ئه‌په‌رلی ۱۸۱۱د، چاپ و
بلاوکراوته‌وه، له‌هه‌والیکی خۆیدا که له‌روژی هی مارت‌هوه
له‌ئه‌سته‌مبوله‌وه نیردر او‌وه له‌لایه‌ره ۳ی دا به‌هه‌ردوو زمانی هه‌له‌ندی
و فه‌ره‌نسیی بلاوکراوته‌وه، باسی له‌و رووداوانه کردوه که
له‌پاشا‌لکی به‌غداد روویداوه، به‌تایه‌تی پاش لایردن و مردنی
سوله‌یمان پاشا و تیه‌و‌گلانی هیزه خۆجییه‌کانی دیکه‌ی ناوچه‌که،
به‌تایه‌تی والی موس‌ل له‌کیشه‌کان. هه‌ر له‌م هه‌واله‌دا ناوی
عه‌بدولر رحمان پاشای بابان و هاتوه کهله سلیمانییه‌وه به‌هیزیکه‌وه بۆ
یه‌کاکردنه‌وه‌ی کیشه‌کانی ده‌سه‌لاتداریتی به‌غدا به‌هیزه‌کانی موس‌له‌وه
په‌یوستبووه به‌هه‌ردوولا ده‌هه‌زار که‌سیکیان کۆکردۆته‌وه. له‌راستیدا
دۆخی ناوچه‌که له‌م قوناغدا به‌ئالۆزییه‌کی زۆردا رویشتوووه
بارودۆخی میرنشینی بابانیش به‌هۆی تیه‌و‌گلانی له‌م شه‌رانه‌وه به‌ره‌و
نا‌ارامیی چووه، هه‌رچه‌نده پاشای سلیمانی هه‌ولیکی زۆری بۆ
فراونکردنی میرنشینه‌که‌ی و چه‌سپاندن و فراوانکردنی ده‌سه‌لاتی
میرایه‌تی بابان ده‌دا، به‌لام مملانیی ئیرانیی و عوسمانیی له‌لایه‌ک و
مملانیی ئه‌ندامانی بنه‌ماله‌ی میرایه‌تی و تیه‌و‌گلانیان له‌و رووداوانه‌ی
له‌ ویلیه‌تی به‌غداو موس‌ل روویده‌دا وایکردبوو ئه‌و ئاواتانه‌ی
عه‌بدولر رحمان پاشا نه‌یه‌ندی.

TURQUIE.

KONSTANTINOPLE, le 5 Mars.

On connaît aujourd'hui d'une manière plus circonstanciée les événements qui ont précédé et suivi la déposition et la mort de Soliman, dernier pacha de Bagdad.

Lorsque le capigi-bachi, qui Sa Hautesse avait chargé de faire retourner Soliman-pacha dans le deuil, fut parti de Mossul avec le pacha de cette ville, et se fut mis en marche pour Bagdad, à la tête d'une armée de 9000 hommes, Adalarwan, pacha de Soumanie, se jeta à eux avec un renfort de Kurdes, et leur opposa, composé en tout d'environ six mille hommes, ne tarda pas à rencontrer celle du pacha de Bagdad, commandée par Akazaw-aga, kiva-bey. Les deux armées assirent leurs positions vis-à-vis l'une de l'autre, et se préparèrent à une bataille, qui toutefois n'eut pas lieu.

Le capigi-bachi avait attaché au haut de son drapeau, le firmen du Grand-Seigneur qui dépose Soliman-pacha, et faisait courir dans le champ du kiva et dans la ville les discours suivants: « Nous sommes tous musulmans, tous frères. Le Grand-Seigneur est notre souverain légitime, pourquoi nous battre? L'Akoran vous ordonne d'obéir au Sultan, sans peine de déshonorer vos harems. Vous n'avez que l'option. »

Soliman-pacha, de son côté, occupait toujours le séraï, et la cour se réunissait à son combat dans la ville.

Le 24 septembre, à neuf heures du matin, la révolte éclata dans la mérid, au place proche du séraï. Les janissaires commandés par le kassab-bachi (chef des bouchers) et par le nombre Adalarwan-aga, qui avait secrètement été du capigi-bachi la nomination de chef des janissaires, s'emparèrent du château.

Depuis dix heures du matin jusqu'à quatre heures après-midi, le canon de la citadelle ne cessa de tirer sur le séraï pour en chasser le pacha; les boulets enfoncèrent plusieurs murailles de terrasses.

Des troupes indisciplinées couraient les rues, pillant le peu qu'ils trouvaient dans quelques boutiques de pauvres gens, et arrachant les schavvis de la tête des passans. Ils poursuivirent l'audace jusqu'à arracher le miroir de l'aga, qu'ils poursuivirent dans son harem et qu'ils massacrerent entre les bras de ses femmes. Ils assassinèrent aussi le frère de l'aga et Omer-aga, le chef de-partouille; puis ils envoyèrent la tête de l'aga au champ du capigi-bachi, avec la nouvelle de la révolte et de la prise du château, invitait ce ministre à venir prendre possession de la ville.

Cependant l'infortuné Soliman se trouvait dans le plus cruel embarras: toutes ses troupes étaient dehors avec son kiva, et il n'y avait autour de lui qu'une soixantaine d'esclaves géorgiens et le khazadar. Il ne pouvait point résister dans le séraï, et, en sortant, sa mort était certaine. Dans cette extrémité, il assembla ses Géorgiens, leur peignant des plus vives couleurs l'ingratitude et la méchanceté des janissaires, encore mieux, dit-il, moirant des maux de ses gens que de celles de ces misérables. Il termina son discours par la crainte d'être enveloppés dans la disgrâce de Soliman, ils firent tous le serment à ses pieds de la défendre jusqu'au dernier soupir.

À quatre heures après-midi, le khazadar, à la tête de quelques Géorgiens, et muni de deux pièces d'artillerie, fit une sortie, mit en fuite les janissaires et s'empara du château.

On assure que cette journée coûta quatre personnes au pacha, soit au pacha de la ville. Beaucoup de désordres se commirent. Un domestique du consul d'Angleterre, qui lui conduisait une malle chargée d'effets, fut attaqué et dépossédé par les révoltés.

Le 25 septembre, Soliman-pacha repart de Bassora en accusant d'Arabes dits Aqueils. Il fit dès le lendemain proclamer dans la ville tranquillité et amnistie, ce qui n'empêcha pas que dans la nuit du 26 au 27, à 10 heures, les Arabes Dagebour arrivaient en quartier-maître et le Kalemis. On se battit jusqu'à minuit; on entendit jusqu'à l'aube, rive du fleuve les hurlements affreux des femmes qui, derrière les combattans, les excitaient au carnage. Soliman envoya du monde qui parvint à les séparer, mais non à rétablir le calme.

Soliman se hâta donc de rassembler toutes ses forces, et le 6, à minuit, il sortit par eau de la ville à la tête de

TURKEYEN.

KONSTANTINOPLE le 5 Mars.

Men weet ingespanning ontspaniger de zeevarenden, die de afzetting en den dood van Soliman, laatste pacha van Bagdad, zyn voorgesagden en grooten.

Toen de capigi-bachi, welke door Zyne Hoogh. was gezant Soliman-pacha tot zyn pils te doen terugkeeren, uit Mossul, met de pacha dier stad vertrokken was, en zich, aan het hoofd eens legers van 9000 man, naar Bagdad had op marcht begeven, voegde Adalarwan, pacha van Soumanie, zich, met eene versterking van kurden, bij hem, en had leger, nu uit ontrent tien duizend man bestaende, ontmoets verbleef uit van den pacha van Bagdad, onder bevel van Akazaw-aga, kiva-bey. De beide legers vasten post tegen elkander over, en maakten zich gereed tot een' slag, die echter niet voorviel.

De capigi-bachi had boven aan zijnen standaard de firmen van des Groote-Ileer gebrukt, behelzende de afzetting van Soliman-pacha, en deed al het kamp van den kiva en in het leger het volgende verprentend, „wij zijn alle Muselmanen, allen broeders; de Groote-Ileer is onze wettige soeverein; waarom zouden wij elkander bestrijden? de kran geboort u, op straffe van uwe harems te ontveeren, den Sultan gehoorigzaam te zijn. De kranz istaat aan u'".

Soliman-pacha, van zijnen kant, bleef altoos het serail bezeten, en de veiligheid in de stad was op zija hoogst.

Den 24 september, ten negen uren des morgens, barste de ontslag uit op de meidan, de marktplaats nabij het serail gelegen. De janissaren, onder aanvoering van den kassab-bachi (opperhoofd der bagers) en door een' zekeren Adalarwan-aga, die in het geheel van den capigi-bachi tot opperhoofd der janissaren benoemd was, maakten zich van het kasteel meester.

Van tien uren des morgens tot des middags ten vier uren liet het kanoon niet af, op het serail te schieten, ten einde den pacha uit bezetting te drijven; de kogels bevestigde versterkten muren van terrassen.

Opgevangde troepen liepen de floten af; zij plunderde het serail, dat zij in eenige minuten van arren inden vonden, en rukten den voorsigtigenden de schavvis van het hoofd. Zij dreven hunne soekeloozen zoo verre, op het hals van haren aga aantevallen, dien zij tot in zijnen harem vervolgd en in de arren zijner vrouwen vermoordden. Zij doodden insgelijks den broeder des aga's en Omer-aga's, opperhoofd van partouilles, daarna zonden zij het hoofd van den aga naar het kamp van den capigi-bachi, met de tijding van den ontslag en van de verovering des kasteels, dien minister mondigant, bezit van de stad te komen nemen.

Middertwijl bevond zich de oeghachtige Soliman in de grootste veiligheid; alle zijne troepen waren met zijnen kiva buiten de stad en hij had niets bij zich dan een zestigtal georgische slaven, misgaders den khazadar. Hij kon in het serail geen' wederstand bieden, en, daaruit trekkende, was zijn dood zeker. In dien moed deed hij zijne Georgiers bij zich komen, schetste hun met de levendigste kleuren de ondankebaarheid en kwadardigheid der janissaren, en vrugde den dood van hen als een' weldaad, willende, ziede hij, liever door hunne handen sterven, dan door die van de ongedigen. Hij belooft zijne wedgespiste nauwzak met hun te kennen te geven, dat de bevelen van de Verheven-Portelanden, alle de Georgiens, die zich in Bagdad bevonden, om te brengen. Door eene voort van gestreift, en nog meer daer de vrees, in de oogen van Soliman te zullen zien, banggewaard, deden zij allen aan zijne voeten den eed, hem tot den laatste sijnk te zullen verdedigen.

Des middags, ten vier uren, deed de khazadar, aan het hoofd van eenige Georgiers, en met twee stukken geschut voorzien, eene uitslag, joeg de janissaren op de vlugt en maakte zich van het kasteel meester. Een beliede van den sagelichen colli, die zijner heer eens met godieren behiden muizeel toevoerde, werd door de oproerigen aangevallen en beroofd.

Den 25 september ontving Soliman-pacha uit Bassora eene versterking van Arabieren, Aqueils genoemd. Reeds den volgende dag deed hy vertrekken en rust in de stad afstondigen, hetwelk nogmans niet belette, dat, in den nacht tuschen den 26 en 27 ten vier uren, de Arabiers van den Dam Dagebour de wyk el Kalemis aanvielen. Men wocht tot middertnacht; en tot op den anderen oever klook het schrikkelijk gefelzen der vrouwen, die, achter de vechtende gepast, hen toe bloedfloeren aanhielden. Soliman zocht volt nit, aan hetwelk het gelukte, dezelve te schieden, maar geenzins om de ruste herstellin.

Soliman haaste zich dus, alle zijne troepen te verzamelen, en den 6, te middertnacht, stak hij aan het hoofd van 8000

به‌شداری لاوزی سلیمانی له‌شهری نیبراهیم پاشای مسیرییدا و راستکردنه‌وهی میژووی مردنی سلیمان پاشای بابان

ویلیم فرانسیس ئنسیسورث له‌لایره ۲۹۸ی بهگی یه‌که‌می گه‌شته‌که‌یدا (Travels and researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia. Vol.1) که سالی ۱۸۴۲ له‌لهدن چاپی کردوه، له‌دریژه‌ی باسی گیرانه‌وهی هه‌وله‌کانی ئیمپراتوری عوسمانی بو کۆکردنه‌وه‌و ته‌یارکردنی هیزی سه‌ربازی به‌سه‌رۆکایه‌تی حافیز پاشا له‌پیناوی وه‌ستاندنی هیرش و په‌لاماره‌کانی نیبراهیم پاشای کوری محهم‌هد عه‌لی پاشای میسرده، که به‌هیزیکی زۆروه له‌سه‌ره‌تای سالی ۱۸۳۹دا په‌لاماری شامی دابوو، له‌ژێر ناو‌نیشانی "ئاماده‌کارپیه‌کان له پاشائیکه‌کانی دیکه‌دا" پاشا ئه‌وه‌ی باسی هه‌وله‌کانی عیزه‌ت پاشای ئه‌نکه‌ره‌و حاجی عه‌لی پاشای قۆنیه ده‌کات بو کۆکردنه‌وه‌و ته‌یارکردنی هیزه‌کان و هه‌وله‌کان له‌و پیناوه له‌دیار به‌کرو سیواس، نووسیه‌تی:

"هه‌روه‌ها پاشای به‌غداش له‌و پیناوه‌دا هه‌ندیک هه‌نگاوی چری ناوه، هه‌رچه‌نده که ئه‌م هه‌نگاوانه سه‌رکه‌وتنی به‌وادا نه‌هاتوه، ئه‌و له‌که‌رکوک و هه‌ولێر سه‌ربازخانه‌ی دامه‌زراندوه، سلیمان پاشای سلیمانیش له‌باشووری کوردستان، که له‌میژه هیزیکی که‌می ریک‌خراوی هه‌یه، ئه‌و هیزانه‌ی تیکه‌لکران بو ئه‌وه‌ی تیبیکی سه‌ربازی لی پیکبه‌یرنیت " ...

ئهمه‌ش ده‌یسه‌لمینیت که سلیمان پاشای بابان هه‌تاوه‌کو سه‌الی ۱۸۳۹ له‌ژیاندا بووه به‌پنچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌ی که تا‌کو ئیستا میژووی مردنه‌که‌ی به‌سالی ۱۸۳۸ دانراوه.

as far as to the interior pashalic of Boli on the other.

The pasha of Erzurum was active on his part. Ali Pasha of Baghdad had also undertaken extensive plans, which were not, however, followed by success; he erected barracks at Erbil and Kerkuk.

Suleimaniya, in Southern Kurdistan, had long had a few regular troops, and they were incorporated with what was now intended to form a *corps d'armée*.

The pasha of Amadiyah was applied to in vain. The pasha of Mosul erected barracks, and succeeded in raising an effi-

TRAVELS AND RESEARCHES
IN
ASIA MINOR, MESOPOTAMIA,
CHALDEA, AND ARMENIA.

BY

WILLIAM FRANCIS AINSWORTH, F.G.S., F.R.G.S.

IN CHARGE OF THE EXPEDITION SENT BY THE ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY,
AND THE SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE,
TO THE CHRISTIAN TRIBES IN CHALDEA.

IN TWO VOLUMES.

VOL. I.

LONDON:
JOHN W. PARKER, WEST STRAND.

M.DCCC.XLII.

محەمەد شای قاجار نیازی داگیرکردنی سلیمانی ھەییە

رۆژنامەیی فەرەنسیسی (Bulletin colonial) کە لەڕۆژی ٣ی جولای ١٨٣٩ لە پارێس دەرچوو، ھەوائیکی لە لایەرە ٢ی خۆیدا بڵاوکردۆتەو و تێدا ھاتوو، کە پاپۆری (لای کریسینی) لەبایەزیدەو ھەبشتۆتە ئەستەمبول و چەندین نامەیی گرتۆتەخۆ کە ھەتا ١٠ مایۆیە. نامەکان جەخت لەو پرۆپاگاندانەیی ئەو دووایە دەکەن کە دەولەتی فارس نیازی ئامادەکاریی بۆ جەنگ ھەییە. نامەکان باس لەو دەکەن کە لەسوڵتانێە کە شارۆکەییە کە دەکەوێتە نیوان تەبیریزو تاران، سەربازخانەییە کە دامەزراوە بۆ کۆکردنەو ھێزو ئەو ھەنەیی ئیمەش ھەلسەنگاندنمان کردوو، خەلکە کە باس لە نیەتی شا دەکەن بۆ گرتنی شاری سلیمانی کە لەخاکی عوسمانییە. ھەوائەکان ئەو دەگەییەن کە بۆ ئەم ئەرکە دوا لە قەرەمان میرزای حاکی ئازەربایجان کراوە سەکردەیی ھێزە کە بکات.

Le bateau a eu lieu à Acajele, aux environs de Puebla. C'est le général Valencia qui les a battus. Nous nous réjouissons de cette défaite, parce que le parti fédéral ne faisait qu'entraver depuis long-temps les affaires commerciales.

— Le bateau à vapeur le *Crescent*, arrivé de Trébisonde à Constantinople, a apporté des lettres de Téhéran jusqu'au 10 mai. Ces lettres confirment les bruits qui avaient déjà couru dernièrement de nouveaux préparatifs de guerre en Perse. Elles annoncent qu'un camp allait être formé à Sultanîé ville située sur la route de Téhéran à Tabriz. On faisait différentes conjectures sur ce rassemblement de troupes. Parmi les différentes versions auxquelles il donnait lieu, on allait jusqu'à attribuer au *shah* l'intention de faire occuper la ville de Sulémanié sur le territoire ottoman. L'armée persane, d'après ces mêmes nouvelles, serait commandée par Caraman Mirza, gouverneur de l'Aderbïjan.

— Par la voie de Suez; on a des lettres de Calcutta, du 3 avril. Depuis janvier, on n'avait point de pluies; les grandes chaleurs

ناهنگیک لهسلیمانی و سهمای ژنانی نازاد

لهگوڤاراییکی فهرنسی بهناوی Almanach du Magasin " pittoresque که لروژی ای یهنایری ۱۸۵۷، چاپ و بلاوکراوتهوهو نهم ژماره‌ی بو باسی سهماکردن لهنیو گهلانی جیاوزدا ترخان کردوه، لهلایره ۱۴ دینه سهر باسی سهما لهکوردستان و نهوه دهگیزیتهوه که ومختی خوی جیمس ریچ بینویهتی و لهکتیبهکهیدا گیراویهتیوه. نهوهی که خوی و هاورییهکی بهشیوهیهکی پهنامهکیی چوون بو نهو مالهی ناهنگ و شاییهکه‌ی تیدا گیراوهو چوونته سهربانیک کهبهسهر حهوشیهکی گهوردا روانویهتی، لهحهوشهکه خهک بههموو جورکیانهوه، گهنج و پیرو مندل و ژن، بهجلی نالوو والا دهستاینگرتوووه لهژیروناکی سی مهشخه‌دا هه‌لپیریون و لهگهل دهنگ و سه‌دای ته‌ل موسیقادا، هاوارو قیزه‌بان دنیای پرکردوه و خویان به‌لای راست ه چه‌دا بیاوهو ههر جاره قاچکیان پیشخستوووه به شاییه‌کیان وتوه چویی.

شایه‌نی باسه، ههر لی‌ردها باسی ژنانی شار هاتوووه که وا وهسفرارون وهک نازادترین ژنان ی روژه‌لات که بی هیچ سه‌مینه‌وهیهک تیکه‌لی پیاوان ده‌ین و جلی نالوو والا‌یان له‌به‌ردایه‌وو لهو شاییه‌دا ۳۰ دانه‌یه‌کیان گرتوووه به‌شیوازیکی نهرم و نیان سه‌ما ده‌کن. نووسهر ده‌لیت نهم دیمهنه جوان و نوی بوو بو من که پیشترو لروژه‌لات وینه‌م نه‌دیووو.

AUX BUREAUX, RUE JACOB, 30, A PARIS.

Dans les Départements, chez tous les Libraires correspondants.

DANSE DANS LE KURDISTAN.

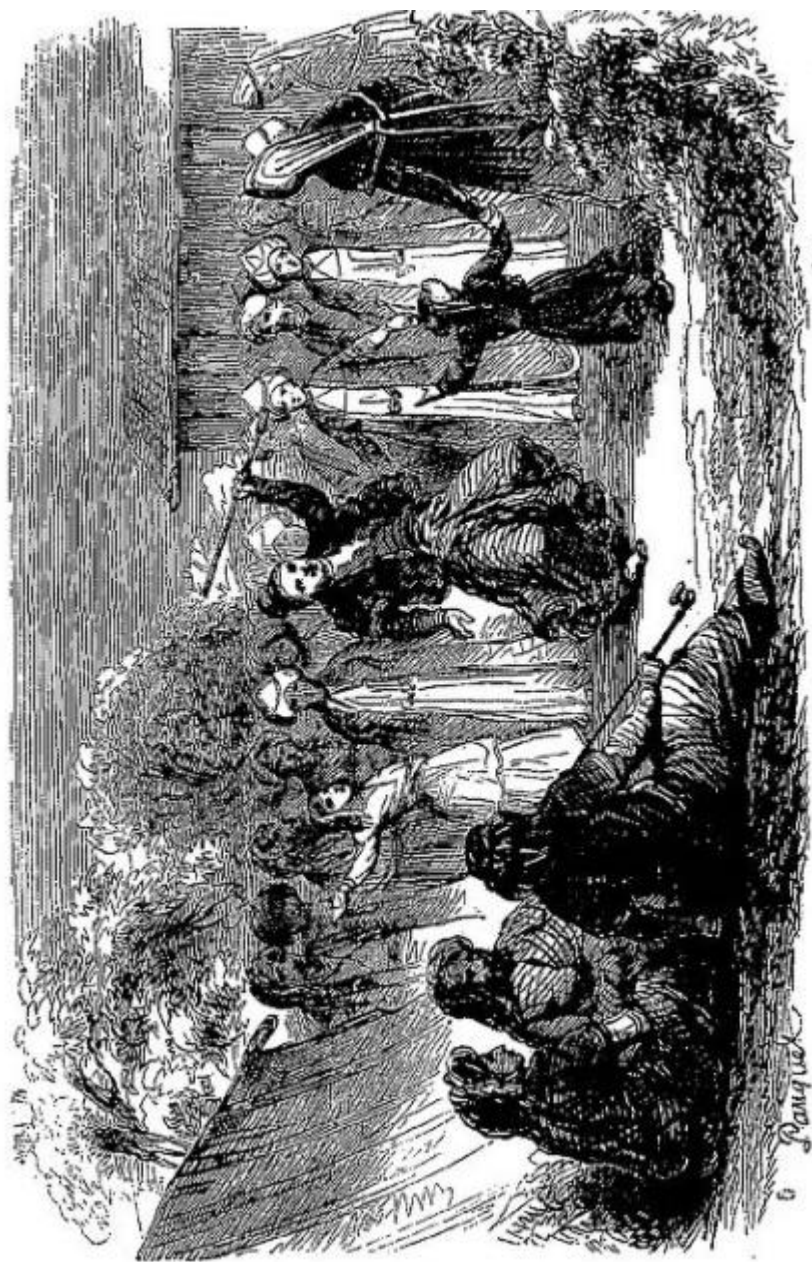
• Ayant appris qu'il y avait une fête de noces dans les faubourgs de Sulmania (chef-lieu d'un pachalik du Kurdistan), dit James Rich, je résolus d'y assister. Afin de ne pas attirer l'attention, mon compagnon et moi nous nous couvrîmes la tête d'un turban et mimâmes par-dessus un burnous; ainsi déguisés, nous sortîmes à la nuit pour voir le spectacle. Après une longue promenade, nous arrivâmes au lieu de la fête, qui était une maison ordinaire, et nous nous établîmes sur le toit, à environ six pieds du sol, au milieu d'une foule de peuple. La cour qui servait de scène à la réjouissance présentait une foule de Kurdes de tout âge et de tout rang, depuis le gentleman dont la tête était ornée de glands de différentes couleurs, jusqu'au sauvage farouche dans sa peau de chèvre. La plupart d'entre eux se tenaient par la main dans la danse appelée la *tchopce*, et, formant un cercle dont les extrémités ne se rejoignaient pas, ils entouraient presque entièrement la cour. Ils balançaient leurs corps tantôt à droite, tantôt à gauche, et marquaient la mesure d'abord avec un pied, puis-ensuite avec l'autre, en même temps qu'ils manifestaient leur gaieté par des cris sauvages. Ceux qui ne dansaient pas occupant l'espace laissé libre ou couvraient le toit de la maison qui bordait la cour des quatre côtés. Un certain nombre, parmi lesquels se trouvaient les joueurs de flûte et les tambours, étaient étendus à terre au centre de la ligne des danseurs. La scène était éclairée par trois torches, et la foule supportait avec une parfaite indifférence les nuages de fumée et les irrupptions de flamèches que répandaient ces flambeaux. La danse était commencée depuis plus d'une heure quand nous arrivâmes.

Après que nous eûmes joui de la vue de cet exercice pendant une demi-heure, la musique cessa et les danseurs furent expulsés par le maître de la maison et ses amis armés de bâtons. Après que la première troupe eut été ainsi expulsée et que le cercle se trouva libre, un vigoureux Kurde s'élança dans l'arène et amusa la compagnie par des entrechats variés et des tours de jonglerie qu'il exécutait à l'aide d'un bâton. La musique fit alors retentir les notes de la *tchopce*, et une file d'environ trente dames se tenant par la main s'avancèrent d'un pas lent et gracieux; éblouissantes sous les paillettes d'or et la soie de différentes couleurs, elles avaient le visage découvert. C'était réellement un beau coup d'œil et tout à fait nouveau pour moi, qui n'avais jamais vu en Orient de femmes, surtout de dames comme l'étaient toutes celles-ci, aussi librement mêlées avec les hommes, sans la moindre velléité de cacher leurs traits. Les femmes mêmes des tribus arabes sont plus scrupuleuses à cet égard.

Le cercle féminin se mouvait lentement et d'une manière ondulante autour de l'exécuteur, s'avancant quelquefois d'un pas vers le centre, quelquefois se retirant, et balançant leurs corps et leurs têtes d'une manière très-gracieuse. La mélodie était douce et lente, et il n'y avait aucun de leurs mouvements qui ne fût des plus naturels et des plus harmonieux. Je fus ravi de ce spectacle, qui dura environ une demi-heure. La musique cessa alors, et les dames retournèrent à leur logis, non sans s'être préalablement voilées de la tête aux pieds, précaution assez superflue, ce semble, car la foule qui venait d'assister à la danse surpassait bien celle qu'elles pouvaient rencontrer en aucun temps dans les rues de Sulmania. Plusieurs d'entre elles étaient d'une beauté éclatante.

La danse est la grande passion des femmes kurdes. A l'occasion d'un mariage, elles vont offrir leurs services, c'est-à-dire leurs pas et leurs gestes, sans avoir été invitées, et apportent même de petits présents à la mariée afin d'obtenir la permission de se montrer dans la danse. Dans ces cas-là, elles se font toujours voir en public sans voile, quelle que soit la foule des hommes.

Toutes les danses de l'Orient ont le même caractère et remontent probablement à la plus haute antiquité. La *tchopce* est une variété de la *sirta* ou *romcha* grecque, mais moins animée et variée.

Danse dans le Kurdistan.

سلیمانی و یاخیبون لهده و لهتی عوسمانیی

به گویره ی روژنامه ی بریتانیی (The Illustrated Usk Observer and Raglan Herald) که له روژی یهکی ئوکتوبری 1859 دا بلاوکر اوتهوه، عومهر پاشای والی به غدا به هیزیکی زورهه به غدادی جیهیلاره به رهو سلیمانیی شاره سه ره کییه که ی کوردستانی عوسمانیی بو دهستیگردنی ئوپراسیونیک بو سه رکوتکردنی شورشی خیلهکان.

MANCHESTER MECHANICS ASSOCIATION AT THE ANNUAL GENERAL MEETING.
nation.

The sale of wool at the fair of Breslau has been animated, with prices firm. All qualities were in demand; but those chiefly required are the fine Polish, Russian, and lambs'. The principal purchasers are the Zollverein, Hamburg, England, and France.

The "Augsburg Gazette" announces that the Emperor of Austria will visit Compiègne in the early part of October.

Omar Pasha, who has left Bagdad at the head of a numerous column, has arrived at Suleisnaniéh, the chief town of Ottoman Kurdistan, and is about to commence his operations against the revolted tribes.

The sentence of death pronounced upon Si-Sadoq, his sons, and fellow prisoner, by the military tribunal of Constantia, for their insurrectionary movement against the French, has been commuted into imprisonment for life.

The "Independant" of Turin states that the Piedmontese government has protested to the Great Powers against the secret aid afforded by Austria in recruiting soldiers for the Pope.

A number of the Military Train Corps,

تیپه‌رینی (تینکو مارتینوس لیکالما) به‌کوردستانداو سهردانی سلیمانی

تینکو مارتینوس لیکالما ئا نیژۆلت (۱۸۳۷-۱۹۰۰)، خاندان و نووسه‌رو که‌سایه‌تی کۆمه‌لایه‌تی له‌هه‌ریمی (فریس) ی باکووری رۆژئاوای هۆله‌ندا، یه‌کیکه له‌رۆژه‌لاتناسه به‌راییه‌کانی هۆله‌ندا، ئه‌و له‌خیزانیکی ده‌وله‌مهندو زه‌ویدار په‌روه‌ده بووه که شوینیکی دیاری له‌نیو بژاره‌ی کۆمه‌لایه‌تی هه‌ریمی فریسی هه‌بوو. تینکو له‌سالی ۱۸۵۶دا، به‌شی یاسای له‌زانکۆی (گرۆنیگن) خویندوووه پاشان چۆته باریس، له‌وێ که‌که‌له‌ی گه‌شتیکی بو روسیاو رۆژه‌لاتی ناوه‌راست، بو بینینی ئیران و میسۆپۆتامیاو شام و فه‌له‌ستین که‌وته‌سه‌رو له‌و ریگه‌یه‌ش پاره‌پۆولیکی زۆری له‌ کرینی که‌لوپه‌لی شوینه‌اری و دیرینی ناچه‌که خه‌رجکردوووه له‌وباره‌یه‌وه خاوه‌نی کۆکراوه‌یه‌کی زۆر به‌ناوبانگ و به‌نرخ بووه که دواتر له‌سالی ۱۸۷۷دا، پێشکه‌شی مۆزه‌ی شاری (کان)ی کرد.

تینکو، به‌په‌چه‌وانه‌ی زۆربه‌ی گه‌شتیاره رۆژه‌لاتناسه‌کانی رۆژئاوا، که سه‌ره‌تا له‌ ده‌ریای سپی ناوه‌راسته‌وه ده‌چونه ئه‌سته‌میول و دواتر له‌ئه‌نه‌دۆله‌وه به‌ره‌و رۆژه‌لات ده‌کشان، ئه‌و سه‌ره‌تای گه‌شته‌که‌ی که نزیک به‌ سێ ساڵ و نیوی خایاند، له‌سالی ۱۸۶۵هوه، له‌ریگه‌ی به‌رلینه‌وه، روه‌ی له‌ روسیا کردو له‌ویوه چوه تاران، پاشان له‌باشووری ئیرانه‌وه به‌که‌شتی چوه به‌سه‌ره‌وه له‌ویوه به‌ره‌و به‌غدا، پاشان له‌مایۆی ۱۸۶۷دا، له‌ریگه‌ی خانه‌قین-کرماشانه‌وه گه‌رایه‌وه ئیران. پاش ئه‌وه‌ی هاوینی له‌تاران به‌سه‌ربرد، له‌سینیه‌مه‌ری ۱۸۶۷دا، له‌ریگه‌ی هه‌مه‌دان- سه‌نه- سلیمانی- که‌رکوک-هه‌ولێر-موسله‌وه ده‌چینه‌ باکووری کوردستان و له‌وێشه‌وه به‌ره‌و حه‌لب و به‌ره‌و شام و دواتر پاش چونه فه‌له‌ستین و قودس، به‌ریگای ئاوییدا ده‌گه‌رپه‌وه بو و لاته‌که‌ی و ته‌واوی بیروه‌ریی گه‌شته‌که‌ی له‌سالی ۱۸۷۱ داو له‌پاریس به‌ناونیشانی "گه‌شتیک

له روسیا، له قفقاس، ههروهه له پیرشیا به میسوپوتامیاو کوردستان و سوریا و فلهستین و تورکیادا که لهسالهکانی ۱۸۶۶ و ۱۸۶۷ و ۱۸۶۸ دا له لایمن: تی. ئیم. چاقیلر لیکالما ئا نیرۆلت ئه نجامدراوه،" به زمانی فهرنسی بیاوکردۆتهوه که له ۴ بهرگ پیکهاتوه. ئهوهی که بهو دوایه کهوتۆته بهر دهستان و زانارییهکانمان سهپارهت بهو تیپهرینهی بو کوردستان کهوتۆته بهر دهست.

ئهو لهپیشهکیی بهرگی یه کهمدا دهلّیت:

"لهمايوی ۱۸۶۷ دا، بهغدام جیهیشت و گهرامهوه تاران بهریگهیهکی دیکه دا که وایکرد سامهراو کرمانشان و ههمه دان (ئهکبهتانا) بیینم. له مانگی سئپته مبهردا، پایتهختی ئیرانم بو ههمیشه بهرو سوریا جیهیشت، بهو مه بهستهی که له حهلهب بمینمهوه. وپستگه سه رهکییه کهم لهم گهشته دا، ههمه دان بوو که باشم دهزانی، سهی پایتهختی کوردستانی فارسی و ههروهه سلیمانی پایتهختی کوردستانی تورکی، ههروهه کهرکوک و موسل له سهرووباری دیجله، ماردین و دیار بهکرو ئورفه (ئیدیسی پینشو). له ئوقه مبهری ۱۸۶۷ دا، له ئورفه وه گهیشتمه حهلهب و تابه هاری سالی داهاتوو لهو شارهی دوايان مامهوه و له کوتایی ماری ۱۸۶۸ دا، حهلهبم جیهیشت..."

تینکو مارتینس، له بهرگی چواره می بیره وه ری گهشته کهیدا، باسی تیپهرینی خوی له تاران هوه بو شام و فلهستین به کوردستاندا گیراوه تهوه، ئهوهی ئیمه لیرده ههولده دین و مک لای خواره وه کورتیی بکهینه وه.

ئهو دهلّیت که پیش دهروونی له تاران هوه، ههوالی بلاو بوونه وهی کولژرا خه لکی ترساندبوو. حالته که لهوی جیهی مهنرسی نه بوو، روژانه ههشت بو ده حاله تیک بوو، به لام ههرچی لهوی دوورده کهوتینه وه بهرو سنوره کانی عوسمانیی دههاتین، له ریگاکه ههوالی مهنرسییدار مان ده بیست. له ههمه دان تووشبوونه که روژانه

په‌جا حالهت بوون، سنه‌ش گه‌یشته‌بووه سه‌دو له‌خاکی عوسمانیش بو دووسه‌د به‌رزبووه‌وه.

تینکو، رمخه له‌روژ‌ه‌ه‌ل‌اتییه‌کان ده‌گریت که له‌کاتی کهوتنه‌وه‌ی په‌تاکاندا ریوشوینی ده‌مام‌کردن و که‌رنه‌تینه به‌ری‌کوپییکی نا‌گر نه‌یه‌ر. ئەو که له‌گوندی پینج‌وینه‌وه بو به‌شی کوردستانی عوسمانیی په‌ریوه‌ته‌وه، له‌کاتی‌کدا مودیر (کوین‌خا)ی پینج‌وین له‌وی نه‌بووه و ئەویش دوور له‌دییه‌که خێوه‌تی خۆی هه‌ل‌داوه، به‌لام له‌لایهن (سال‌ح ئەفه‌ندی) سه‌روکی گومرگ، که تورک بووه و هه‌ک ئەو ده‌لێت: پی‌او‌ییکی ورگزی قاچ‌کورتی گوپشوری چاوزه‌ق که له‌په‌یکه‌ری دارماو ده‌چوو و زو‌ریش رقی له‌که‌ریستیانیی ده‌بووه‌وه و هه‌یج گو‌یی له‌تینبیه‌کان نه‌ده‌گرت... ب‌ریاری ئەوه دراوه که هه‌شت روژ و هه‌ک که‌رنه‌تینه له‌ مزگه‌وته‌که‌ی پینج‌وین، تینکو به‌ئینه‌وه، که ژوو‌ریکی چوار‌گوشه‌ی دریزی له‌سه‌ی لاوه داخراو بووه و هه‌ک ته‌لاری فارسه‌کان. ئەوه‌ش تینکو‌ی به‌ته‌واوه‌تی بیزار‌کردووه به‌شیه‌یه‌ک هه‌رگیز له‌بیری نه‌کردووه.

ئەو ده‌لێت که کوردان زو‌ر بایه‌خ به‌سه‌رما ناده‌ن و له‌مندا‌لییه‌وه فیره سه‌رما بوون. هه‌روه‌ها ده‌لێت کاتیک سال‌ح ئەفه‌ندی هاته مزگه‌وته‌که له‌که‌ل کۆمه‌لێک له‌ کوردان، من له‌سه‌ر جینگه‌ی سه‌فه‌ره‌که‌م پا‌لم‌دا‌بووه‌وه هه‌ل‌نه‌ستام له‌به‌ری، ئەوه‌ش ناو‌بر‌اوی تو‌ره‌کردو ره‌نگی سوور هه‌ل‌گه‌را. کوردان ئەوه‌یان و‌و‌ر پی‌خو‌ش‌بوو، خه‌ل‌که خۆما‌لییه‌که ئەوه‌نده ئەورو‌پیی خۆش ده‌وی که رقی له‌تورک بیته‌وه.

تینکو، هه‌شت روژی له‌پینج‌وین به‌سه‌ر بردووه وای زاینوه سه‌ده‌یه‌که، هه‌تاوه‌کو ئەحمه‌د به‌گی مودیر له‌سه‌فه‌ره‌که‌ی گه‌راوته‌وه. ئەحمه‌د به‌گ کوردبووه‌وه ئاموزای محمه‌د پاشای حاکی که‌ر به‌لا بووه و بو‌ی ناسراو بووه. ئەو ده‌لێت که خیزانه‌که‌ی ئەحمه‌د به‌گ، و هه‌ک زو‌ربه‌ی سه‌رو‌خ‌خێ‌ه‌کانی دیکه‌ی ده‌روبه‌ری سلیمانی، سامانیکی زو‌ریان به‌هۆی تالانییه‌وه له‌باو‌که‌وه بو‌ کور بو‌ ماوته‌وه‌وه به‌ته‌واوه‌تی

لهبابی عالی سهر بهخون. ئهوان وهک جهردهی راستینه دهژیان و همیشه پیشیلکاری گهورهیان دهکرد و گوئیان به تورکان و کریستیانیهکان نهدهدا.

بهی پی گیرانهوهکه، ئهحمهد پاشا لههممبهر تینکو میهرهبانتر بووه، پیش وادهی تهواوبوونی کهههنتینه، بردوویهتی بو چند کورتهگهشتیک بهئهسپسواری و گوشتی کاوری دهرخوارد داوهه ههنگوینی شاخی بهدیاری داوهتی.

تینکو لهپنجوین و لهکاتی گیرانهوهی گهشتهکهی باسی چهندن شت کردووه، باسی رووخساری جوانی ژنان و باشیی جوری خانووهکانی ئهوی بهبهروارد بهوانه دیکهی له ناوچهکانی تر بینوینی. ههروهها باسی جووهکان که چون دهستیان بهسهر بازاری بازرگانیی و دهرمان گرتووه بهچ شیوهیهک رهنگ بو مهبهستی خومکردنی قوماشی لۆکهو ئاوریشم و خوری دروستدهکهن، بهتاییهت له تویکلی ههناری رمش و له داری (زالو) که لهکورستان دهرویت. ههروهها بهرگهکانیشیان به قۆچهی زیر رازاندوتهوه.

پاشان تینکو دینه سهر باسی جوانی سروشتی پینجوین و زنجیره چپاو داربهرووهکانی، لهگهله میوی کیویی که له زهوییهکهدا بلابوونهتهوه یان خویمان به دارهکاندا ههلواسیوه. ههروهها دهلیت که ئهحمهد بهگ دهیان پاسهوانی بۆداناوه نهک ههر بۆئهوهی که شوینهکهی لهدز پاریزن، بهلکو لهترسی ورچیش که ئیواران بو میوهخواردن دینه ئیو باخهکان. ئهحمهد بهگ شهو چند جاریک سهری تانجیهکانی دهدا تاوهکو بزانیته ورچ نازاری نهداون. ههر بۆیه چهنده ترس لهدز ههبووه، ئهوهندهش لهورچ.

پاشتر تینکو دینهسهر باسوخواسی مزگهوت و ئهلا ئهلائی پیاوانی ریزبهستوو که ئهوه بهدیهمهئیکی سهرنجراکیش، وهک پوره ههنگیک وهسفیان دهکات، ئهوانهی بهکلاره رهنگاورهنگهکانیان و به دهمانچهو خهنجرهکانی بهرقهدیانهوه سهیر دهردهکهون.

تینکو مارتینوس، لەرۆژی سێشهممه‌ی ریکه‌وتی ۲ی ئۆکتۆبهری ۱۸۶۷، پینجۆینی به‌ره‌و شاری سلیمانی جیه‌پشتوو‌ه‌و لەرۆژی ۴ی ئۆکتۆبهر، گه‌پشتوته‌ ئه‌و شاره‌ که‌ ئه‌و به‌پایته‌ختی کوردستانی تورکی ناویده‌بات. ئه‌و هه‌تا ۱۰ی ئۆکتۆبهر له‌و سلیمانی ماوته‌وه‌ که‌ به‌شاریکی بچکۆله‌ ناویده‌بات که‌ ده‌که‌وێته‌ نیوان دۆلیکی رووتل له‌بناری گۆیژه‌ که‌ زۆربه‌ی ساڵ بیناوه‌، به‌لام شوینه‌که‌ی ستراتیجیه‌ بۆیه‌ نوینه‌ریکی سولتانی تیدا دانراوه‌.

تینکو له‌شاری سلیمانی، چاوی به‌ والی عومهرپاشا که‌وتوو‌ه‌ که‌ به‌کیکبوو له‌ پیاوه‌کانی نامیق پاشا. عومهرپاشا، تینکۆی له‌مالی عه‌بدولرحمان به‌گ‌ داناوه‌، که‌ سه‌رکرده‌یه‌کی کورد بووه‌و له‌وی شوینی بۆ ته‌رخانه‌کردوه‌.

وێرای ئه‌و پینشوازییه‌ گه‌رمه‌ی که‌ عه‌بدولرحمان به‌گ‌ لێیکردوو‌ه‌و هه‌موو پێویسته‌یه‌کی حه‌وانه‌ی خستوته‌به‌رده‌ست، به‌لام تینکو به‌هۆی ئه‌و ماوه‌ی که‌ ره‌نیتینه‌یه‌ی که‌ له‌پینجۆین له‌سه‌رمادا به‌سه‌ریبردبوو، نازاری ریحۆله‌کانی تووشی سکچوونی کردبوو، ئه‌وه‌ش به‌ته‌واوه‌تی بیزاری کردبوو. تینکو زۆر باسی چه‌که‌و که‌رمه‌ی عه‌بدولرحمان به‌گ‌ ده‌کات، که‌ چیشتلینه‌ری تاییه‌تی بۆ گرتوو‌ه‌ تاوه‌کو خواردنی به‌سوودو باشی به‌ده‌نی، هه‌روه‌ها کاتیک تینکو ویستویه‌تی له‌خپوته‌که‌یدا بمینیته‌وه‌، ئه‌و خپوته‌که‌ی بۆ هیناوته‌ باخچه‌ی ماله‌که‌یه‌وه‌. تینکو ده‌لێت که‌ سێ رۆژی یه‌که‌م له‌سلیمانی به‌هۆی سکئیشه‌و سکچوونه‌وه‌ نه‌یتوانیوه‌ ناچاربووه‌ له‌خپوته‌که‌یدا هه‌ر پالکه‌وێت و پشووبات. له‌وماوه‌یه‌دا، عه‌بدولرحمان به‌گ‌ و خیزانه‌که‌ی، به‌رده‌وام سه‌ردانیان کردوو‌ه‌، هه‌روه‌ها عومهرپاشای والی و مه‌لا ئه‌حمه‌دی موفتی و نه‌قیب سه‌ید ئه‌فه‌ندی قازی شاری سلیمانیش له‌گه‌ڵ چه‌ندین که‌سی دیکه‌دا سه‌ردانیان کردوو‌ه‌، ئه‌وان له‌نیو خۆیاندا جاروبار به‌فارسیه‌ی قسه‌یان کردوو‌ه‌و دلخۆشیان داوته‌وه‌ و ئومیدی چاکبوونه‌وه‌یان بۆ کردوو‌ه‌. جگه‌ له‌وه‌ی بۆ چاکبوونه‌وه‌ی په‌نایان بۆ پزیشکی کورده‌واریی بردوو‌ه‌و به‌رده‌وام چای گیاییان پیداو، به‌شێوه‌یه‌ک رۆژی چواره‌م توانیویه‌تی هه‌ستیه‌ته‌ سه‌رپی و

سەردانی عومەر پاشای والی بکات که بۆ خواردنی ژەمی نیوەرۆ بانگێشتی کردبوو.

والی لەو دیدارەدا، هەولێداو بەقسەیی خۆش و لەتینکۆ بکات ئەو سوکایەتیی و ناخۆشییەیی بیربچێتەوێه که لەپینجۆین لەلایەن سەلح ئەفەندی بەرپرسی گۆمرگەوێه بەسەریهاتووێه.

تینکۆ لەبارەیی شاری سلیمانیهوێه، چەند زانیارییهک باسەدەکات، سەرەتا ئەو باسی کریستیانە کلدانە کاسۆلیکهکان دەکات که نزیک بە سی خیزان بوون لەشاردا و دەلێت که بەپینچەوانەیی کریستیانیهکانی شاری سنه، لەحالیهتیکیی هەژاری و کوێرەوێه پیدای ژیاون. هەرەوێها باسی باری نالەباری کۆمەلایهتییان دەکات و دەلێت که قەشەکانیان بۆ بەرپکردنی ژیانی رۆژانەیان کاری دروستکردنی بەن و وریسن. هەرەوێها تینکۆ بەشداریی لەبۆنەیهکی نایینی ککلدانیهکانیش کردووێه لەکلیسەکهیان که ئەو بەگەوریکیی دەچوونێه که سەکۆیهکی لەقوری تیدا دروستکرایت.

ننجا تینکۆ نامازە بۆ جووێهکانی شارەدەکات و دەلێت سلیمانی پازدە خیزانی جووی تیدابووێه و باقی دانیشتووێه که دەگاتە شەش هەزار کەس وەک تورکان موسلمانیه سوننەن. شارەکه هیچ مۆنومێنت و یادەوێهیهکی تیدانیه، تەنانەت هیچ خانوویهکی ناوازهشی تیدا نییه، بەخانوی پاشاشەوێه، شایەنی باسکردن بیت.

تینکۆ مارتینۆس، هەرچەندە بەتەواویی لەنەخۆشییهکهیی چاک نەبووێه، بەلام پێی وابوو که بەگۆێرهیی پبویست پشووێ داوێ، هەر بۆیه پاش حەوت رۆژ مانەوێه لەسلیمانی، لە رۆژی ۱۰ی ئۆکتۆبەری ۱۸۶۷دا، ئەو شارەیی جێهێشت و بەرپگەیی گوندەکانی کێلەسپی، ئەلایهیی و باوهمردە و پاش پەرینەوێه لەئاوی تانجەرۆ، گەیشتۆتە گوندی ببیجەک و نانی نیوەرۆی لەوێ خواردووێه، رۆژەکهیی لەکەشوهوێهیهکی خۆش و شەوێهکەشی لەدۆخیکیی ساردا بەسەر بردووێه. لەرۆژی دواتر داوا، واتە ۱۲ی ئۆکتۆبەر، بەرپگا

پنجاوپنچهکانی گوندی تهکنیدا، که نهو به ریگهیهکی پهرت و دۆلی قوول و برینی دهر بهندی مهترسییدار ناوی دهبات، بهرمو چهچهمال رویشتووه. نهو دهلیت که چهچهمال سی مالی لیبووه، بهلام دهنوانی که ویستگهیهکی سهر بازی لیره ببینی که سریهیهکی هیزی غیرهنیزامی لیبوو بهرابهری جه عفر بهگ. تینکو له لایهن جه عفر بهگوه له خبیوته که یدا پیشوازیی لیکراوه ههر لهوئ چاوی به یوسف بهگی جیگرو فهتاح نهحمهد بهگیش کهوتووه که کوخای ناوچهکه بووه. پاشتر تینکو کاترمیز ۱۰ ای سهر له بهیانی روژی ۱۳ مانگ له چهچهمالهوه بهرمو کهرکوک کهوتوتهرئ و شهش فرسهخی نیوانیانی به حهوت سهعات بریوه و بهشهکهتی و ماندوتیهکی زور خوی کردووه به کهرکوکدا. خوی دهلیت که نهو شهوی زور بهناخوشیی بهسهر بردووه لهوئ له مالی کلانیهک ماوتهوه که ناوی خواجه یوسف بووه و پیلویکی کویر بووه، که ژنبراکهی بهناوی خواجه موسی و کوره کههی بهناوی نهندریا لهگهلی ژیاون.

تینکو پاش نهوهی باسی ببینی تاغی پاشای والی کهرکوک دهکات، دینهسهر باسی کهرکوک و دهلیت که شاریکی دیرینه و شونینی حهوانهی نهسکهندهری مهزن بووه کاتیک له ههلیرموه بهرمو بابل رویشتووه، نجا قسهکانی گهریده نیپور دهگیرتهوه سهبارت به کهرکوک، که "لهبنار گردیکهوه بناتراوه وهک قه لایهکه که سی مزگهوتی تیدایه، دهوتریت گورهکانی پهيامبهران دانیا، میخانیل، حنایا و عزریا لهوین. موسولمانهکان ریگه بهجولهکهکان نادهن لهوئ بمیننهوه، چل خیزانی کلدانی و نهستوریش ههن که بوونهته پهیرهوی کلئسای رۆمانی."

نهو دهلیت که نهمرۆ له کهرکوک دووسهد بۆ سیسهده خیزانی کلدانی و شهده خیزانی جولهکهش ههن لهتیکرای ده بۆ دوازده هزار کهس. نزیک به ده کلئسای لئیه که میژووهکهی بۆ رۆزانی بهرایی کریستیانیی دهگیرتهوه. ههروهها تینکو سهردانی گوندی قۆریهی کریستیانیی کردووه لهنزیک قه لای کهرکوک.

تینکو مارتینوس، لەروژی ۱۷ی ئۆکتۆبەری ۱۸۶۷دا، کەرکۆکی لەریگەهی گوندی قۆریەوه بەرەو ئالتون کۆپری جیهیشتوو. ئەو بەلای بیرە نەوتەکانی بابەگورگوردا تێپەریوە دەلێت کە لەماوەی دێریندا نەفتاو مادەیی بیتۆمینان لێدەرھێناوە بۆ رەنگکردنی دیوارەکانی شارەکانی بابل و ناشووری کۆن. ئەو پاش برینی ریگەھەکی گردۆلکەیی، گەیشتۆتە گوندی ئالتون کۆپری. ئەو ریگاکەھی بەھاوێلی شەش کلدانی خەلکی تلکێف بریوە کە لەبەغدا کاریان کردوووە بەباشیی چەکداربوون. تینکو باسی ئاو و پرده بەردینەکەھی ئالتون کۆپری دەکات و دەلێت لەکۆندا ئەو گوندە خانوی زۆر جوانی لیبوو بەلام ئیستا کە بۆتە وێرانە. تینکو لەئێوارەھی ۱۸ی ئۆکتۆبەردا گەیشتۆتە (ئەردبیل/ھەولێر)، کە بەبروای ئەو ریگاکەھی کەرکۆک-ھەولێر ھاوشیوەھی درێژوھەبووی ھەمان بیابانی ریگەھی سامەرا-بەغدا یە لەسەر رووباری دیجلە. ئەو پێش ئەوھی بچیتە ھەولێرەو لەگوندی قوشتەپە وچانیکی داوھو پاش برینی ریگەھەکی پێنج کاتزمیری بەپێ، گەیشتۆتە ھەولێر. لەوئ ئەو نامەھەکی پاشای سلیمانی داوھتە فەرمانداری ھەولێرەو ئەویش تینکۆی نارۆتە مالی پیاویک بەناوی نادرئاغا، کە وەک تینکو دەلێت پیاویکی پۆخل و مایەھی بێزاری بوو، بۆیە لەوئ ئەماوەو لەمالی محەمەد موعین ئەفەندی جیگیربووم. تینکو پاشان لەھەولێرەو بەرەو موصل رویشتوووە لەوئیشەو بەرەو حەلب و سواریاوا پاشتریش فەلەستین.

CHAPITRE II

Kùrdistan turc. — La Quarantaine de Pindjwin. — Souleimanich. — Kerkouk. — Erdibil (Arbéles). — Alexandre et Darius — Arrivée à Mossoul (Ninive). — Histoire et description de cette ville.

J'ai oublié de dire que pendant mon court séjour à Téhéran, au mois d'août précédent, la présence du choléra y avait été signalée, jetant la terreur parmi cette population souvent et cruellement éprouvée par le redoutable fléau. Cependant, à la date de mon départ, les ravages, étaient si peu considérables, que l'on comptait à peine huit à dix cas par jour. Mais au fur et à mesure que je m'éloignais de la capitale persane, les nouvelles devenaient plus alarmantes, soit que l'épidémie progressât avec rapidité, soit plutôt par l'effet d'une frayeur contagieuse qu'accroissaient de proche en proche les bruits exagérés répandus par les voyageurs le long de la route.

Dès Hamadan, j'apprenais que le nombre des victimes était journallement d'une cinquantaine; à Sennéh, on disait cent; c'était deux cents sur le territoire turc.

Les Orientaux, dans leur fatalisme, n'avaient jamais usé des *quarantaines* pour se préserver de l'invasion des

maladies épidémiques et même les plus certainement contagieuses. Mais on se souvient de l'émotion que produisit, vers cette époque, l'apparition, en Europe, du choléra-morbus, apporté par les pèlerins revenus de la Mecque. Une convention diplomatique imposa à la Porte, pour l'avenir, l'emploi des moyens préservatifs usités en Occident. De telles précautions contrariaient fort l'apathie turque, pendant que cette exigence européenne froissait l'amour-propre national; aussi ce fut avec un sentiment très-prononcé d'irritation et de mauvais vouloir que les quarantaines furent établies, et, à l'occasion, rien de ce qu'on peut faire subir aux Européens en fait de malices et de vexations, ne leur fut épargné. Dès Daskeran, j'avais appris que je trouverais probablement à Pindjwin un fonctionnaire spécial envoyé de Constantinople, avec des pleins pouvoirs, pour organiser les mesures de surveillance nécessitées par la situation sanitaire de la Perse. En arrivant dans ce bourg, je sus qu'on l'attendait d'un moment à l'autre.

Le premier qui me reçut fut le maître de la douane, et j'appris malheureusement par lui que le Mudir civil, à qui j'étais recommandé, était en tournée pour quelques jours⁽¹⁾. A cause des circonstances j'avais eu l'attention d'établir mon campement à quelque distance du bourg, quand, vers le soir, je vis arriver d'abord le harem du chef de la Quarantaine et bientôt ce personnage lui-même. Sa vue ne m'annonçait rien de bon. Il est impossible, en effet, d'ima-

(1) Le *Mudir* ture est à peu près ce qu'est le *Ketkhoda* persan; il cumule les fonctions administratives et la police. *Mudir* veut dire *maire* ou *chef*.

giner rien de plus mal bâti et de plus répugnant à la fois, que ce petit homme avec son gros ventre qui s'avancait en ballonnant, péniblement aidé par deux jambes courtes et enflées comme deux poteaux mal équarris. Ce buste difforme était surmonté d'une face blafarde, aux joues pendantes, animée par deux yeux de fouine où perçait la haine bestiale du chrétien. Avec un pareil physique Saléh-Effendi (c'était son nom) ne pouvait être que grossier et insolent. N'écoutant même pas mes observations, il me condamna, le mot n'est pas de trop, à une séquestration de huit jours dans ce qu'il lui plut d'appeler la mosquée du pays. Cette soi-disant mosquée consistait en une longue pièce carrée, fermée seulement de trois côtés, comme un *talar* persan. On y entre par une petite porte qui fait face au côté ouvert, lequel domine le sol de quelques pieds. Là-dessous, se trouvait un tas d'ordures accru, chaque jour, par les Turcs qui avaient choisi cet endroit pour la satisfaction de leurs plus sales besoins. A vingt pas, en face, existe une petite enceinte en pierres, au milieu de laquelle est un bassin, ombragé par un saule magnifique. C'est là qu'on faisait les prières pendant que j'occupais la véritable mosquée, qui, quoique ouverte, sert parfaitement pendant l'hiver. Les Kurdes se souciant peu du froid, contre lequel ils sont aguerris dès leur plus tendre enfance. J'étais dans ce lazareth improvisé sous l'œil de mon gardien, de mon géolier plutôt, le Mudir de la Quarantaine comme il se faisait appeler, lequel habitait à une cinquantaine de mètres, de l'autre côté du ruisseau qui coule près de la mosquée.

Le lendemain de mon arrivée, je reçus sa visite. Je n'avais rien à attendre de lui, à en juger par un de ses

propos qui me fut rapporté. « Voilà un *Fréngui*, avait-il » dit à mon tshalwadar, qui pourra témoigner qu'en Turquie les quarantaines ne sont point un jeu. » Aussi m'attachai-je à lui rendre la plus désagréable possible cette visite, qu'il me faisait évidemment pour me narguer. Elle avait de nombreux témoins ; mes domestiques d'abord, prisonniers comme moi, ensuite les quatre zaptiés, hommes de police, qui accompagnaient le mudir, et enfin une vingtaine de Kurdes que la curiosité avait groupés devant l'ouverture de la mosquée. Lorsque Saléh-Effendi entra, j'étais assis sur mon lit de voyage, que j'avais fait dresser dans un coin. Je ne bougeai point, et comme le mudir ne m'avait point salué en entrant, je me dispensai, à mon tour, de le saluer. De blafard, son visage devint cramoisi. N'ayant rien pour s'asseoir, il fut bien forcé de rester debout, et complètement interloqué par cette réception, après avoir pendant quelques instants roulé de grands yeux, il sortit brusquement au milieu des ricanements des Kurdes qui avaient assisté à sa déconvenue et en paraissaient fort aises. Saléh-Effendi avait voulu m'humilier, en m'exposant ainsi en public comme une sorte de bête curieuse ; il n'avait fait que provoquer en ma faveur une plus grande sympathie de la part de cette population native qui respecte l'Européen autant qu'elle hait le Turc.

Les huit jours passés là me parurent un siècle. Le troisième, le mudir civil, Ahmet-Beg, étant rentré de ses courses, ne craignit pas de venir me voir et chaque jour il renouvela sa visite. Il m'apprit qu'il était cousin germain de Mahamet-Pacha que j'avais connu gouverneur à Kerbelah, comme lui d'origine kurde. Cette famille, la

vérité m'oblige de le dire, s'est enrichie, de père en fils, par le pillage comme tant d'autres chefs de tribus de ces environs de Souleimanié. Autrefois indépendants de la Porte, ces chefs vivaient en vrais brigands, commettant les plus grands excès, indifféremment contre les Turcs et les chrétiens, et, pour un rien, joignant le massacre à la rapine. Leurs descendants sont aujourd'hui soumis et le mudir de Pindjwin passe pour l'un des hommes les plus civilisés de la contrée. Il s'en vantait lui-même et quoique ses entretiens, à cause de son ignorance de toutes choses, m'aient souvent été cause d'un mortel ennui, je dois rendre justice à la complaisance et à la bonté dont ce brave homme ne cessa d'user à mon endroit. Son crédit n'alla pas jusqu'à faire lever mon inepte séquestration, mais pendant les trois derniers jours, il m'obtint de mon féroce cerbère la permission de faire à cheval, dûment accompagné, quelques petites excursions. Quant à lui, il me comblait de prévenances et m'envoyait tantôt du miel, qui est exquis et tout parfumé par les fleurs des montagnes, tantôt une perdrix, un quartier de mouton, etc., refusant tout paiement pour me soulager, disait-il naïvement, dans les frais d'un si long voyage.

Mes trois ou quatre promenades tout près du village n'eurent lieu que vers le coucher du soleil. Je n'avais qu'à me louer des habitants que je rencontrais et qui me prévenaient par un salut très-sympathique; les femmes non voilées me montraient de jolis visages. Les habitations sont mieux construites que celles que j'avais rencontrées jusque-là. Les cours sont entourées de fortes haies en joncs tressés pour se mettre à l'abri des voleurs. Pindjwin compte environ deux cents maisons dont une quin-

zaine appartiennent à des juifs, qui sont, ici, sous la direction spéciale de leur chef ou ketkhoda du nom de Levi-Aly. Ces juifs s'occupent surtout de drogues et de médecine. Dans tout le Kûrdistan, ce sont eux qui fabriquent les belles couleurs avec lesquelles on teint les fils de soie, de coton et de laine qui servent à la confection de ces superbes tapis, principale industrie du pays. Ils se sont même, à cet effet, disséminés dans toutes les contrées, et presque dans chaque village, de Sennéh à Souleimaniéh, on trouve une famille juive faisant ce commerce. Les couleurs qu'on emploie sont exclusivement végétales. Le beau jaune est produit par l'écorce de la grenade, le noir avec une substance tirée des Indes ; il y a, en outre, dans le Kûrdistan, un arbre appelé le *Zalou*, dont les juifs sont parvenus à extraire cinq couleurs différentes, suivant qu'ils s'adressent à l'écorce, au bois, à la feuille ou à la fleur. Ils tirent d'autres nuances du *sendjits* ou caroubier qui ressemble tant à l'olivier par le feuillage et pour le fruit. Les plus riches tapis et les châles kûrdes, dont quelques-uns sont fort beaux, se font avec la laine excessivement soyeuse des chèvres dites d'*Angora* qu'on élève en très-grand nombre dans la contrée. Rien de joli comme la toison de celles de ces chèvres qui sont blanches, avec leur robe ornée de milliers de boucles argentées.

La vue, du haut des collines qui entourent Pindjwin, est monotone, mais grandiose. De quelque côté qu'on jette les yeux, ce n'est qu'une succession de chaînes de montagnes surgissant l'une derrière l'autre, et toutes couvertes des memes forêts de chênes verts, mêlés d'arbrisseaux plus petits. Partout, également, croît la vigne sau-

vage, rampant à terre ou s'accrochant après les arbres.

Ce bon Ahmed-Beg prenait toutes les précautions possibles afin que je ne fusse pas volé, et chaque nuit, il faisait veiller une douzaine d'hommes autour de ma demeure dans l'intérêt de ma sécurité. Dans une seule nuit, il envoya jusqu'à quatre fois pour voir s'il n'était rien arrivé à mes lévriers. Il y a une quantité d'ours dans le pays, qui descendent le soir, jusqu'au milieu des jardins; ils sont pareillement friands des fruits, de sorte que les habitants se voient obligés de veiller dans leurs vergers, non-seulement contre les voleurs, mais aussi contre les ours.

De mon lazareth je voyais trois fois par jour les musulmans, qui sont ici du rite sunnite, faire leurs prières. Ils se mettent sur plusieurs rangées, les uns derrière les autres; un mollah se tient en avant et invoque trois fois le nom de Dieu *Allah! Allah! Allah!* puis tous marmotent la même prière et l'on dirait, pendant un quart d'heure, un grand bourdonnement d'abeilles. Ces costumes de différente couleur, ces turbans également bariolés, ce mélange d'hommes de guerre avec leurs grands pistolets et leur khanar (épée courte) et de vieillards, dont quelques-uns centenaires, tout cet ensemble composait un tableau bien fait pour tenter et inspirer un peintre.

L'une des visites qui m'intéressa le plus, fut celle de deux Derviches qui arrivaient du *Khokand*, accomplissant pour la seconde fois le pèlerinage de la Mecque. Ils étaient vingt-trois à faire ce voyage et ils avaient suivi une caravane retenue comme moi, mais moins sévèrement, en quarantaine. Ils me racontèrent qu'ils avaient mis six mois pour venir du Khokand jusqu'à Téhéran. D'après ce qu'ils me disaient, les négociants de la ville de Khokand,

Le gouverneur, Omer-Pacha, était une créature de Namik-Pacha, lequel m'avait remis pour lui, en partant de Bagdad, une lettre particulière de recommandation jointe à mon *bouyourouldi* ou passeport. Dès la veille, je

lui avais fait remettre le tout par mon domestique Jussouf, détaché en avant pour le prévenir de mon arrivée. Jussouf m'attendait à une demi-lieue de la ville, en compagnie d'un chef kürde de grande mine, nommé Abdou-Rhaman-Beg, dont la maison avait été désignée par le pacha pour me recevoir. Celui-ci, en termes des plus cordiaux, se mit entièrement à ma disposition. Mais la véritable détention que je venais de subir, l'état de maladie et de surexcitation nerveuse dans lequel m'avaient mis les dix jours précédents me rendaient d'humeur peu accommodante. Ce fut, pendant le reste de la journée, un long débat, que je me reproche, entre ma mauvaise humeur croissante et l'inépuisable complaisance de cet homme. Arrivé devant sa maison, je refusai d'y entrer, alléguant que je voulais m'établir sous ma tente. Il s'empessa d'en faire dresser dans son jardin une fort belle à lui. Je dis qu'il me fallait la mienne, quoique de beaucoup plus petite, entendant être chez moi. Cette scène, dont je reconnais tout le ridicule, se renouvela à l'occasion du manger. Pour me bien traiter, le brave homme avait engagé un cuisinier qui, à l'heure du dîner, me servit un très-confortable repas. Même refus : je voulais ma cuisine à moi, afin d'être bien sûr qu'on ne m'empoisonnerait pas dans un pays où l'on avait juré ma mort. Je ne savais véritablement plus ce que je disais, m'exaltant moi-même en parlant. Mon hôte ne répondait rien et restait là consterné. A la vue de ce réel chagrin qui assombrissait sa belle et bonne figure,

mon exaltation tomba peu à peu, et lui tendant la main :
« Non, lui dis-je enfin, vous êtes bon et j'ai confiance en
« vous. » J'acceptai son diner, qu'on resservit dans sa
grande tente, où je fis également porter mon lit. Je n'ai
jamais vu un homme plus heureux, quoiqu'il ne me fût
guère possible de faire honneur à son repas.

Les trois premières journées se passèrent sous la tente
et presque sans sortir du lit. J'étais réellement malade,
les entrailles en feu, pas d'appétit et un accablement de
tous les membres, avec fièvre, qui m'inquiétait. C'était le
commencement d'une affection dyssentérique qui ne me
quitta point pendant tout le reste de mon voyage. Mes
fatigues antérieures y étaient pour quelque chose, mais
les froides nuits de Pindjwin avaient déterminé le mal.
Je fus parfaitement soigné par mon hôte, Abdou-Rahman-
Beg, ainsi que par sa famille, et de nombreuses visites
vinrent, dès le lendemain de mon arrivée, me témoigner
de l'intérêt qu'on me portait. La première fut celle d'Omer-
Pacha. Lui sorti, ce fut le tour du Mufti, Mollah-Ahmet;
puis vint le Kadi, Nakieb-Seyid-Effendi, bientôt suivi de
plusieurs autres. Je les entendais s'entretenir en persan et
à demi-voix de mon état. Ils n'en auguraient rien de bon,
et croyant que je ne les comprenais point, ils se commu-
niquaient leurs inquiétudes. « Je ne crois pas qu'il s'en
« tire, » disait l'un. — « D'ailleurs jamais Européen n'est
« sorti d'ici, » ajoutait un autre. — « Ainsi, leur dis-je, vous
« me croyez bien malade? » Ils hésitaient à me répondre :
« Dieu est grand! s'exclama enfin l'un d'eux. » — « Oui,
« repris-je, il est grand, mais il est bon aussi, et il ne
« voudra pas que je meure loin de ma patrie et de ma
« famille. » Ce fut pour moi comme un coup de fouet, sous

café et en fumant, dans des pipes turques, de l'excellent tabac de Latakieh, dont le Pacha m'avait fait présent.

Souleimaniéh compte une trentaine de familles chaldéennes (catholiques), pauvres, misérables, à la différence des chrétiens de Sennéh, qui sont presque tous dans l'aissance. C'est là le reste d'une chrétienté autrefois florissante, mais cruellement décimée par le fanatisme kürde. Opprimés, pillés, massacrés, les Chaldéens, emportant leurs vases sacrés, se réfugiaient au désert. Aujourd'hui la persécution a cessé; ces chrétiens ne sont même plus tracassés : ils n'ont pu se relever toutefois, et vivent, je dois le dire, dans une abjection profonde, dont ne peuvent certes les retirer leurs deux prêtres, qui s'étaient empressés de venir me voir.

Oncle et neveu, mariés l'un et l'autre, se détestant cordialement, ils étaient en guerre continuelle, et lorsqu'ils se mettaient en état d'ivresse, ce qui arrivait souvent, leurs querelles, parfois, dégénéraient en pugilat. Quelques jours auparavant, sur la plainte du neveu, qui avait reçu la plus forte dose de coups, l'oncle avait été condamné par le Pacha à vingt-quatre heures de prison. Chacun de leur côté, en se diffamant réciproquement, ils vinrent me demander une aumône que je ne pouvais refuser à leur trop réelle misère. Dans cette partie du Kùrdistan les prêtres chaldéens sont obligés, pour vivre, d'exercer un métier; ceux-ci étaient fabricants de cordes. Voulant me témoigner leur reconnaissance, ils m'annoncèrent qu'ils allaient célébrer une messe pour le retour de ma santé et l'heureuse continuation de mon voyage, m'invitant à y assister. Je m'y rendis, j'en fais l'aveu, par pure curiosité. Ce fut une transformation véritablement surprenante, et

je ne saurais assez louer la dignité de l'oncle, qui officiait, et la parfaite tenue du neveu, qui l'assistait. L'église de Souleimanièh n'est qu'une grange avec un autel d'argile. La cérémonie fut vraiment touchante, surtout au moment de l'élévation : le prêtre tenant l'hostie consacrée avec ses deux mains, se tourne vers les fidèles et l'élève par trois fois au-dessus de sa tête pendant que l'assistance fait un grand bruit comme à l'office du Vendredi-Saint, qu'on appelle les Ténèbres. Souleimanièh compte, en outre, une quinzaine de Juifs. Le reste de la population, qui peut monter à six mille habitants, est musulman du rite sunnite ou turc. Je n'ai décrit aucun monument ; la ville n'en possède aucun, pas même la résidence du Pacha, qui mérite une mention.

Suffisamment reposé et me croyant guéri, je me remis en route dans la matinée du jeudi 10 octobre. Cette première journée me conduisit à *Kelespi* village insignifiant, en passant par *Allay, Bao, Merdèh* qui sont de véritables hameaux, et en traversant une assez mauvaise rivière appelée le *Tadjeroud*. Je n'y trouvai, pour m'abriter, qu'une sorte de grange mal fermée, triste gîte vu ma situation, car, dès les premières heures de cheval, la fièvre m'avait repris. Le temps était cependant superbe pour la saison, froid la nuit, mais, dans la journée, le plus beau soleil. L'étape du lendemain m'amena au village de *Tekièh*, après une station à *Bibidjek* pour le déjeuner. La route de la veille était encore passable ; celle de ce jour me remit dans les montagnes, où je retrouvai ces sentiers de chamois qui m'étaient si connus. Le 12, ce fut pis encore. Quoique plus en plaine, on chemine sur un sol excessivement tourmenté, déchiré, à chaque instant,

هه‌مه‌وه‌ندو مه‌ترسیی په‌لاماری سلیمانی

له‌روژنامه‌ی (THE MERTHYR TELEGRAPH) دا، که له‌روژی ۱۸ی ئوکتۆبهری ۱۸۸۰دا، بلاوکراوه‌ته‌وه، هاتووه: له‌به‌غداوه هه‌والدراوه و به‌گویره‌ی روژنامه‌یه‌کی هندی، که عه‌شیره‌تی کوردی هه‌مه‌وه‌ند به‌م دواپیه‌ په‌لاماری شارۆکه‌ی لاره‌داغیان داوه‌و تالانیان کردووه. ته‌نانه‌ت ئه‌وان هه‌رشیانکردۆته سه‌ر سلیمانی، ئه‌وان ئیدیعی‌ای خاوه‌نداریتی ئه‌و شماره‌ ده‌که‌ن. ئه‌وه‌ی ته‌نیا ریگه‌ی ده‌ستبه‌سه‌رداگرتنی ئه‌و شماره‌ی لینگرتوون، که‌شیتنی هه‌ندیک هه‌زی نيزامی بووه. ده‌وتری کوردان (مه‌به‌ستی هه‌مه‌وه‌نده‌که‌نه‌س) ژماره‌یان ۱۰۰۰ سواره‌یه و هه‌موویان به‌تفه‌نکی هه‌نری مارتینیان چه‌کدارن. به‌هۆی ئه‌و ترسه‌وه ئه‌وان خولقاندوویانه، ریگه‌ی هاتوچۆی نیوان به‌غداو موس‌ل بۆ گه‌شتکاران ئه‌سته‌م بووه. هاتوچۆی پۆسته‌و ته‌ته‌ریش هه‌روه‌ها وه‌ستاوه. سواره‌ی ئالاییگی پۆلیس ره‌وانه‌کراوه، له‌گه‌ل چه‌ند په‌لئیکی زه‌بتیه‌ بۆ هاوکاریی له‌سه‌رکوته‌کردنی کورداندا. گه‌رانه‌وه‌کانی رابردوو باس له‌دابه‌شبوونی عه‌شیره‌ته‌که‌ ده‌که‌ن بۆ چوار تیره، ئه‌وانه‌ به‌هه‌مووی ئاراسته‌یه‌کی ولاته‌که‌دا له‌په‌لاماردان. په‌ک له‌و تیرانه‌ په‌لاماری قه‌ره‌ته‌په‌و گونده‌کانی تری داوه‌و تالانیکردوون. دانه‌یه‌کی تریان په‌لاماری عه‌ره‌به‌کانی به‌نی ته‌مینیان داوه‌ له‌نزیک روزو ۱۷یان لئ کوشتوون و مه‌رو مینگه‌لیان داونه‌ته‌به‌رو بردوویانه. به‌مدواپیه‌ش ئه‌فسه‌ریکی زه‌بتیه‌ له‌لایه‌ن ئه‌وانه‌وه کوژراوه له‌گه‌ل ۸ بۆ ۱۰ زه‌بتیه‌ی دیکه‌ که له‌گه‌لیدا بوون. هه‌روه‌ها له‌موس‌ل پاگه‌نده‌یه‌ک هه‌یه که به‌شیک له‌سوپای نيزامی چۆته‌ پالیان. هه‌مه‌وه‌نده‌کان به‌سه‌ر به‌گو به‌نی و ئازایی ناسراون، ئه‌وان به‌روچی سه‌رکه‌شیی خه‌له‌ چیاپیه‌کانی دیکه‌ گو‌شکراون. ئه‌وان سواره‌یه‌کی لیه‌وشاوه‌و به‌شیه‌یه‌کی ته‌واو چه‌کدارو بیرفیشه‌کن و له‌ته‌واوی ولاته‌که‌دا ترس و سامیان هه‌یه.

ERS

Telegraph at is firmly re- sitions should f their action, o measures of r, adds:—"I e exception of ill enter upon be induced to but not one cy determined vers does not

delay allowed drawing up a le of the Otto- seen delivered name. The from a respite ste and a fresh accorded to it, quate to con- action. It is noiment, when s is inevitable r eagerness to ut the present ting should be bly attained.

ns on "diplo- rges that the e Bosphorus. count of the atal Question ublish details. Gladstone has of a Christian

ws a deficit of

growths have been observed on the corpuscles of patients suffering from various malarious diseases. Twenty-four hours after Dr. Tanner had broken his fact it was observed that many smooth and fresh corpuscles had been evolved. At the second day about half the blood became normal, while on the third day nearly all the corpuscles were of the normal kind.

PILLAGE OF A TOWN.

It is reported from Bagdad, according to an Indian paper, that the Hamawund tribe of Koords have recently attacked and pillaged the town of Laradagh. They even attacked Sulimaniyah, of which they claim to be the rightful possessors, and were only prevented from taking that place by the opportune arrival of some regular troops. The Koords are now said to number 1,000 horsemen, and to be all armed with Henri-Martini rifles. The road between Bagdad and Mosul is almost impassable for travellers, in consequence of the dread inspired by them, and the parcel post had had to be discontinued. The Allai Begi of Police has been sent out with a further detachment of Zaptiehs to assist in suppressing the Koords. Previous accounts showed that the tribe had divided themselves into four divisions, and were raiding the country in all directions. One division had plundered Kara Tappa and other villages, and another attacked the Bari Tenmin Arabs near Rooz, killed 17 of them, and carried off all their sheep and cattle. An officer of Zaptiehs was recently killed by them, together with eight or ten Zaptiehs who were with him, and there was a rumour at Mosul that they have been joined by a party of regular troops. The Hamawund are noted for their turbulence and bravery, and are recruited by the wild spirits of other mountain tribes. They are well mounted, and mostly armed with breech-loaders, and are greatly feared throughout the country.

The Bulgarian Finance Minister has arrived at St. Petersburg for the purpose of entering upon negotiations for the construction of railways.

remanded to the wo and tidy.—Mrs. Pe her sons had straye ing to take them he charged the defenda to look after them f

THE SULTAN

The Princess Fat being seriously ill, t hat her Highness s certain springs exist for the cure of the n a suffering. The eave Egypt, the K uest, and appoint Pacha and Ducarogr ess. The Princess belonging to the h for Mondania, the Prefect at Mondania allow the Princess t of the Sultan. The detail to the Grand begging that the P Three days passed w Vizier, and in the u ordered the steame immediately, and t Khedive that she ha but the whole of the at the conduct of th has since received a that the family of being prohibited fro the Princess Fatma to land. The Egi at this *action Messant* who is animated by with the Porte.

John Sybret, a yo for a month, with h for dressing himself

بلاو بوونوهوی پهتایهکی ترسناک لهگوندهکانی نیران لهنزیک
سلیمانی

روژنامهی ئهمریکی (THE GENEVA GAZETTE) کله روژی ههینی ریکهوتی ۲۷ی ئهبریلی ۱۸۸۳، چاپ و بلاوکر اوتهوه، له خانهای ههواله گشتیهکانی ئیستادا، بهپشتبهستن به بوودی نیشتمانی تهندروستی، ههوالی بلاو بوونوهوی پهتایهکی ترسناکی لهگوندهکانی سنوورییهکانی نیران لهنزیک سلیمانی بلاوکردوتهوه.

nd men and
a land they
ders had told
villing leader.
faith in pos-

ruitful valley.
hat no other
brought from
s for nature's
ar up to the
all along the

, as day light
the car wind
nd droves of
and covered
t people were

se a Mormon
nd work, the
ile President

nesota, Wyoming and Manitoba.

—The Land League Convention is in session at Philadelphia, with upwards of a thousand delegates in attendance.

—The Rt. Hon. W. E. Forster, late Secretary for Ireland, is to be Lord Lorne's successor as Governor General of Canada.

—Boone, Iowa, has been almost entirely destroyed by fire, not a business house remaining; loss, from \$400,000 to \$500,000.

—Latest reports from Mississippi state that eighty-three persons were killed and 300 wounded in that state by Sunday's cyclone.

..The National Board of Health is informed that a terrible plague has broken out in some Persian villages near Suleimania in Turkey.

—The New York, Lackawanna and West-ern Railroad company will run through passenger trains from New York to Buffalo on May 7th, not before.

..Senator Hill of Colorado gave to his horses the seed oats which the agricultural department sent him for distribution among the farmers of his state.

These g

F

of our co

have the

and wil

A

We have

OLD

to make

رۆلی ئەشرافی سلیمانی لە چاره سەری کێشە ی کچه ئینگلیزه کە ی سابلاغ

رۆژنامە ی هەرمی و آس (SOUTH WALSE DAILY NEWS) که لە رۆژی ۲۷ ی جولای ۱۸۹۱ دا، چاپ و بلاو کر او تهوه، له لاپه ره ی هی خۆیدا، ههوا ئیکی بلاو کر دۆ تهوه لە ژیر ناو نیشانی " بهردانی خاتوو میس گرینفیلد". له ههوا له کهدا جهخت له به شداری ی و رۆلی ئەشرافی سلیمانی کر او له چاره سه ره کردنی ئەم کیشه کۆمه لایه تیی له شاری سابلاغ/مه هاباد له ی سا له دا که وتوو هوه. ئەوه ی له میژووی سابلاغدا به سالی " کچه هه ره نی" به ناو بانگه. ناوه رۆکی کیشه که که که له کۆتایی سه ره ده می ناسر ده ی شادا روویدا، هه لگرتتی کچیک بوو به ناوی " گرینفیلد" که باوکی باز رگان ئیکی ئینگلیزی نیشته جینی ئیران و دایکیشی ئەره مینی بوو، له لایه ن کور یکی کور ده وه به ناوی عه زیز خان که خه لکی مه هاباد بوو. ئەم چیرۆکی خۆ شه یستی و عه شقه له لایه ن کۆن سو لخانه کانی خاوه ن به رژه وه مندی له ئیران قۆز رایه وه رۆژ نامه بیانی هکانیش کردیانه مان شیتی رۆژ نامه کانیان و ئیکه وته ی سیاسی و یاسایی و دیپلوماسیی ئیکه وته وه. ئەسلی مه سه له که ش ئەوه بوو که ئاخۆ ئەو کچه له لایه ن عه زیزه وه فریندراوه یا خود خۆی حه زی لیکر دو وه دوا ی که وتوو وه بۆ ته موسو لمان. له راستیی دا، بریتانیا داوای کچه که ی ده کرده وه کوردانی مه هابادیش ئاماده نه بوون بیده نه وه کچه یان بر دبوو بۆ کونسو لخانه ی عوسمانیی له مه هاباد بۆ ئەوه ی له سایه ی ئەواندا پارێزر او بییت. هه والی ئەم رۆژ نامه یه باس له وه ده کات که ئەشرافی شاری سلیمانی رۆلیان هه بو وه له ودا کچه که له کونسو لخانه ی عوسمانییه وه بگویزر یته وه بۆ مالی فەرمانداری شاری سابلاغ و له ویش به پێش نیاری هه لسه ورینه ری کاروباری بریتانی، لیژنه یه ک پیکبیت له ئینگلیزو تورک و ئیرانییه کان و قسه له گه ل کچه بکه ن بزانه فریندراوه به زۆر کر او ته موسو لمان یان به یستی خۆی دوا ی عه زیز که وتوو وه بۆ ته موسو لمان.

were expected home in the course of days, and in the service it is believed that this early return will be a punishment than the enforced

From the private letters of officers and men it appears that the last days have been a very welcome relief from unnecessary drills and meetings, and with a constant amusement. The battalion has been in a veritable lotus land, where every afternoon, and the men were felt thankful that the Emperor had come and gone on their return. A small periodical, for circulation exclusively among the Guards, has given glowing life in the Bermudas, and there is no suspicion that recent outbreaks in other battalions have been inspired to obtain similar relief from the hard, and monotonous work which they have to undergo.

IGNATION OF AN ALDERMAN.
The surprise and confusion have been increased by the announcement that Alderman Gray, who is next on the list in the office of Lord Mayor, has now, in a short time of the nomination, declined to resign his office. The situation created by the circumstance that the next on the list—Mr Evans—had made his arrangements to assume the office of Lord Mayor at the close of Gray's year of office, and is not to take up the duties in the office. As matters stand it is probable that the office will be passed over for one

carried with acclamation, in which the name of M. Herbette, French Ambassador at Berlin, was called in question, and it was demanded that the Germans in France should be treated as the French had been treated by the Germans in Alsace-Lorraine since 1888.

THE RELEASE OF MISS GREENFIELD.

[REUTER'S TELEGRAM.]

TEHRAN, Saturday.

In consequence of the intervention of some notables from Suleimania, Miss Kate Greenfield was safely removed from the Turkish Consulate at So-uj-Bolak to the Governor's house. The British Chargé d'Affaires proposes that Miss Greenfield should be interrogated by a committee of British, Turkish, and Persian officials at a place chosen by herself, regarding the statement that she had become a convert to Islamism, and had voluntarily accompanied the Kurds to the Turkish Consulate. The Governor's house at So-uj-Bolak is surrounded by Ottoman Kurds, who are committing great excesses, and rendering the town unsafe. The Persian authorities appear to be reluctant to expel the rebels.

MR SPURGEON.

The following bulletin, signed by Drs. Miller and Kidd, was issued yesterday:—"Mr C. H. Spurgeon has had a restless night. He has taken nourishment well, and his strength is maintained."

The Exchange Telegraph Company is authorized by Mrs Spurgeon to state that, although the

[REUTER'S TELEGRAM.]

BRIGADE, Saturday.

A slight split has occurred in the Liberal party, in consequence of the secession of the personal friends of M. Risties, one of the Regents, who have formed a small independent party without a leader. They have been impelled to take this course owing to their dissatisfaction with the resolution adopted at a general meeting recently held by the Liberal party disapproving the sanction given to the decree expelling Queen Nathalie, on the ground that it was contrary to the Constitution.

THE CIVIL WAR IN CHILI.

[REUTER'S TELEGRAM.]

NEW YORK, Saturday.

The Herald has received from Chili, via Lima, particulars of the execution of three men shot on the 12th inst., after being convicted of attempting to blow up some of the Presidential warships. The names of the prisoners were Cumming, Politet, and Sepulveda. When the men were led out Cumming bound a cloth over his eyes, but in the case of the other two this was done by the soldiers. The firing party, which numbered 12, was drawn up only four paces from the doomed men.

THE CATHOLIC CONGRESS.

[REUTER'S TELEGRAM.]

ROME, Saturday.

Cardinal Rampolla, Secretary of State to the Vatican, has sent instructions to the Malines Congress and to the Organizing Committees of the approaching Catholic Congresses, to give special attention to the claims in favour of Pontifical

freight train came also overturning the three state that seven dead depôt at Middletown, were injured, many f

GREAT WRESTLING IN THE AMERICAN DEPARTMENT.

[PRESS ASSOCIATION.]

Intense interest was shown in a wrestling match, recently proclaimed by other competitors, an athlete, with whom weeks ago at Ham that the American rival in a decisive match attracted to the place where the contest was held 8,000 spectators, also by a special train from the depot which prevailed progress was so great that considerable difficulty was experienced in wrestling was in the conditions being that the victor must have both hands any that the victor must back, both shoulder The match was won by the winner of two or two rounds were for

عزیزخان و میس گرینفیلڈ

محەمەد سەعید پاشای سەدری ئەعزەم خەلکی سلێمانییە

بەگوێرەى رۆژنامەى ئەمەریکیى (Griggs courier) کە لە یەنایەرى 1902دا، چاپ و بلاوکراوتەو، محەمەدى سەعید پاشا، کەسایەتییى سیاسى و دەولەتدار و رۆشەنبیری ناسراوى عوسمانى خەلکی سلێمانییەو لە 29 ی نۆفەمبەرى 1832 لەو شارە لەدایکبوو، ناوبرا و لەسالى 1879 ببوو وەزیری دەرەوى ئىمپراتورى عوسمانى و لەسالى 1882دا، پۆستى سەدرى ئەعزەمى وەرگرت کە دواى سولتان بەرزترین پۆست بوو لەدەولەتى عوسمانیدا. پاشتر کامیل پاشاش شوینى گرتوتەو دەیسانەو لەسالى 1893دا بووتەو بە سەدرى ئەعزەم. بەلام دواى رووداوەکانى سالى 1895، سولتان عەبدولحەمید کردییەو بە وەزیری دەرەو، پاش چەند سالیکی تر لەگەل سولتان ناکۆکیان لى پەیدا بوو، هەر بۆیە لەترسى راوهدونان و کوشتن خۆى خزانده بآلیۆزخانەى بریتانییەو، بەلام دواتر سولتان بەلینى دایە کە بێتە دەرەو خۆى رادەست بکات هیچى لى ناکات، ئەو بوو بۆماوێهەک لەمالەکەى زیندانى بوو، بەلام پاش کودەتای سالى 1908ى ئیتحادو تەرەقى، جارىکی دیکە هاتەو مەهیدان و سالى 1912 پۆستى سەدرى ئەعزەمى وەرگرتەو تا دواتر بآلى توندروى ئیتحادییهکان لە 1913 کودەتایان کرد. تا ئیستا زۆر دەر بارەى ئەم کەسایەتییە نوووسراو، بەلام هەر و تراو کە لە ئەرز رۆم لەدایکبوو. بەحەحال ناوبرا و جگە لە لىهاتووبى لەکارى دەولەتدارى و دپلۆماسى، خوینەوارىیەکی بەرزى هەبوو و خویندنى لەفەرەنسا تەواو کردوو و نووسەریکی گەورە بوو و کتیبىکی لەبوارى بەریوەبردنى شار داناو و چەندین سال کەسیکی تەواو باوەرپیکراو و سکرێتیرى یەکەم و دواتریش وەزیری دەستە راستى بوو.

ings and prej-
ceptions, besides
as a mother

A BOOK.

the World What
Twenty Years of
Life.

paring to write
ion comes from
r, who received
y Mr. Quay since
few weeks ago.
been known to
ator Quay that
k in contempla-

LEY QUAY.
Who Has Literary
s.)

pose of burying
e has of late in
library has been
se who claim to
inclinations and
been surprised
nation.

friend Senator
tends to write
option: "Forty
finishing with
the under Pennsylv-
Andrew G. Cur-
been in close
kaleidoscope
only in Penn-
sylvania at large. If
ther man in ac-
acter equipped in
a Senator Quay
d history of the

is a Crime,
y in the world
d a crime to
the law forbid-
from the year

POPE LEO XIII.

(Financiers Consider Him a Man of Very Limited Means.)

at foreign courts, all of whom are paid by the pope.

Leo XIII., as were his predecessors and as his successors will be, is his own treasurer. Secretaries by the score carry out his orders, but the pope is as supreme in all matters of finances as in those of religion. The vatican council discusses no estimates; no yearly statements are made as to the condition of the papal treasury.

There are six sources of revenue from which the papal funds are derived. In the first place the holy see is the holder of considerable investments in the foreign funds, just made by Pius IX., and now yielding an income of about \$250,000 a year. "Peter's pence," the largest item upon the credit side of the account, brings in annually fully \$550,000. The offerings made during jubilees, pilgrimages to Rome and religious gatherings there are believed to yield in the aggregate not less than \$200,000 annually, while exceptional occasions, such as the great papal jubilee, during which one festival of the contributions reached a total of \$800,000, have brought that figure to very much more considerable proportions.

The special audiences of the pope form the fourth source of his income, since it is customary for the faithful admitted to such honors to leave an offering with the secretary on duty in the antechamber. Most of these acknowledgements are generous in the extreme, the duke of Norfolk, for instance, always handing the vatican officer \$500, and they will average quite \$250,000 a year. Of the contributions made toward the expenses of the see by the queen of Spain, the Austrian emperor and the great and wealthy religious orders in Rome, no definite statement has ever been made, but reports place this item at \$200,000 or \$225,000.

The sixth account to be considered is that which is purely personal. In the case of Leo XIII. it is generally accepted as about \$100,000 a year, being rentals and other income derived from his investments in real estate in various countries. He is known to own property in Paris and Vienna, and good authority states that he is also a holder in buildings and lands in Liverpool, New York and Marseilles.

A Man of High Standing.

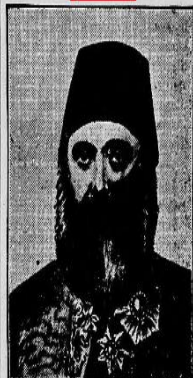
A young man who seems determined to rise in the world is Edward Beaupre, of Assiniboine, Canada. He is 20 years old, his height is seven feet 10 1/2 inches, and he is still growing. He wears a No. 21 collar and a No. 21 coat.

fold and expressed delight at our acquisition of the islands. While connected with the bureau of records in Washington he wrote a book on the subject of the Hawaiian islands, which, when submitted to Secretary Herbert, was in turn submitted to President Cleveland, with the result that it was promptly suppressed.

MEHEMED SAID PASHA.

For the Third Time the Sultan Has Appointed Him Grand Vizier of This Realm.

MeheMED SAID Pasha, who becomes Turkish vizier for the third time, is a member of a Mossulman family long established in Kuristan. He was born

MEHEMED SAID PASHA.
(Grand Vizier of Turkey and Foremost Oriental Diplomat.)

a Suleymanic in November 29, 1832, of the Christian era. Early in 1879 he became minister of foreign affairs, and in 1882 he was appointed grand vizier. This position he held for three years, when he was succeeded by Kiamil Pasha. He became grand vizier again in 1893, but in consequence of the crisis of 1895 was dismissed, and ordered to resume the portfolio of foreign affairs. Towards the end of the year differences arose between him and the sultan, and he fled for his life to the British embassy. Here he was protected for some days, but on receiving from the sultan pledges for his personal safety he returned to his residence.

To Prevent Spread of Germs.

In Berlin a prospective customer in a bakery, butcher's shop or grocery is not permitted to handle the bread, cake, meat or vegetables, etc. It is a misdemeanor punishable by a fine.

The alleged thief is an Italian, and had secreted himself beneath the bed of the preacher. When he thought the preacher was asleep, he slipped from under the bed and took the sleeping man's watch. The owner of the watch awoke and began to exercise a little muscular Christianity, and engaged in a wrestle with the Italian. In a short time the Italian was on his way to jail, where he will stay till court meets.

Given the Keys.

Bishop Cameron Mann, recently elected to the Episcopal diocese of North Dakota, preached at Gettysburg cathedral at Fargo.

The keys of the cathedral were delivered to the bishop by the chancellor of the diocese, who formally received and recognized Dr. Mann as bishop of the jurisdiction.

The bishop prefaced his sermon with a short address to the churchmen of Fargo and the state, and it included a warm tribute to the magnificent work accomplished by Bishop Edsall.

Wanted a Doctor.

Frank Whittig pleaded guilty to a charge of malicious misdemeanor in Judge Glaspell's court and was given one day in jail. Whittig smashed a window in Kirk & Allen's store at Jamestown about three months ago, and said he did it in order that he might receive medical treatment. He was bound over to the district court and has been in jail since. He is a stranger here. Harvey Stack was acquitted on a charge of grand larceny, preferred by Frank Eddy, who alleged that defendant stole a watch from him.

News in Brief.

The dead body of C. Cook, a Blinn laborer, was found in a Mandan ditch, and there is suspicion of foul play, as the man had considerable money in his possession when last seen.

The year-old child of Nic Leameister of Harvey, died as a result of drinking butter color. If this thing keeps on people will insist on having their winter butter white—as nature generally makes it.

The quarter section of land owned by Hugh Parr, on the Red River near the mouth of the Snake River, yielded over 6,000 bushels of grain last year.

The Haight Mercantile Company is the name of a new corporation which will engage in the lumber and machinery business. The stockholders will be Mr. Haight and the Lanterman brothers of Mandan.

Captain S. M. Decker of Crookston has been appointed a first lieutenant in the regular army. His regiment goes to Porto Rico.

M. Wisker, who was arrested Wednesday's accident in New York Central tunnel was Saturday to be in better physical condition than he was at any time since the wreck, news that ball would be so that he probably would leave the Tomb Saturday, him very much.

Explosion Kills Th

Huntington, W. Va., Jan. 1. An explosion at the lumber mill in Midkiff, in the southern part of county, killing three persons and several others.

THE MARKETS

Grain, Provisions.

WHAT—Opened firm but May sold at 2 1/2 @ 2 3/4.
CORN—Ruled weak. May 2 1/2 @ 2 3/4.
OATS—Weak. Trade dull. 2 1/2 @ 2 3/4.
POTATOES—Market steady stock, good to choice. 7 1/2 @ 7 3/4; red stock 6 1/2 @ 6 3/4.
EGGS—Market strong and well received. Fresh 18 1/2 @ 19; raw 18 @ 18 1/2; at market cases return less off, cases returned, 25 @ 26.
BUTTER—Falling easy. Cr 22 1/2 @ 23; per pound; dairies, 15 @ 16.
LIVE POULTRY—Demand keys, 6 @ 6 1/2; chickens, 7 1/2 @ 8; geese, \$4.00 @ 7.50.

New To

WHEAT—Irregular. May, July, 8 1/2 @ 8 3/4.
RYE—Steady. State, 11 @ 12; York car lots, No. 2 western, 10 @ 11.
CORN—Inactive and easier. OATS—Dull and barely steady white, 6 1/2 @ 6 3/4.
BUTTER—Market unsettled. 14 @ 15; state creamery, 15 @ 16; factory, 15 @ 16.
CHEESE—Firm. State full milk, 14 @ 15; full milk, 14 1/2 @ 15; best large, 1 1/2 @ 1 3/4; late made best 10 @ 11.
EGGS—Barely steady. State prairie, 25 @ 26; western, at 25; southern, at mark, 25 @ 26.

Live Stock.

CHEAS
HOGS—Choice to fancy city shipping, \$8.25 @ 8.45; common heavy packing, \$7.75 @ 8.25; heavy mixed, \$7.50 @ 8.25; select weights, \$8.50 @ 8.75; assorted 1 1/2 @ 1 3/4; common to fancy light 1 1/2 @ 1 3/4; thin to fancy, \$1.25 @ 1.50.
CATTLE—Prime beefs, \$7.25 to choice beefs, \$6.00 @ 7.15; export shipping steers, \$5.00 @ medium beef steers, \$4.75 @ 5.50; rough, \$4.50 @ 5.00; good to fat \$4.00 @ 4.50; plain to fancy steers 3 1/2 @ 4; plain to fancy, \$2.25 @ 3; fed western steers, \$4.75 @ 5.00; steers, \$4.25 @ 4.50; Texas cows grass steers, \$2.00 @ 4.40.

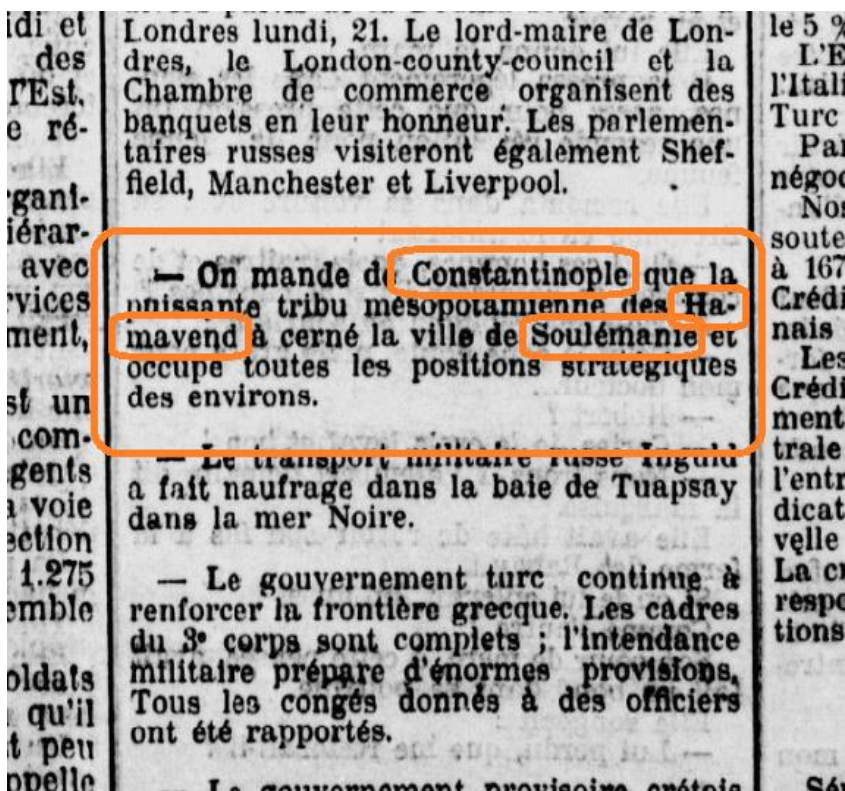
South Omaha, Neb

CATTLE—Market quotable

عەشیرەتی ھەمەوێند دەوری شاری سلیمانی گرتوو

لەرۆژنامەی فەرنسیسی- (L'Indépendant des Basses-Pyrénées)
کە لە ٢٦ ی ژوونی ١٩٠٩ دا، چاپ و
بلاکر اووتەو، ھەواییک ھاتوو کە دەلێت:

"لەئەستەمبولەو بیستومانە کە عەشیرەتی بەھیزی میسۆپۆتامیا کە
ھەمەوێند دەوری شاری سلیمانیان داوھو دەستیان بەسەر تەواوی خالە
ستراتیژییەکانی دەوروبەری شاردا گرتوو".

کوشتی 40 سەربازی تورک لەنیوان کەرکوک و سلیمانیدا

بەگوێرەى رۆژنامەى بریتانیى (THE WESTERN MORNING NEWS) کە لەبەر واری 21 ی جولای 1909 دا، چاپ و بلاوکراوەتەوه، بەشێک لە چەكدارەکانى عەشیرەتى هەمەوهەند، لەنیوان کەرکوک و سلیمانیدا، بۆسەیهکیان بۆ بەتالیۆنىکی تورک داناوهو نیوهى راستیان کوشتون بەفەرماندەکشیاوه.

Many members felt and openly declared that, even if the Premier were ever so right, he was not entitled to make such a statement from the tribune.

Among the names already mentioned for succession to the Premiership are those of MM. Briand, Poincaré, Pichon, and Millerand.—
Reuter.

TURKISH TROOPS AMBUSHED.

Constantinople, Tuesday.

A telegram from Mosul states that half a battalion of Turkish troops has been ambushed by Hamavent tribesmen, between Kerkuk and Sulimanieh. Forty Turks were killed, including the commander, whose family was carried off into slavery by the tribesmen, who retired towards the Persian frontier.—Reuter.

سلیمانی و سهردهشت

کوردستان لهسالهکانی یهکهمین جهنگی جیهاندا بووه مهیدانی شهرو پیکدادانی هیزه سهربازییهکانی ولاتانی شهرکهر، بهتابیهت هیزهکانی روسیاو دهولتهی عوسمانیی. ئەوهی زیانیکی بیشوماری بهزۆرینهی شاروگوندهکانی کوردستان گهیاندا و ویرانیکردن. عوسمانییهکان لهسهرهتای سالهکانی جهنگدا، لهقولی رۆژهلات و باکوری رۆژهلاتهوه هیرشیانکرده سهر موکریان و قهفقاس و ویرانکارییهکی زۆریان کرد، پاشتریش لهبههاری سالی ۱۹۱۶هوه روسهکان هیرشی خویان بهرهو باشوور و باشووری رۆژئاوا دهستپیکردو لهگهلهئهرمهنی و ئاسورییهکاندا تهواوی رۆژهلاتی کوردستان و بهشیک له باکوری کوردستانیان تاوهکو بایهزیدو ئهرزروم و بتلیس داگیرکرد، ئەوهی ویرانکارییهکی بیوینهی لهمیژووی کۆن و نویی کوردستاندا لیکهوتهوه. لهم کاتهدا، روسهکان سنوری موکریانیان تپهراندو بهرهو پینجوین و سلیمانی دهکشان، دۆخی روسیا ئالۆزیی تیکهوتبوو، ههربویه روسهکان پیشروهیبیان لهم ناوچانه خاوبوووه هیزه خێلهکییهکانی کوردیش لهم ناوچانه بهرگریان دهکرد. رۆژنامهی ئەلمانیی (Altonaer Nachrichten) که لهروژی 11 ئوتی ۱۹۱۷دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، ئاماژهی بهوهداوه که راپورتیکی فهرمی تورکیی لهباکوری رۆژئاوای شاری سلیمانییهوه ئەوهی رهتکردۆتهوه که هیرشکراپتته سهر دوو شههمهندهفهری رووسی. ههروهها هیزهکانی روسیاش لهناوچانه نهماون و بهنیو شاخهکاندا لهریگهی سهردهشتهوه کشاونتهوه.

Der amtliche türkische Bericht.

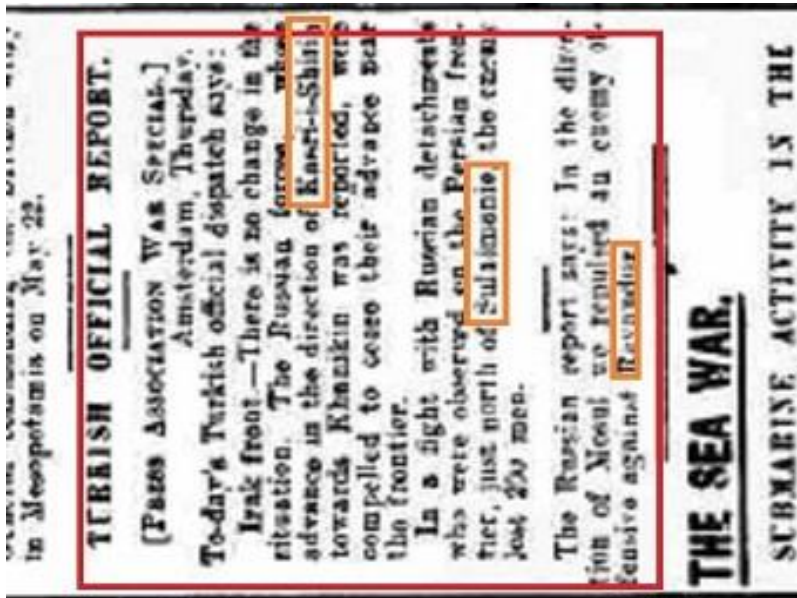
* Konstantinopel, 10. August. (Amtlicher Bericht.) Nordöstlich von **Sulaimanye** wurde der Angriff zweier rumäner Krüge abgewiesen. Gegenüber **Serdusch** ziehen sich die Russen in die Berge zurück. — An der Kaukasusfront die übliche Patrouillen-tätigkeit. — Sinaifront: In der Nacht zum 9. August gingen zwei englische Kompagnien mit 6 Maschinengewehren gegen den rechten Flügel unserer Truppen östlich der Gazagruppe vor. Sie stießen im Vorgelände auf unsere Patrouillen, die den Gegner ungehäuft angriffen. Nach erbittertem Nahgefecht ging der Feind unter Zurücklassung von etwa 50 Toten eilig zurück. 5 Gefangene wurden eingebracht, 1 Maschinengewehr, Leuchtpistolen und Fernsprengerät erbeutet.

*

روسهکان لهزیک سنووری سلیمانیهوه ناچارکراون بهوستن

هر سهبارت بههوالهکانی جهنگ، رۆژنامهی (Northern Daily Mail) که له رۆژی 25ی مایۆی 1916دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، له تودهی تورکیش ئوفیشلهوه ههوالیکیان وهرگرتوووه دایهنبهزاندوووه، ناوه رۆکی ههولکهکه باسی لهوه دهکات که دۆخی شهر له رۆژه لاتهوه گۆرانی بهسهردا نههاتوووه لهشکری روس که بهتهدامبوون لهقهسری شیرینهوه بهرمو خانهقین بکشین، ناچارکراون لهسهر سنوور بههوستن.

ههروهها لهشهر یکه لهگهڵ تییکی سوپای روسییدا لهسنووری ئیران و ریک لهباکووری سلیمانی، بیست کهس له دوزمن کوژراون. ههروهها له زمانی روسهکانیشهوه ههوالی تیکشکانندی هیزیکی عوسمانیهکانی بلاوکردوتهوه که روویان له رهواندوز کردوه.

سلیمانی ناوهندی بهرهمهینانی بنیشت له میسۆپۆتامیا

گۆقاری (Le Cuir) که له ۱۹۲۰دا، چاپ و بلاوکرارهتوه، باسیکی لهسەر دارهین و بنیشت بلاوکردهتوهو تیدا ئامازهی بهوه داوه که ئەم بهرهمه له میسۆپۆتامیا بهرهمدیت لهریگهی برینی دارهکانهوه، بهتایبته لهناوچه شاخاوییهکان که لهچیاکاین باشووری ئیرانهوه بهرو روژئاوا درێژدهبیتهوه له عهرهبستان و لورستان و کوردستان .

ههروهها سلیمانی لهکوردستان که دهکویته ۱۸۰باکووری روژهلای بهغدا، ناوهندیکی هههگرنگی ئەم بهرهمهیهو لهویوه دهبریته بازارهکانی بهغدا لهریگهی بازارگانه لوکالییهکانهوهو لهویشهوه بۆ ولاتانی ومکو ئینگلتراو ولاتانی بیانی دیکه رهوانه دهکریته. گومری لوکالی بری ۱۲،۵% نرخ راستیتهی بنیشتهکه وهردهگری که لهسلیمانی بهرهم دیت. بهرهمهینانیسی بهشیوهیهکه که کوردهکان سههتا گهلاهی دارهکه دهسوئینن تا رهگهکهی دهر بکهوی و پاشان برینداری دهکن و بۆهفتهیهک جیی دههیلان و دینهوه ئاوی دارهکه له کوچهلهکاندا کۆبۆتهوه، که باشهکهی سپیهو ئهوی دیکهشی که زهرده خراپهکهیهتی. برینی بهردهوامی ئەم دارهبنانه دهبیته هوی ویرانبوونیان .

گردد ناوچه بهراییهکانی لهباکووری کوردیی ، لهناوچهی موسل بهو دارانه داپۆشراون که ئەم بنیشتانهی لی بهرهم دیت، که بهزمانی کوردیی (جوینی) پیدهوتریت. ویرای زوری ئەم دارانه پیناچیت هیشتا جولیهیکی هاتوچۆی ریکخراو ههیت بهلام پیدهچیت دروستکردنی ریگای ئاسنی نیوان موسل بهرو بهسره لهئایندهیهکی نادووردا بیته هوی بهکارهینانی عهقلانی ئەم بازارگانییهی بنیشت ..

12e Année, N° 9/10

1er 15 Mai 1920

LE CUIR

EDITION TECHNIQUE

FOIRE DE PARIS

Une vue de quelques Stands de la Rue du Cuir

REVUE SCIENTIFIQUE &

INDUSTRIELLE, Bi-Mensuelle

54, Rue de Bondy

PARIS

distan, à 180 milles environ au nord-est de Bagdad.

Pour opérer la récolte, les Kurdes brûlent d'abord toutes les feuilles du buisson incanté, ainsi à nu les racines dans lesquelles ils font des incisions. Au bout d'une semaine, ils reviennent et récoltent la gomme qui s'écoule des racines. La première incision donne une gomme blanche de la meilleure qualité, la deuxième et les suivantes livrent une gomme de couleur jaune et de qualité inférieure. Des incisions trop répétées épuisent et peuvent faire périr les arbustes. Les Kurdes apportent la gomme à Suleimanya où elle est achetée par des marchands de l'endroit et vendue à ceux de Bagdad. Ces derniers exportent en Angleterre et dans les pays étrangers. Les douanes locales prélèvent une taxe de 12,5 % sur la valeur marchande du produit à Suleimanya.

Les collines et plateaux élevés de la région kurde du nord, dans le vilayet de Mossoul, sont couvertes de ces arbustes producteurs de gomme (appelés en kurde *guweyn* ou *gunt*). Malgré l'abondance de ces arbustes, il ne semble pas qu'ils aient donné lieu jusqu'ici à un trafic bien organisé. Mais la création de routes et l'établissement d'un chemin

de fer direct de Mossoul à Basrah rendent possible, dans un avenir assez prochain, l'exploitation rationnelle de ces gommages.

Ainsi qu'on le sait, la gomme adragante est employée comme apprêt pour le lustrage des cuirs fins. On dissout cette gomme dans l'eau et on en étend une couche régulière sur le cuir qui, après séchage, est lustré à la machine.

+

LA CONSOMMATION DU PÉTROLE. — *The consumption of petroleum.* — *El consumo del petróleo.* — D'après les indications fournies par le bureau géologique du Ministère de l'Intérieur, la consommation de pétrole aux États Unis est de deux fois supérieure à celle du monde entier; par contre, le territoire des États Unis ne contient qu'un septième des ressources reconnues dans le monde.

Les pays autres que l'Amérique consomment annuellement 20.000.000 de barils de pétrole. À ce taux, la production est suffisante pour leur permettre de « durer » 250 années. Mais les États Unis, à eux seuls, consomment 400.000.000 de barils annuellement et leur production ne serait assurée que pour dix-huit années.

La Biologie du Varon et les moyens de le combattre

*The biology of the warble and means
of eradicating it.*

*La biología del barro y los medios
de combatirlo.*

Lors de l'assemblée générale de l'Association française pour la destruction du Varon, tenue à Paris le 27 avril dernier, M. CLEMENS VANEY, rependant à l'invocation qui lui avait été faite par M. Gabriel Jossier, président de l'Association, a fait un exposé scientifique de la question du varon telle qu'elle se présente après les observations et découvertes de ces dernières années. Nous allons essayer de reproduire le plus brièvement possible, les faits et théories exposés par M. Vaney.

Fréquence du varonnage

Après avoir rappelé que la fréquence du varonnage est la plus grande de mars à août et qu'elle atteint généralement son maximum

soit en juin, soit en juillet, le conférencier a cité quelques pourcentages de cuirs varonnés relevés dans la région lyonnaise. En 1909, le maximum a été constaté en juillet avec 14,53 %, tandis qu'en 1908 il avait été constaté en juin avec 20,50 %, soit plus du cinquième des peaux.

Le mois de mai ou juin est l'époque où l'on peut le plus facilement examiner et étudier l'infection des animaux. Elle se présente sous la forme de tumeurs assez grosses, situées vers l'échine et dont il est assez facile d'exprimer le varon qui possède à ce moment une longueur de 3 c.m., est d'une couleur grisâtre et présente une surface verruqueuse. Le varon vit la tête plongée dans le pus et respire par le postérieur au moyen de deux

HAURAY frères ;
Établissements GARELOT ;
Établissements Emile GRAS ;
Tannerie de la Gironde ;
PAGÉS et Cie ;
Société Ulysse ROUX ;
PASSOT ;
POILLAIN-BEURRIER ;
PRÉVÔT CAMBRIÈRE et fils ;
Établissements GUILLAUMET ;
Établissements BERNARD ;
ENault et Cie ;
DILETTI ;
Maison Louis CRRY ;
Les fils d'Auguste CARA ;
BENOÏTE ;
Tannerie de la Bièvre ;
Dr Marcel BLUM ;
COMTE fils et Cie.

‡

RÉUNION DE LA NOUVELLE SECTION DE LA CHIMIE DU CUIR À LA SOCIÉTÉ AMÉRICAINE DE CHIMIE.

La section de chimie, récemment créée à la Société américaine de Chimie, a tenu sa première réunion à Saint Louis, du 12 au 16 avril dernier, à l'occasion de l'assemblée générale de l'American Chemical Society. Une quarantaine de chimistes assistaient à cette première réunion, présidée par M. le Dr Louis Lévi, chimiste en chef de la Pfister et Vogel Leather Co.

Dans son discours de bienvenue et de remerciements aux chimistes qui venaient de l'appeler à la présidence de la réunion, le Dr Lévi a montré aux chimistes qui ne sont pas spécialistes de l'industrie du cuir, mais qui désirent élargir leurs connaissances dans cet ordre d'idées, la voie qui s'ouvre à eux sur le terrain des recherches scientifiques auxquelles peuvent difficilement se consacrer les chimistes de tannerie confinés dans les travaux d'analyse et de contrôle des opérations de tannage.

Pour M. le Dr Lévi, l'opération du tannage est encore dans son enfance, la phase des recherches est à peine entamée, et, à son point de vue, les dix prochaines années verront les plus grands progrès qui aient été jamais faits dans l'industrie du cuir.

Les questions suivantes ont été traitées pendant les séances de la nouvelle section :

La vraie valeur tannante des matières tannantes végétales, par John-Arthur Wilson et Erwin J. Kern.

L'effet du sel neutre et sa manière de se comporter dans la fabrication du cuir, par John-Arthur Wilson et Edwin A. Gallun.

La détermination du sulfate dans les huiles sulfonées, par Erwin J. Kern.

Une nouvelle méthode de détermination de l'acide sulfurique dans le cuir, par Arthur W. Thomas.

L'influence du facteur temps dans l'adsorption des constituants des solutions de sulfate de chrome par la substance dermique, par Arthur W. Thomas et M. J. Kelly.

Estimation de la conductibilité des liqueurs de chrome, par A. W. Thomas et S. B. Foster.

Interprétations physico-colloïdales des processus du tannage et du mégissage, par I. Newton Kugelmass.

Le corroyage du cuir à courroies, par Edward E. Marbaker.

Le travail chimique en tannerie, par le Dr Louis Lévi.

‡

LE COMMERCE FRANÇAIS AVEC L'ALLEMAGNE.

French Business Relations with Germany.

El Comercio franco con Alemania. — Les achats français en Allemagne se sont élevés à 590.695.000 francs pendant l'année 1919. Sur ce total 206.894.000 francs de marchandises ont été achetés en Allemagne occupée et le reste en Allemagne non occupée. Pendant la même année, la France a vendu à l'Allemagne pour 1.283.000 de francs dont la majeure partie, 973.218.000 francs de marchandises destinées aux pays de la région rhénane.

Les achats de l'Allemagne ont porté principalement sur des produits manufacturés ou non de laine, coton et soie, des minerais, du cuir, etc., etc. La valeur du charbon importé d'Allemagne pendant la même période s'est élevée à 407.446.000 francs.

Pour le mois de janvier 1920, le chiffre des importations de France est évalué à 80.583.000 francs, tandis que les exportations sont estimées à 72.101.000 francs.

‡

GOMME ADRAGANTE DE MÉSOPOTAMIE.

Gum Tragacanth of Mesopotamia. — **La Gomma adragante de Mesopotamia.** — Parmi les gommages de Mesopotamie, les plus appréciées sont les gommages adragantes que l'on obtient au moyen d'incisions sur les petits arbustes. Ces arbustes croissent en abondance sur les montagnes de Perse méridionale et dans toute la région montagneuse qui court de ce pays vers le nord ouest, le long des frontières de Mésopotamie, englobant les territoires de l'Arabistan, Louristan

(MÉSOPOTAMIE)

Le centre de récolte le plus important pour Bagdad est Suleimaniya situé dans le Kur-

سليمانى .. ناوهنديكى ھەناردەكردنى كەتيرەى مىسپۆپۆتاميا لەسەرەتاي سەدەى بېستەمدا

رۆژنامەى ئەمەرىكىى (The Powder River County Examiner) كە لەبەر وارى 9ى سېپتەمبەرى 1921 دا چاپ و
بلاوكر او ەتەو، لەلاپەرە 8 دا و لەژىر ناونىشانى (كەتيرەى
مىسپۆپۆتاميا) دەلئىت : لەنىو جۆرەكانى كەتيرەى مىسپۆپۆتاميا كە
بەھايەكى زۆرى ھەيە (تراجىناس)ە، كە بەشيوەى قەلەم دەروىنرئىت و
دواتر گەشە دەكات بەشيوەيەك لە تەواوى چياكانى باشوورى ئيراندا
بلاو مو لەوئىشەو بە ناراستەى چياكانى باكورى رۆژئاوادا تا دەگاتە
سنورى مىسپۆپۆتاميا بەجۆرئىك ناوچەكانى باكورى و لاتانى
عەرەبستان و لورستان و پشتكو دەگرئىتەخۆ. گرنگترين ناوھندى
كۆكردنەوەى كەتيرە بۆ بەغدا، سلېمانىيە، پايتەختى مەلبەندى سلېمانى
لەكوردستان دەكەوئىتە 180 مايل لەباكورى رۆژھەلاتى بەغداو، لەم
ناوچەيە بازارگانىيەكى رىكخراو بەردەوامى ئەم جۆرە كەتيرەيە بۆ
بازارەكانى بەغدا ھەيە.

سلیمانی لهپروژهی ریگای ناسنین کۆمهلهی پهرهپیدانی عوسمانی-ئهمریکی

روژنامهی (The New York herald) که لهپاریس لهروژی ۲۹ی نیسانی ۱۹۲۳دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، دهقی چهند ریکهوتنیکی بلاوکردوتهوه که بایهخ و گرنگی بهرهژهوندییه ئابوورییهکانی ئهمریکی له ئاسیای بچووکدا بهرجهسته دهکات، یهکیک لهو ریکهوتنانه، ریکهوتننامهیهکی بهراییه که لهلایهن فهیزی بهگی وهزیری کاری گشتیی عوسمانی و ههروهها میسته کهنهدی و میسته چیسته، بهناوی کۆمهلهی پهرهپیدانی عوسمانی-ئهمریکی بهگۆیرهی یاسای ویلایهتی دیلاوهر رهزانهندی لهبارهوه کراوه، ریکهوتنهکەش سهبارمت به ئامادهکردنی پلان و نهخشهی هئێلکی ناسینییه که لهسیواسهوه دهستپێدهکات و بهخارپوت و ئهراگهنا و دیاربهکرو بدلیسا تیدهپهریت و بۆئهموی لهقان بوهستیت. لهباشووریشهوه بیت یان لهباکوورهوه بهدهوری دهریاچهکهدا بسوریت لهزیک خارپوتهوه بههرو دۆل له جیرهومهوه بۆ یومورتهلیک. لهخالیکهوه که ههلهدهبژیردریت له خالی یهکهم بۆ ئهوه لهسلیمانی کۆتایی بیت به کهرکوک و موسلدا تیهپریت. پلانهکه دهبیت لهلایهن وهزارهتی کاری گشتیهوه ئهری بکرت...

le.
obtained
agreement
people, not
provided
the three
Turkish
aced itself
hands of
to whom
operating
ts—all for
per, which
e French
before the
the whole
ad already
war and
£T300,000
hostilities.
ey, Minis-
ngora Gov-
also shows
ow, repre-
onstruction
rly as 1909
ilroad and
of paying
by Admiral
ained the
commence
ot ratified
or political
ort.
of which
NEW YORK
ly Mr. A.
acting as
pment So-
f attorney
to Angora
umed. My
study the

of Fevzi Bey's report, however, shows that he is thinking not only of economic superiority, but is also foreshadowing American assistance in future wars: "In the event of the building of these lines, which have received the approval of the General Staff—thus becoming an essential part of Turkey's future strategic system—our country will increase in riches and will be in a position to oppose no matter what aggression from the exterior."

Preliminary Convention.

The text of the preliminary convention, in which Fevzi Bey, Commissioner of Public Works, and Messrs. Kennedy and Chester, in the name of the Ottoman American Development Society, constituted under the laws of the State of Delaware, come to an agreement, is in substance as follows:—

Subject to the ratification of this convention by law, the Ottoman American Development Society accepts the following at its own risk and peril:—

To prepare plans and maps for the construction of railroad lines: Commencing at Sivas and passing through Kharput, Arghana, Diabekir and Bitlis in order to terminate at Van, rounding the lake by either the north or the south; vicinity of Kharput by following the valley from Jerhun to Yumurtalik; from a point to be chosen on the first line in order to terminate at Suleimania, passing through Kerkut and Mosul. The plans are to be approved by the Commissioner of Public Works.

The National Assembly accords a delay of two years for the ratification of this convention. The Ottoman American Development Society has the right to declare at the end of two years whether it will undertake the construction and exploitation of the railroads and the exploitation of the mines in a zone of twenty kilometres on each side of the lines.

Annulment Clause.

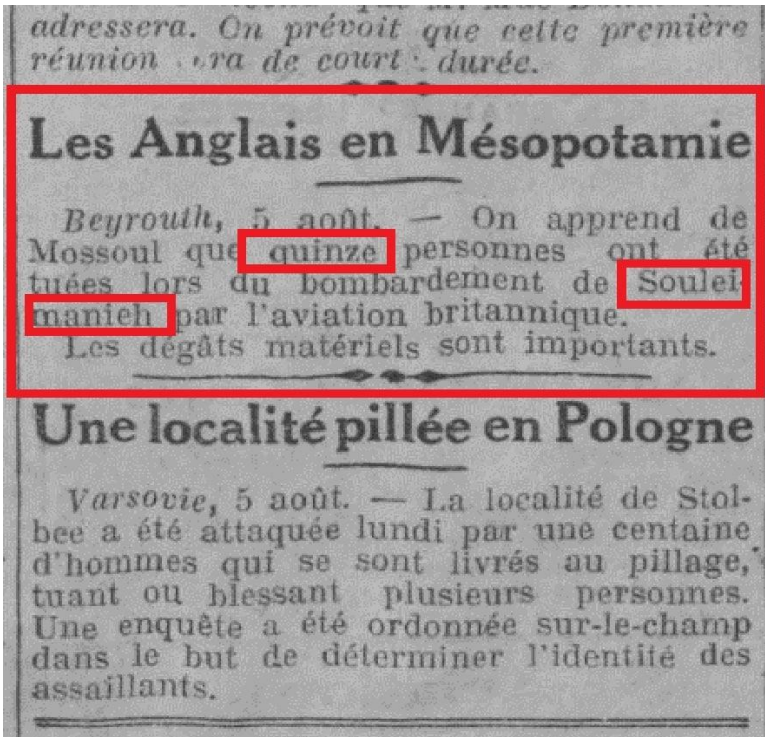
Mme.
A.
Thea
with e
dal, th
from a
parceri
manag
actress
Renaiss
parceri
Jacque
memb
two w
ago, I
Darty
with M
sion e
slaps
Mlle.
The
yester
to bri
the tw
his w
Mme.
mant
tunity
istic p
Mlle.
Cleme
repres
ings.
The
M. G
Bastia
writer.
lais-R
Gir di
did to

کوشنتی پازده کەس لە سلیمانی

لەلایەرە ٣ی ژمارە ٣٠٦ی روژنامەی فەرەنسیی- (PARIS-SOIR) کە لەروژی ٦ی ئوتی ١٩٢٤دا، چاپ و بلاوکراوەتەو، هەوالتیک لەژێر ناوێشانی "ئینگلیزەکان لە میسۆپۆتامیا" بلاوکراوەتەو کە ئەمە دەقەکەیتە:

"بەبیروت ٥ی ئوت: هەوالتی ئەومەمان لەموسڵەو پێگەشتوو، کە لەکاتی بۆمبارانکردنی شاری سلیمانی لەلایەن ئینگلیزەکانەو، پازده کەس لەکوژراو، زیانیکی مادیی یەكجار گەورەش هەیە."

زیادکردنی ژماره‌ی پولیس له‌سنوره‌کانی ریځای سلیمانی به‌رهو تاران

له لاپه‌ره ۷۴ی به‌رگی شه‌شهمی راپورته‌کانی تابه‌ت به مانداته‌کان که له‌سالی ۱۹۳۴ له جنیف له‌لایهن کومله‌هی گه‌لانه‌وه بلاوکر اوته‌وه، مشتم‌ریکی نیوان سه‌وکی بالای کومسیاران و سیر هینری دویسی تیدایه که بو سالی ۱۹۲۴ ده‌گه‌ریته‌وه له‌ویدا له‌باسی پولیس و سوپادا، سیر هینری دویس (۱۸۷۱-۱۹۳۴) داوایکردووه که ده‌بیت ژماره‌ی پولیسه‌کانی سنوره‌کانی ریځای سلیمانی به‌رهو تاران زیادبکریت بوئه‌وه‌ی ده‌وری پاراستنی ریگاکانیش بینن.

شایه‌نی باسه کهم له‌نوینه‌ران و به‌رپرسانی بریتانی هینده‌ی سیر هینری دویس کاریگه‌ریبان له‌سه‌ر دامه‌زراندنی ئیداره‌و ریځخستنی ده‌وله‌تی عیراق هه‌بووه له‌سه‌ر داروپه‌ردوی ئیمپراتوری عوسمانی، ئه‌وه‌ش بیگومان به‌هوی ئه‌و هه‌موو ئه‌زمون و شاره‌زاییه‌وه بوو که ناوبراو پیش جه‌نگی یه‌که‌می جیهانی له‌ ناوچه‌کانی هندستان و ئه‌فغانستان و بلوچستان هه‌یبوو، له‌گه‌ل هه‌لگیرساندنی جه‌نگیشدا ئینگلیزه‌کان له‌گه‌ل خویان هینایان بوئه‌وه‌ی کاروباری ناوچه داگیرکراوه‌کانیان بو ریځبخاته‌وه. یه‌ک له‌کاره‌کانی سیر هینری که دواتر بووه مه‌ندوبی سامی، دانانی یاسای داواکاری عه‌شائیره‌کان بو له‌عیراقتا.

Genève, le 21 janvier 1926.

SOCIÉTÉ DES NATIONS

MANDATS

OBSERVATIONS DU GOUVERNEMENT BRITANNIQUE SUR LE RAPPORT
SOMIS AU CONSEIL PAR LA COMMISSION PERMANENTE DES
MANDATS AU SUJET DES TRAVAUX DE SA SIXIÈME SESSION.

Lettre du Gouvernement britannique au Secrétaire général.

(W. 124/50/98.)

FOREIGN OFFICE,
Londres, le 11 janvier 1926.

[Traduction.]

Comme suite à votre lettre N° 1/45642 (16466 du 2 octobre dernier, j'ai l'honneur, d'ordre de M. le secrétaire d'Etat, sir Austen Chamberlain, de formuler les observations suivantes au sujet des divers paragraphes de la résolution adoptée par le Conseil de la Société à la suite du rapport de la Commission permanente des mandats sur les travaux de sa sixième session.

2. Le Gouvernement de Sa Majesté n'a pas d'observations à présenter sur le paragraphe A.I (Emprunts, Avances et Placements de capitaux publics et privés dans les territoires sous mandat).

3. En ce qui concerne le paragraphe A.II (Extension aux territoires sous mandat des Conventions internationales particulières), je dois me référer à la lettre du Foreign Office en date du 29 avril 1924, dans laquelle était exposée l'attitude du Gouvernement de Sa Majesté vis-à-vis de ce territoire sous mandat B'. Pour ce qui est de l'Irak, je dois faire observer qu'en raison du statut spécial de ce territoire, il serait nécessaire de consulter le Gouvernement de l'Irak dans tous les cas, excepté lorsqu'il s'agit de conventions auxquelles ce Gouvernement a été tenu d'adhérer en vertu du traité conclu avec le Gouvernement de Sa Majesté.

4. Le paragraphe A.IV traite de la présentation des rapports annuels à la Commission permanente des mandats. En ce qui concerne la Palestine et le territoire du Tanganyika, tous les efforts seront faits afin que les rapports arrivent à Genève pour le 20 mai. Toutefois, l'expérience a montré qu'il n'est pas possible, dans le cas du Togo et du Cameroun, de préparer et de faire imprimer les rapports assez à temps pour qu'ils puissent être présentés à cette date. Sir Austen Chamberlain a bien compris que la Commission a l'intention de tenir désormais deux sessions annuelles; il se propose donc de faire transmettre les rapports pour ces deux territoires en temps voulu pour la session d'automne. Il ne sera peut-être pas possible, sans dépasser les dates proposées ci-dessus, d'inclure dans le rapport relatif à une année donnée les réponses aux questions soulevées par la Commission permanente des mandats au sujet du rapport précédent. Des renseignements sur ces rapports pourront, toutefois, être fournis verbalement par le représentant accrédité, lorsque la Commission examinera le dernier rapport transmis.

5. Dans la section 2 de ce paragraphe, le Conseil fait allusion à la forme du titre des rapports. Je dois exposer que, en ce qui concerne la forme adoptée dans les deux rapports examinés

¹ Note du Secrétariat : Voir Journal Officiel, juin 1924, p. 451.

Foto GW
623
1325

sera possible de l'amender, les juifs et les chrétiens demanderont peut-être que cette disposition soit rapportée.

Armée et police.

Le PRÉSIDENT demande s'il est permis à un policier indigène d'arrêter un Anglais ou un Européen.

Sir Henry DOBBS répond qu'un policier indigène peut arrêter un Européen en flagrant délit, mais que, à Bassora et à Bagdad, on ne peut pénétrer dans le domicile d'un étranger qu'avec un ordre signé d'un magistrat européen.

Le PRÉSIDENT, au sujet de la page 103 du rapport pour 1925, demande si la conscription correspond à une nécessité réelle et si l'enrôlement volontaire ne semble pas devoir être suffisant.

Sir Henry DOBBS répond que ce point fait l'objet de vives controverses. Dans la plupart des milieux politiques de l'Irak, on pense qu'il faudra introduire la conscription pour pouvoir diminuer le coût de l'armée, mais on doute fort que les tribus se soumettent au service obligatoire. Il se peut que le Gouvernement de l'Irak dépose une loi exemptant certaines régions habitées par les tribus, ou ne s'appliquant pas aux régions habitées par les tribus.

M. FREIRE D'ANDRADE constate que l'on a augmenté le corps de police au cours de 1925, que la police a eu à s'occuper de la rébellion et que ses pertes ont été plus lourdes que celles de l'armée.

De plus, on force les prisonniers à travailler aux routes et aux casernements. Il est à croire que c'est là, aux yeux de l'Administration, non pas une sorte de travail forcé, mais une punition.

Il constate, en outre, que l'emprisonnement pour dettes est autorisé.

Sir Henry DOBBS dit qu'il a fallu augmenter la police pour la frontière du Suleimanieh sur la route menant à Téhéran. La police joue le rôle de gendarmerie.

Le travail est imposé dans les prisons à titre de punition et afin d'entretenir les prisonniers en un état de santé convenable.

L'emprisonnement pour dettes n'a lieu que sur la demande du créancier, qui est obligé de faire le nécessaire pour l'entretien de son débiteur. Ce système est analogue à celui qui existe aux Indes. Il n'y a pas de prison spéciale pour dettes et la peine de l'emprisonnement n'est pas souvent appliquée. Les débiteurs ne sont pas obligés de travailler comme les autres prisonniers.

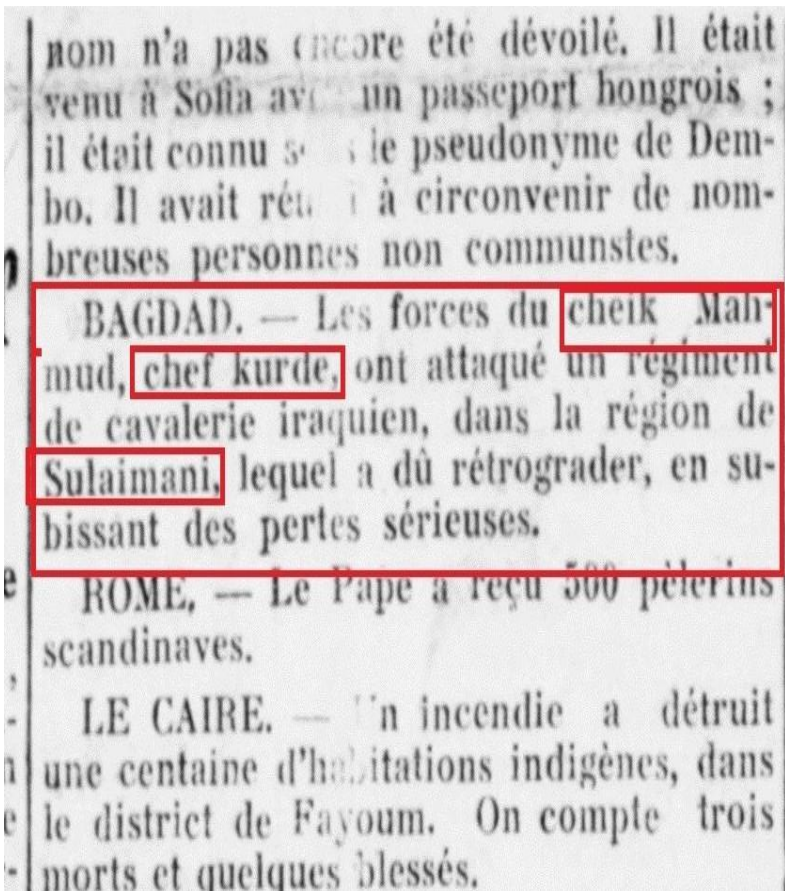
Accord militaire.

M. YAMANAKA demande si l'annexe militaire au traité entre l'Irak et la Grande-Bretagne a été renouvelée pour une période de vingt-cinq ans en même temps que le traité principal.

Sir Henry DOBBS répond que l'article 1 de l'accord militaire reste en vigueur. Aux termes de cet article, le Gouvernement de l'Irak acceptera la pleine responsabilité du maintien de l'ordre intérieur et de la défense de l'Irak au plus tard quatre ans après la date de la conclusion de l'accord.

گورزیک لهیهکهی سوارهی سوپای عیراقیی لهسلیمانی

بهگویرهی روژنامهی Les Nouvelles که بهفهرنسیی لهروژی ۲۴ی مایوی ۱۹۲۵دا، چاپ و بلاوکراوهتهوه:
"هیزمهکانی شیخ مهحمود که سهروکیکی کورده، هیرشی کردوته سهریهکهیهکی سوارهی لهشکری عیراقیی له سلیمانی و زیانیکی زوری پی گهیاندوهه".

شهریک له لیوای سلیمانی

روژنامه‌ی بریتانیایی (THE DAILY HERALD) که له‌روژی شه‌ممه‌ی ریکه‌وتی 13 ی مایوی 1925 د، چاپکراوه، هه‌والیکی به‌ناونیشانی: "پیاوانی هیزی ئاسمانیی له شهردا له‌عیراق. هیرشیکی سه‌رکرده کورده‌که به‌ری پیگیرا" بلاوکردۆته‌وه، ده‌لایت که پیاوانی هیزی ئاسمانیی له‌شهریکی توندا به‌شداربیان کردوه. ماوه‌یه‌ک له‌مه‌وپیش، ته‌له‌گرافیک له‌به‌غدادوه گه‌یشتووه، باس له‌روودانی شهریک ده‌کات له‌لیوای سلیمانی، پرۆپاگنده‌کانی تورکخواز هکان هانی هیزه‌کاتی شیخ مه‌حمودی سه‌رکرده کوردییان داوه، هه‌لوئستیکی توند بنوبینیت و هیرش بکاته سه‌ر هیزه‌کانی سواره‌ی لیقی سه‌ر به‌بریتانیا که له‌ریگه‌ی نیوان سلیمانی و هه‌لجه‌دا بووه. دریزه‌ی ته‌واوی رووداوه‌که هیشتا نه‌گه‌یشتووه، به‌لام هه‌روه‌ک ده‌زانریت، جگه‌له‌و گورزه‌ی هیزه‌که‌ی لیقی سروانوویعتی، له‌لایهن فرۆکه‌کانه‌وه زیاننکی قورس به‌پیاومخیله‌کییه‌کان گه‌یه‌ندراره‌و هیزه‌کانی شیخ له‌تاریکی شه‌ودا پاشه‌کشه‌یان کردوه.

es, passed through the City of London yesterday on the way to the docks.

AIRMEN IN IRAK FIGHT

Attack by Kurdish Leader Repulsed

British airmen have taken part in a sharp fight in Irak.

For some time past (Renter cables from Bagdad) intermittent fighting has been taking place in the Sulaimani district. Pro-Turkish propaganda, the message states, has induced the forces of Sheikh Mahmud, the Kurdish leader, to adopt a bolder attitude, and on Thursday he made a determined attack upon a cavalry regiment (Irak levies) which was on the march between Sulajmani and Balebja.

Full particulars have not yet been received, but it is known that heavy casualties were inflicted on the tribesmen by the aircraft, which were co-operating, in addition to these inflicted by the cavalry. The shiekh's forces drew off by nightfall.

وهستانی شهرو ئومئیدی گهشهکردنی سلیمانی

روژنامه‌ی (Le Temps) که له‌روژی ۲۸ ی جونی ۱۹۲۷ له‌پاریس به‌زمانی فهره‌نسیی بلاوکراوته‌وه، له‌ژیر ناو‌نیشانی: "له‌عیراق . کۆتایی یاخیبونه کوردیه‌که " هاتوه :

"به‌گویره‌ی ته‌له‌گرافیک که له به‌غداوه بو روژنامه ئینگلیزییه‌کان نێردراوه، شیخ مه‌حمودی سه‌رکرده‌ی یاخیبونه کوردیه‌که که ماوه‌ی سی ساله هه‌لمه‌تیکه‌ی دژی حکومه‌ت ریه‌ری کردوه، ریکه‌وتنیکه‌ی له‌گه‌ل حکومه‌ت واژو کردوه و تیندا پابه‌ند بووه که له‌ناینده‌ها خۆی له کارکردن له‌دژی حکومه‌ت به‌دوور بگریت.

به‌یاننامه‌یه‌کی فهرمیه‌ی له‌باره‌ی ئه‌م بابته‌وه ده‌لێت که ئیستا که هه‌موو هۆکاریک هه‌یه بو هیوا بوون به‌وه‌ی که پارێزگاکه‌ی سلیمانی که له‌ماوه‌ی ئه‌م سی ساله‌دا خۆراگر بووه، بچینه قوناغیکه‌ی گه‌شه‌کردن و بوژانه‌وه .

se
in
s-
i-
s-
le
es
e,
in
e
it
se
la
e
it
si

EN IRAK
La fin de la révolte kurde

Suivant un télégramme de Bagdad aux journaux anglais, le chef rebelle kurde **Shaikh Mahmoud** qui a mené une campagne contre le gouvernement de l'Irak pendant ces trois dernières années, a signé un accord avec ce gouvernement, dans lequel il s'engage à s'abstenir à l'avenir d'agir contre lui.

Un communiqué officiel à ce sujet déclare qu'il y a tout lieu maintenant d'espérer que la province, jusqu'ici éprouvée, de **Sulaimanié**, va entrer dans une ère de prospérité et de progrès.

NOUVELLES DE L'ÉTRANGER

ئەشكەوتەكەنى سلىمانى و دەلام بە پرسىارەكانى مئزوى دىرىن

رۆژنامەى (the New York times Herald) كەلە رۆزى ۳۰ دىسەمبەرى ۱۹۲۸، لەپارىس بە ئنگلىزى چاپ و بلاوكراوتەتەو، لەژىر ناونىشانى "نامرازەكانى دروستكراو لەبەردى سووان لەعىراق دۆزراونەتەو كە هاوشىوہى دەفرەكانى ئەوروپىيە" ھەوالى چەند دۆزىنەوہىەكى شوینەوارناسى لەعىراق داوہ كە لەلاپەن نىردەيەكى ئىنگلىزى-ئەمەرىكىيەوہ ئەنجامدراوہو دەكرى وەلامى ئەو پرسىارە گەرنگانە بداتەوہ كە لەكۆنەوہ رووبەرورى زانىيانى شوینەوارناسى بۆتەوہ. يەك لەو شوینەوارناسانەى لەعىراق خەرىكى ھەلكۆلینە، دكتور جۆرج گرانت ماكوردى يە كە توژەرى ھاوبەشە لە زانستى شوینەوارناسى قۇناغى پىش مئزوو و بەرپرسى شوینەوارەكانە لە مۆزەى پىبۆدى، بەگۆيرەى زانىيارىيەكانى ئەم شوینەوارناسە، ئىستا لەئەشكەوتىك گەورە لەمىسۆپۆتامىاو كەنارى رووبارى دىجلە لە باكورى رۆژەلەلەتى بەغدا ھەلكۆلینى دەكرىت كە لوژىر ماندىتى برىتانىادايە. ئەم ھەلكۆلینە بە سەركردەيى مىس درۆوئى ئەى. بى گارود دەكرىت، كە چەندىن داھىنانى گەرنكى دۆزىوہتەوہ. ھەروہا جگە لەمە، مىس گارود باسى لەدۆزىنەوہى چەند ئەشكەوتىكى دىكە لە پارىزگای سلىمانى لەباكورى رۆژەلەلەتى بەغدا كردوہ. بەگۆيرەى ئەو نامەيەى كە مىس گارود بۆ دكتور ماكوردى نووسىوہ، لەو ئەشكەوتەدا ھەندىك نامرازى دروستكراو لە بەردى سووان دۆزراونەتەوہ كە هاوشىوہى ئەوانەن كە لەئەشكەوتەكانى مۆستىرىيان لەناوہندو رۆژئاوای ئەوروپا دۆزراونەتەوہ. ئەم دۆزىنەوانە تىشكىكى نوى دەخەنە سەر يەكئىتى و بەردەوامى فەرھەنگ و رەگەزەكانى چاخى بەردىنى كۆن... چاوەروانىش دەكرىت ئەم دۆزىنەوہىە وەلامى ئەو پرسىارانە بدەنەوہ كە دەمىكە زانىيانى شوینەوارناسى دەيەن كەناخۆ شەپۆلى مرقاىەتى لەماوہى پىش مئزوودا لەرۆژەلەلەتەوہ بووہ بەرەو رۆژئاوايان بەپىچەوانەوہ".

ئەو ھەلکۆلینانەشی كە لەئەشكەوتی لەرزى تەواوكراون ئاكامى
گرنگى بەدەستەوه داوه، وەك دكتور ماكوردى دەلەيت كە ئەو
رەگەزەى كە لەماوھىيەى سەردەمى بەردىن لە كەنارى رووبارى دىجلە
ژياوھ ھەمان ئەو فەرھەنگەى ئەو رەگەزەى ھەيە كە لە ھەمان كاتدا
لە ناوھند و روژئاوای نەروپادا ژياون، فەرھەنگىك كە بە
(ئۆريگانسيان) ناو دەبريت...

خاتوو دۆرۆتى گارود

Flint Tools Found in Irak Resemble European Utensils

NEW HAVEN, Conn. — Discoveries which may answer questions long asked by archaeologists have been made in Irak by the British-American Archaeological Expedition, according to Dr. George Grant MacCurdy, research associate in prehistoric archaeology and curator of the Anthropological Collection of the Peabody Museum.

Irak, where the discoveries were made in a great cave, is in Mesopotamia, among the tributaries of the Tigris, a considerable distance northeast of Bagdad, and is under British mandate. The expedition, under the leadership of Miss Dorothy A. E. Garrod, has just completed a successful season of exploration, and in addition to this one most important find Miss Garrod reported the discovery of a number of other caves in the Sulaimani district, also northeast of Bagdad.

In the cave mentioned in a despatch sent by Miss Garrod to Dr. MacCurdy a number of flint implements were found similar to those found in the Moustrian caves of Central and Western Europe. These discoveries in Irak throw much new light on the unity

versa. The remains found at Irak are about the same historic period as those in Europe, but if a difference in time can be established and the remains in one place definitely dated anterior to those in the other, it may mean fairly conclusive proof as to where man originated.

"The complete excavation of one cave at Larzi has yielded extremely important results," Dr. MacCurdy said, "proving that the prehistoric race which lived on the tributaries of the Tigris River during the latter part of the Stone Age had a culture practically identical with that of the race living at the same time in Central and Western Europe—a culture known as Aurignacian, left by the race of Cro-Magnon."

Miss Garrod was the discoverer of the skull and jaw of a Neanderthal child in Gibraltar in 1926 and has written books on the prehistoric life of the British Isles.

HOTELS AND RESORTS.

New York.

میس دۆرۆئی گارود له فەلەستینەوه بۆ ئەشکەوتەکانی سلیمانی

له ههوا ننامهی کۆمهلهی پیش-میژووی فەرنسیدا که له لایەن پهیمانگای ببیلیۆگرافی لهپاریس له ۲۶ ی ئەیل/نیسانی ۱۹۲۸ د، چاپ و بلاوکراوتهوه، لهژیر ناوینیشانی "گهیشتووهمان و پهوهندییهکان" د، نامهیهکی خانمه شوینهوارناسی بهناوبانگی بریتانیی و شارمزا لهقوناغی پیش میژووی رۆژههلاتی ناوهراست (میس دۆرۆئی ئەمی . ئی. گارود) بلاوکردۆتهوه که له رۆژی ۳ ی ئەبریلی ۱۹۲۸ د، له فەلەستینەوه ناردووێهتی . میس گارود لهنامهکهیدا، باسی لهوه کردوه که بهو زوانه سهرداننکی خیرای بۆ عیراق کردوو لهماوهی سێ رۆژ مانهوهی له شاری کهرکوک لهباشووری کوردستان، چ لهنیو چینه بهردیهکان و چ لهسههرووی زهوییهکه، چهند پارچهیهکی بهردی مؤسنیری و پارچهی لیفالیۆسی دۆزیوهتهوه. ئەو بههیاوشه بههاوکاری لهگهڵ خویندنگهئهمریکیی بۆ توێژینهوهکانی پیش میژوو، چهند ههڵکۆلینیکی دیکه له ئەشکەوتەکانی سلیمانی ئەنجامبات که ۱۰۰ کم له رۆژههلاتی کهرکوکوه دووره و بهئاراستهئ سنورهکانی پێرشیا (ئیران) ه. ئەو لهوکاتی نووسینی نامهکهی، خهریکی جیهنیشتنی گوندیکی بههودیی بووه بۆئهوهی ههڵکۆلین له ئەشکەوتی (سوغه) بکات که له لایەن شوینهوارناس (نار پی ئەلیکس مالۆن) هوه لهسههرووی نووسراوه.

callais, 2 viroles en or à cinq dents, 5 superbes pointes de flèche à ailerons et à pédoncule en silex, un fragment de poignard triangulaire en cuivre, une hache pendeloque — percée d'un trou au talon, — 12 lames, 3 grattoirs, 11 nucléi, 113 éclats portant des traces d'usage, 1418 éclats de silex sans caractère, et des quantités de débris de poterie dont beaucoup de fragments de vases caliciformes ornés au pointillé.

Présentations et Communications.

Miss D. A. E. Garrod, actuellement en Palestine, nous envoie la communication suivante, datée du 3 avril

« Je viens de faire un voyage rapide en Irak et pendant un séjour de trois jours à Kerkuk, au sud du Kurdistan, j'ai trouvé, soit dans des graviers, soit à la surface, plusieurs pièces moustériennes absolument typiques : pointes, nucléi, éclats Levallois. Encouragée par ces indices, j'espère réaliser vers la fin de l'année, en collaboration avec l'*American School of Prehistoric Research*, une campagne de fouilles dans les grottes qui se trouvent aux environs de Sulaimani, à 100 km. à l'est de Kerkuk vers la frontière de Perse. En ce moment, je suis à la veille de mon départ en expédition dans la campagne judéenne, où je vais fouiller la grotte moustérienne de Sougha, dont le caractère préhistorique a été signalé par le R. P. Alexis MALLON. »

M. A. Viré nous informe que nos Collègues MM. R. LACAM et André NIEDERLENDER viennent de faire dans l'abri sous roche qui précède la grotte de Cuzoul, près de Gramat (Lot), la trouvaille d'un squelette complet d'époque tardenoisienne.

Les circonstances n'ont pas permis à M. Viré d'assister aux premières phases de l'exhumation qui ont eu lieu avec le concours de

خاتو دۆرۆنى گارودو تيمهكەى

سلیمانی له کتیبه که ی دکتور لويس دا

کتیبی: "پوخته ی ماده پزیشکیه که کان" که له لایهن دکتور لانشون لويس (۱۸۵۸-۱۹۱۵) هوه به زمانی فهرنسی نووسراوه و بهرگی دووه می له سالی ۱۹۲۸ دا، له پاریس چاپ و بلاو کراوه ته وه، له لاپره ۱۵ دا و له بابته کیدا که سه باره ت به ماده ی بنیشته کاله به دوا دا چونیک دهکات له روی پیکهاته شوینی میژووی ژیانی نه داری که نه ماده ی له دهرده هینریت، دکتور لويس ده لیت که ناسیای بچوک، کوردستان و نهمینیا ناوهندی سهرمکی بهرهمهینانی نه بهرهمهیه.

نوسه نامازه به وه دهکات که داری نه بهرهمه حزی به شوینه بهرزه کانه و هه نیک جار له بهر زایی ۳۰۰۰ متر دهر ویت، نه بهرهمه له کونه وه بو خه کی نه وروپا شتیکی ناسراو بووه له سه رده می سیو فراس توس دا له دورگه کانی کریت و بلو بونیزو ناوچه ی میدیا (که ده که ویت به اشووری دهریای قهزوین) کوکراوه ته وه پزیشکه کونه کانی یونانی و عه ره به کان جهختیان له کردو ته وه له ریگه ی نئالیاشه وه گه یشتوته نه وروپا و چند که سیک له باره یه قسه یان کردوه.

پاشان نووسه دوی نه وه ی چونیتی دهرهینانی نه ماده ی هدارمه که ی باسه دکات و چون له موزی گهرمادا که لینییک ده کریت به سهر قه دو په له کانی و به هیواشی نه ماده یه ی له دهرده چیت و نه وه ی سه ره تای رهنگی سه پییه وواتر نه وه ی دیکه ی که له سهرماو شیداریدا ده بیت رهنگی زه رده.

نوسه باسی بنیشته کالی سه میرنا له ناسیای بچوک دهکات له نزیک قه یسه ریبه له تورکیا، ههروه ها له نه سفه هانه وه که له باشووری نیران و کهندا وه وه ده بریت به بومبای ههروه ها له به غدا شه وه نه شوینه شی که سهرچاوه ی نه ماده یه که ده گاته به غدا بریتیه له سلیمان ی که پایته ختی هه ریمه که به هه مان ناوی کوردستان ..

BIBLIOTHÈQUE
DE L'ÉTUDIANT EN PHARMACIE

PRÉCIS
DE
MATIÈRE MÉDICALE
TOME II

par les Professeurs
L. Planchon & Ph. Bretin

TROISIÈME ÉDITION
ENTIÈREMENT REFOUNDUE ET MISE A JOUR
469 FIGURES.

ÉDITIONS MÉDICALES NORBERT MALOINE
27, RUE DE L'ÉCOLE-DE-MÉDECINE, 27
PARIS -- 1928

La solidification a lieu en trois jours, si le temps est sec et chaud. On récolte et on renouvelle les incisions. On ramasse à la main et la drogue est concentrée sur quelques points d'où elle vient en Europe ; la GOMME de SMYRNE est récoltée en Asie Mineure, la meilleure proviendrait des environs de Césarée ; la GOMME DE PERSE ou DE SYRIE (1) provient surtout des districts au sud d'Ispahan, elle arrive en Europe par Bombay où elle a été envoyée par les ports du golfe Persique. Bagdad est un centre important, surtout alimenté par Suleimanaya, capitale du district du même nom, dans le Kurdistan.

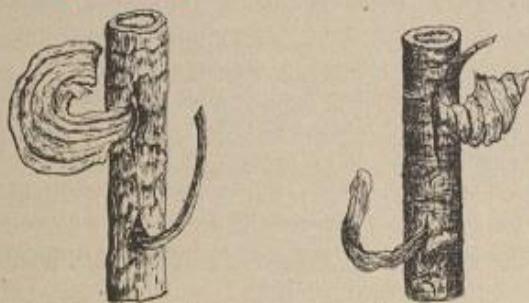

FIG. 261. — Gomme adragante sur la branche.

Description. — La Gomme adragante se présente sous forme de fragments plats et larges, ou filiformes, blancs ou jaunâtres, opaques ou à peine translucides, non friables, durs et résistants, à peu près insipides et tout à fait inodores (parfois légèrement amers, mais un lavage à l'alcool chaud suffit pour faire disparaître cette saveur).

À 100°, elle perd 15 p. 100 d'eau ; incinérée, elle laisse 3 à 4 p. 100 de cendres (carbonate de chaux, phosphates, etc.).

Gonflée par l'eau, elle montre au microscope des cellules à parois épaissies, déformées, mais encore visibles, donnant les réactions de la cellulose et contenant à l'intérieur quelques grains d'amidon

(1) Nom très inexact, car c'est la G. adragante dite de Smyrne qui vient de Syrie.

ئەلیكساندەر تزارۆفیتشى كۆرى قەيسەرى روس لە سلیمانی
قۆلبەستكر!!!

بەگوێرەى رۆژنامەى (WESTERN MORNING NEWS AND MERCURY) بریتانی كە لە ديسامبەرى 1929دا لەژێر ناونیشانى (كۆرەكەى قەيسەر ماوه) بلاوكراووتەوه، كۆرەكەى نيكۆلای دووهەمى دوا قەيسەرى روس دواى راكردنى، لەسربىا زیندانى كراوهو دواتر هەلاتووه، پاشان بە قاچاخ خۆى گەياندۆتە كوردستان و لەشارى سلیمانى دەستبەسەر كراوه، بەگوێرەى رۆژنامەكە، دەسلەتدارانى عىراق گواستويانەتەوه بۆ بەغداو و هەفتەىە لەزیندانایەو لەو ماوهیەدا نەیانتوانیوه ئەوه پشتێراست بكەنەوه كە داخۆ ئەو كۆرە روسەى لە سلیمانى گیراوه ئەلیكساندەرە یان نا، هەر چەندە بروا وابوو كە ناوبراو لەگەل بنەمالەكان لەسالى 1918 بەدەستى بۆلشەفیکەكان كۆژرابیت!!

undergoing lengthy examination, and he was finally charged with the crime.

TSAR'S SON ALIVE? CLAIMS OF IMPRISONED YOUNG RUSSIAN

BAGDAD, Friday.

The Russian community here was greatly excited last night by the news that a young Russian claiming to be the only son of the late Tsar of Russia, Nicholas, had been spending a week in Bagdad prison.

He was arrested by Iraq police at Sulaimani, Kurdistan, on a charge of having entered the country without a passport from Persia, to which country, he maintains, he escaped after many years spent in a Siberian prison.

After a week's detention in the capital he was released to-day, the police confessing that they were unable to contradict or confirm his story.

The Tsarevitch, if he were now alive, would be 25 years of age, whereas the young man in question does not look more than 20. The likeness to the Russian Royal Family is, however, described as startling.

[Note.—The Tsarevitch Alexis is supposed to have been ruthlessly assassinated by the Bolshevik Commissary Yurovsky on July 16, 1918, with his parents and his

—Reuter.

سلیمانی و شەشی ئەیلول لە روژنامەیهکی فەرەنسییدا

روژنامەى فەرەنسى (L'Ordre) پارىسى كە لەروژى ۱۲ى سېپتەمبەرى ۱۹۳۰ دا چاپ و بلاوكرائەتەوه، ھەوالى راپەرىنەكەى شەشى ئەیلولى شارى سلیمانى بەم جۆره راگواستووھ:

"بەغدا، ۱۱ى سېپتەمبەر - گروپىك لە كورد كە بەدەمانچەو خەنجەر و كوتەك چەكدار بوون، لە سلیمانى ، لەبەردەمى سەراى حكومەتدا خۆپىشاندانىيان كردووھ بۆ دەربىرىنى نازەزایەتپى دژى رىكەوتننامەى ئەنگلۆ-عیراقىی. لەكاتى شەر و پىكدادن لەگەل پۆلیس سىازدەكەس كوژراون و سىو پىنج كەسىش برىندار بوون".

ELQUES L

A L'ETRANGER

◆ Badgad, 11 septembre. — Un groupe de Kurdes armés de revolvers, de poignards et de gourdins, a manifesté aujourd'hui devant les bureaux du gouvernement, à Sulaimani, pour protester contre le nouveau traité anglo-irakien. Au cours d'une bagarre avec la police, il y a eut treize tués et trente-cinq blessés.

◆ Belgrade, 11 septembre. — Le nouveau ministre du Japon à Belgrade, M. Haisuke Foujita, est arrivé. Il remettra aujourd'hui ses lettres de créance au roi.

— On mande de Bled que la reine

سلیمانی و شەشی ئەیلول لەرۆژنامەییەکی نیۆرکییدا

رۆژنامەیی نیۆرکیی The Chicago tribune and the Daily news کە لەرۆژی ۱۴ی سێپتەمبەری ۱۹۳۰دا، چاپ و بڵاوکراوەتەوه، لەهەموایکی خۆیدا و لەژێر ناوێشانی "عەرب دۆزەمکیان بردەوهو هەروەها ۱۳ کۆژراو و ریزنەیی گوڵە" هاتووه:

"بەسەر، ۱۳ی سێپتەمبەر - ئەمڕۆ زانراوه کە لەرۆژی شەممە ۱۳ کەس کۆژارووهو ۳۵ کەس برینداربووه لە کاری ئاژاوهگیریی هەلبژاردنەکان لەپاریزگای سلیمانی . سێ هەزار خۆپێشاندەر کە هەلبژاردنەکیان سەبارەت بە دۆزی ریکموتنەکه رەتکردۆتەوه، دەستیانکردووه بەبەردەبارانی پۆلیس و ژمارەیهکیش بە دەمانچەو خەنجەر و کوتەک خۆیان چەکدارکردووه.

کاتیکی حەشاماتەکه مەترسییان لەسەر سەرای حکومەت دروستکردووه، هێزی پۆلیس بە کوتەک و لەشکر بە چەکەوه داواکراوه بۆ ئەوهی تەقە لە حەشاماتەکه بکەن. رهوشەکه ئێستا که هێوره .

ED. airmail will take place September 25
as planned.
play
ented

Arab Voters Settle Issue As 13 Die And Guns Rattle

(Tribune Press Service)

BASRA, Sept. 13.—It became known today that 13 were killed and 35 wounded in election rioting in Sulaimani Province Saturday. Three thousand demonstrators, objecting to the election on the treaty issue, began stoning the police, and numbers armed themselves with pistols, daggers and clubs.

When the mob threatened the Government building, the police charged with batons, and troops were called out to fire on the mob. The situation is now quiet.

Dainty

AR

E

NIC

Hôtel Neg

CA

ژماره‌ی کوژراو برینداره‌کانی کۆمه‌لکۆژیی 6ی ئەیلولی 1930

ئەو سەرچاوانە‌ی باسیان لە رووداوی شەشی ئەیلول کردووە، بەوردیی ژماره‌ی کوژراو و مکانیان دەست‌نیشان نەکردووە و هەر دە‌لێن ژماره‌یه‌ک کوژراو برینداربوون بئێهوه‌ی ژماره‌یه‌کی دەقیقمان لەوبار هیه‌وه‌ بخەنە بەردەست. بە‌لام رۆژنامە‌ی بریتانیی (THE YORKSHIRE POST) که شەش رۆژ پاش رووداوه‌که‌ی 6ی ئەیلول واتە لە 12ی ئەیلولی 1930دا، چاپ و بلاوکراو ته‌وه‌، هه‌واڵکی له‌سەر ئەم رووداوه‌ بلاوکردۆته‌وه‌و ژماره‌ی قوربانیه‌کانی بـ 13 کـ کوژراو 39 بریندار دانـاوه‌.

رۆژنامە‌که‌ له‌ژێر ناو‌نیشانی: "خۆ‌نیشاندەرانی کورد. 13 کوژراو به‌هۆی شەرکردن له‌گه‌ل پۆلیسی عێراق ده‌لێت که نارەزایه‌تی کورد له‌ رێکوتن‌نامه نوێیه‌که‌ی عێراقی-بریتانیی که له‌ نارەزایه‌تییه‌کی توندو‌نیژدا خۆی نواندو هه‌روه‌ها رەتیان‌کرده‌وه‌ له‌ هه‌لبژاردنه‌ گشتیه‌که‌ی مانگی پێشوو ده‌نگیده‌ن، ئەم‌رۆ له‌پیک‌دادانیک‌ی تونددا له‌نیوان خۆ‌نیشاندەران و پۆلیسی عێراق له‌ده‌ره‌وه‌ی ئۆفیس‌ی حکومیی له‌سلیمانی گه‌یشته‌ تروپک. ئۆفیس‌ی حکومه‌تی خۆجێ له‌لایهن کوردانی توره‌وه‌ گه‌مارۆ‌دراو و که‌ ده‌مانچه‌و تیلا و خه‌نجه‌ریان پێبوو، ده‌سه‌لاتداران سه‌رباز و پۆلیسی زیده‌ترین نارد بۆ ئه‌وه‌ی چاری نازاوه‌گێره‌کان بکهن و له‌ئاکامی شەرکه‌ 13 کوژران و 39 ش برینداربوون.

for six
at an
floods

ughter-
The
flooded
t deep.
o their
stopped
oved.
Queen's
Road,
f Mrs.
epth of
ve been
y have

g a lot
ever in
in the
concrete.
setback
ing up
motor
gallons
ht into
water
of the
wooden
to hold

still holding out.—Reuter.

KURDISH RIOTERS.

13 Killed in Fight with Iraq Police.

BAGHDAD, Thursday.

Kurdish dissatisfaction with the new Anglo-Iraq Treaty, which has been manifested by violent opposition and refusal to vote at the general election last month, culminated to-day in a pitched battle between demonstrators and the police outside the Government offices at Sulaimani.

The local Government offices were blockaded by angry Kurds, armed with revolvers, daggers and sticks. The authorities summoned extra police and soldiers to deal with the rioters, and in the ensuing fighting 13 persons were killed and 39 wounded.—Reuter.

Four signals fired in Skegness last night to attract visitors to certain entertainments were mistaken by the lifeboat crew

كەوتتەخوارەوەى فېرۇكەيەكى جەنگىي نىنگلىزىي لەنزىك سلىمانى

رۇژنامەى فەرەنسىي (L'Œuvre) كە لە رۇژى ۲۴ى مارسى ۱۹۳۱دا، چاپ و بلاوكراوتەو، لە لاپەرەى سىيەمى خۇيدا لەژىرناونىشانى: "فېرۇكەيەكى بۇمبهاوئىزى ئىنگلىزىي كىشاي بەزمويدا" نووسىويەتى:

"لەندەن، ۲۳ى مارس، وەزارەتى ھىزى ئاسمانىي رايگەياند كە ئەمرو فېرۇكەيەكى بۇمبهاوئىز لەنزىك سلىمانى (مىسوپۇتاميا) تىكشكا. دوو سەرنشىنەكەى كە عەرىفى فېرۇكەوان (وليام ئەنتونى) و مىكانىكى (رۇبەر نىكۇلاس) بوون كوژران.

بەم رووداوەى دواييەو، قوربانىيەكانى فېرۇكەوانى سەربازىي لەسەرەتاي ئەم سالىو تە ئىستا بەرزبوونەتەو بو ۲۹ كەس".

بەگەرەنەو بو تومارى فېرۇكەوانە كوژراوكانى ئىنگلىز لەئەرشىفى نىشتىمانىي برىتانىيدا، دەرکەوت كە عەرىفى فېرۇكەوان ولىام ئەنتونى ھىنرى ژمارە سەربازىي(۳۳۵۸۴۷) سەر بە پولى ژمارە (۵۵) فېرۇكە بۇمبهاوئىزەكان بوو.

Un avion de bombardement anglais s'écrase au sol

Londres, 23 mars — Le ministère de l'air annonce qu'un avion de bombardement s'est écrasé aujourd'hui près de Suleimania (Mésopotamie).

Les deux occupants, le pilote sergent William Anthony et le mécanicien Robert Nicholas, ont été tués.

Ce dernier accident porte à 29 le nombre des morts de l'aviation militaire depuis le début de l'année.

Un avion anglais tombe en flammes

Londres, 23 mars. — Un avion

سلیمانی ناوهندی جولانهوهی نهتهوهیی

کورد داوا له فهرمانرهوای عیراق دهکات دانی پیدای بنین

ئیرنست داقیس ، رۆژنامه‌نووسیکی ئهمریکییهو له مایوی 1932دا، له رۆژنامهی (THE SARATOGIAN. SARATOGA SPRINGS) بابتهتیکی بلامکردۆتهوه، باس له جولانهوهی نهتهوهیی کورد له میسۆپۆتامیا دهکات که له دهه ئه نجامی راپهرینهکانی کورد له تورکیا، گهشاهوتهوه. ناوبراو دهلیت که ئه گهر ویستی کوردان له عیراق جیبه جینکریت نهوا نازناوی " پاشای کوردستان " بو مهلیک فهیسهل زیده دهکریت که پاشای عیراقه.

پاشان باس له کاریگهریی یاخیبوونه کوردییهکانی تورکیا دهکات له سههر به هیزبوونی جولانهوهی نهتهوهیی کوردانی میسۆپۆتامیا که ناوهندهکهی له شاری سلیمانییه .

کوردان له ریکهوتننامهیه دهترسن که له نیوان عیراق و بریتانیای مهزن پیشنیارکراوه، نهوهی هیچ ئاماژهیهکی بو نهو مافانه نییه که پیشتر کومهلهی گهلان بو کوردی زامن کردوه. ههر بویه ئهمه وادهکات خهباتیان بو نازادی هیشتا سهختربیت.

توفیق کورد، که یهکیکه له سههر کرده کوردهکان له سلیمانی و پهیهندی به مهکتبهی کۆلتونیالی بریتانی کردوه له لهندهن له ریگهی ناردنی تهلهگراف بو مهکتبهی " رۆژهلاتی نزیک و هیندستان " و وتویهتی: " بهرپرسه عهره بهکان له بهغدا ههر شهمن لیدهکن و ههولی نهوه دهن و امان لیکهن واز له داواکارییه نهتهوهییهکانمان بنین .

داواکارییهکانی کوردییهکان پیشکesh به سازاده غازی کراون لهکاتی که سهردانی کوردستانی کردوه، نهو داواکارییهش بریتیه له دامهزاندنی حکومهتیکی کوردیی که نهو ناوچه نهوتیان هاش بگریته خو که له پاش ریکهوتنی موسل خراوته سههر عیراق .

کاتی خۆی کۆمسیۆنی کۆمەڵەى گەلان بەو پرسەدا راگەشت و پێشنياری کرد خۆئەگەر بەتەنیا مەسەلەى رەگەزو ئیتتی لەبەرچاو بگيریت دەبیت لەم ناوچەى دەولەتیکى کوردی سەر بەخۆ دا بەمەز ریت چونکە کوردا پێنج لەهەشت بەشى دانیشتوان پیکدەهێنن. لەکاتی چارەسەریکی و اشدا دەبیت ئیزیدییهکان بە کورد دا بنرین چونکە لەرووی رەگەزموه لەوردەوه نزیکن و بەئاسانی لەنیو کورداندا دەتوانن، بەوش لەسەدا حەفتای دانیشتوانی و لایەتی موسڵ پیکدینن. هەروەها، خێلە ئیزیدییه (شەیتان پەرسەکان) بەکوردی قسان دەکن. بەگۆیرەى کۆمسیۆنی کۆمەڵەى گەلان، لەنیو هەموو موسولماناندا، کوردان پەيوەندییهکی باشیان لەگەل کەمینە کریستیانەهیهکاندا هەیه. وێرای هەموو ئەوانەش، کۆمەڵەى گەلان بریار پيدا که هەریمە بخریتە سەر عێراقی عەرەبى ، گوايه مافە نەتەوهییهکانى کوردیش ئەوکاتە زامن بکريت.

لەر استییدا، باشووری کوردستان، حکومەتیکى کوردی نەتەوهیى لەبەهاری 1918دا بەسەر کردەى شێخ مەحمود، لى دامەزرا. ئەو کاتەى که پاشەکشەى تورکەکان شتیک بوو دەبوو ببیت. ئەو دەم بریتانیا کەوتەئەوهى دان بەم حکومەتە دا بنیت که لەچارچۆهه راولێژو دەستورى بریتانیهکاندا هەلسوریت. هەرچەندە ، که دواتر ولاتەکه خرایه ژێر دەستى عێراقى بریتانى، شێخ مەحمود بو هیندستان دووخرایهوه چونکە فەرمانەکانى بریتانیای جییهجى نەدەکرد.

taken into custody late Saturday night or early Sunday morning and three of the group, including Gray and Daniels, made bond.

KURDS DEMAND RECOGNITION BY RULER OF IRAK

Revolt in Turkey Fans Stronger Nationalist Movement in Mesopotamia.

BY ERNST DAVIS
(Associated Press Correspondent)
SULEIMANIYA, Irak, (AP)

"King of Kurdistan" will be added to the title of Feisal, King of Irak, if the desire of the Iraki Kurds is carried out.

The Kurdish revolt in Turkey has served to fan stronger the nationalist movement of the Kurds of Mesopotamia, with Suleimaniya as its center. The Kurds fear lest the proposed treaty between Irak and Great Britain, which contains no mention of the rights of the Kurds being guaranteed by the League of Nations, should render their fight for liberty still harder.

"The officials of the Arab government intimidate us and try to make us renounce our national demands," Kurd Toufic, one of the leaders in Suleimaniya cabled to the "Near East and India," a London periodical supposed to be connected with the Colonial office. The Kurdish demands, submitted to the Crown Prince Ghazi on the occasion of his tour through the Kurdish territories, include the setting up of a Kurdish government for Southern Kurdistan—the petroleum region of Irak incorporated into the country through the Mosul settlement.

The commission of the League of Nations entrusted with the examination of the problem stated at the time that "if the ethnic argument alone had to be taken into account, the necessary conclusion would be that an independent Kurdish state should be created since the Kurds form five-eighths of the population. Moreover, if such a solution were to be considered, the Yazidi, who racially are very like the Kurds and could easily be assimilated by the former, should be added to the estimate. They would then form seven-tenths of the population."

The Yazidi, a Satan worshipping tribe, also speak Kurdish. According to the League of Nation's commission, of all the Moslems the Kurds maintain the friendliest relations with the Christian minority. When despite all this the League of Nations decided to incorporate the territory into the Arab ruled Irak, it provided that Kurdish national rights be safeguarded.

Southern Kurdistan had already

until early this year when a document was received from Sergius, about the time that he gave out a widely published statement in regard to freedom of worship in Russia, demanding Eulogius' resignation upon the ground that he had assisted in a protest meeting against the Soviets in England and that he had said Te Deums for departed soldiers of the Czarist army and for the Czar and his family. Archbishop Vladimir of Nice was instructed to take over the affairs of the church in Western Europe.

The matter became complicated when Vladimir refused to accept his nomination and the bishops counselled Eulogius to remain at his post. A general conference was called in Paris in June at which these decisions were made.

The answer to Moscow's demand for Eulogius' resignation states it is said, that the Metropolitan does not desire to resign and that if Moscow insists on its position, a new church unit will come into being with "inner alliance to the Orthodox Church, but with complete autonomy."

At the time of the conference in Paris, it was rumored that a connection would be sought with the Church of England. Advisers close to Metropolitan Eulogius have discovered that this would be impossible for canonical reasons.

WOMEN'S AIR LOOP CHAMP QUIT STAGE; TOO TAME

ST. LOUIS (AP) — Less than a year ago Laura Ingalls decided the stage was too tame so she took up aviation.

Now the little dancer is women's loop champion with 980 loops to her credit, and ahead of both men and women in barrel-rolling, with 711 rolls officially accepted.

Laura's loop the loop mark was set at Muskogee, Okla., last June, and her barrel roll mark established at St. Louis on Aug. 13.

From his endurance plane, the Greater St. Louis, "Red" Jackson, holder of the barrel roll championship, watched Laura almost double his record of 411 rolls.

"You have given me another job to do—I'll accept the challenge," read a note which Jackson dropped to Miss Ingalls.

Laura, 25 years old, is the daughter of Mrs. F. Abott Ingalls of New York. The girl was a secretary at the Metropolitan Museum when she decided to go on the stage.

After two years abroad, studying dancing, she spent a year on a vaudeville circuit.

But aviation looked like more fun so she enrolled in a training school here.

Last April she was awarded her transport pilot's license.

لیواکانی سلیمانی و ههولتیر و کهرکوک بهتهواوهتیی کوردن

گۆقاری (Correspondance d'Orient : revue économique, politique & littéraire) له ای ئابریل / نیسانی ۱۹۳۳دا، له پاریس چاپکراوه، لهمیانهی ناساندنی بهشیک له ولاتهکاندا لهژماره ۴۲۴دا، له لاپهڕه ۱۸۵دا، هاتوتهسەر باسی عیراق و نووسیویهتی:

عیراق

دانیشتوان

عیراقیش ههروهک سوریا لهرووی دانیشتوان و ئاینهوه بوخوی ئاوێزمیهکه، لهگهڵ ئهو جیاوازییهش ئینگلیزمکان به حکمهتی خویان بهرگی یهکێتیا بهبهردا کردووه. ئهم خستهیهی خوارهوه له هیچ راشکاوویهکی کهم نییه:

شیعه ۱۳۰۰۰۰۰

سونه ۵۰۰۰۰۰۰

کورد ۸۰۰۰۰۰۰

مهسیحی و کهمینهکانی دیکه ۱۰۰۰۰۰

بائهوهشی بخرینهسەر که له لیوای موسل عهزب کهمینهن، ۸۰ ههزارن لهبهرامبهر ۸۰ ههزار کوردو ۲۰۰۰ ئاسوری-کلدانی، لهگهڵ ئیزیدییهکان و ئهوانی دیکه. لیواکانی تر که: سلیمانی و ههولتیر و کهرکوک ههموویان بهتهواویی کوردن، تا ئهندازهیهک که لهسالی ۱۹۲۲ دا بریاری خۆبهڕیوهبهری / ئۆتۆنۆمی لهسەر درا.

IRAQ

Populations

L'Iraq est une mosaïque de peuplades et de religions, tout comme la Syrie, avec cette différence que les Anglais pudibonds ont jeté là-dessus le manteau de l'Unité. Aussi bien le tableau suivant ne manque pas d'éloquence :

Chiïtes	1.300.000
Sunnites	500.000
Kurdes	800.000
Chrétiens et autres minorités.....	400.000

Ajoutons que, dans le liwa de Mossoul, les Arabes sont en minorité, 80.000, contre 80.000 Kurdes et 182.000 Assyro-Chaldéens, Yézidis et autres. Les autres liwas : Suleimania, Arbil, Kerkouk sont entièrement kurdes à tel point que l'autonomie en avait été décidée en 1922.

TURQUIE

CORRESPONDANCE D'ORIENT

LE CLUB DE LA PAIX

Les événements se sont développés avec une telle rapidité autour du voyage de M. Mac Donald à Genève et à Rome, qu'il est nécessaire de prendre avec un peu de recul une vue d'ensemble. C'est même indispensable, car une situation nouvelle se présente. Une situation de telle nature que les intérêts essentiels de la France et de ses alliés se trouvent engagés. C'est le moment de voir clair et de parler net.

Le point de départ a été la crise de la Conférence du désarmement qui s'est manifestée par l'échec du plan constructif français, mais cette crise elle-même n'a été qu'un symptôme du grand trouble international, résultant de la poussée nationaliste allemande, de l'avènement d'Hitler et de la campagne révisionniste de l'Italie. Alarmé, M. Mac Donald s'est lancé à l'aveugle pour travailler à la restauration de la paix ou, plus exactement, pour tâcher de conjurer la faillite du désarmement.

Arrivé à Genève, il s'est rendu compte que la possibilité de manœuvre était du côté de l'Italie. Ce n'est pas mal vu. La sécurité française est plus troublée encore par le malentendu avec l'Italie que par les revendications allemandes. D'autre part, l'Italie est l'alliée traditionnelle de la Grande-Bretagne. Elle n'a pas intérêt à déclencher une poussée allemande qu'il serait difficile d'enrayer et dont elle pourrait être victime elle-même. Enfin, l'Italie spéculait ouvertement sur les surenchères de désarmement.

Ainsi se retrouve l'idée de la collaboration anglo-italienne. Nous savons aujourd'hui que ce n'est pas seulement le projet d'une rencontre entre M. Mussolini et M. Mac Donald

ویلایهتی موسل ناوچهیهکی کوردییهو ههستی نهتهوهیی کوردیی لهههریمی سلیمانیدا زاله

لهروژنامهی ئەلمانیی (Der Elsässer) که له ستراسبورگ له روژی ۲۳ی ئابی ۱۹۳۳دا چاپ و بلاوکراوتهوه، لهباسیکدا بهناونیشانی: "کوردەکان" ئاماژە ی بە کێشە ی و لایەتی موسل کردوو ه و دەلیت ئەم ناوچە یه لهچارچۆه ی بهرژه وهندییه نهوتیهکانی بریتانیادایه و کوردان پیشتر راپهرینیان دژی تورکهکان کردوه. ههروهها باس له چوونی کۆمسیۆنی دهرخستنی راستیهکان سهبارەت به کێشە ی موسل دهکات بو ههریمی سلیمانی و دهلیت که ههستی نهتهوهیی تیدا زاله.

پاش وتهیهکی سهۆک وهزیرانی ئەو کاتی عێراقی که عهبدولموحسین سهعدون له بهرواری ۲۱ی جونی ۱۹۲۶ رادهگۆزیت که وتویهتی:

"ئەم ولاته ناتوانیت بوونی ههبیتههگر ههموو رهگهز و بیکهاتهکانی ئەم ولاته مافهکانی خۆیان نهبیته و کوردهکان دهبیته مافهکانی خۆیان وهبگرن و لهئێوهههموو پلهو پۆستهکاندا کارمهندی و بهرپرسیان ههبیته و بهرپرسیانی ئەوئ بهزمانی فهرمی خۆیان مامهلهیان بکهن و مندالهکانیشیان بپویسته بهزمانی دایکی خۆیان بخوینن.

دانیشتوانی کورد ئیستا که له ههریمهکانی ئهرییل و کهرکوک و سلیمانی نیشهجین"

edenken ge-
k laut ge-
r englischen
r, schwieri-
des Völker-
ssion zu zer-
des Königs
klärung vom
ungen ein,
nachgebil-

mission

erpflichtun-
ethnischen
haben. Sie
en von Ken-
n Wind ge-
e Tage der
gefähr

emordet

nung jener
lassung des
iht war. An-
offenkundig

Als bedeutendste Minorität, deren Schicksal unter die Erklärung der irakischen Regierung vom 7. Mai 1932 fällt, sind

die Kurden

anzusehen. Sie bewohnen im wesentlichen das Wilajet Mossul, also das Gebiet, wo Englands Petroleuminteressen vorwiegen. Die verschiedensten kurdischen, teils gegen England, teils gegen die Türkei gerichteten Aufstände endeten mit dem Siege der Kurden. Schon im Jahre 1925 hatte die Völkerbund-Untersuchungskommission in der Sulaimania-Provinz die Feststellung treffen müssen, dass dort «ein kurdisches Nationalgefühl» vorherrscht, und am 21. Januar 1926 erklärte der irakische Ministerpräsident:

«Dieses Land kann nicht bestehen, wenn nicht alle Elemente des irakischen Staates ihre Rechte genießen. Wir werden den Kurden ihre Rechte geben. Ihre Beamten sollen aus ihren Reihen entnommen werden, ihre offizielle Sprache soll ihre eigene Sprache sein, und in ihrer Muttersprache sollen ihre Kinder in den Schulen unterrichtet werden.»

care, dess
reiche Glü

Deuts

Der

Folgende
Dienst bea
Der Bot
fünf Jahr
demnächst
wird Bots
in Moskau
in der Tü
Gesandter
zum Bots
Gesandtsel
Geschäftst
sandten in

Der neu
Rudolf Na
jahr volle
ger und
länger als

ناکاری کوردی سلیمانی

رۆژنامه‌ی ئهمریکی (ALBANY JOURNAL) که له‌رۆژی ۳۱ی مایۆ ۱۹۳۶دا، چاپ و بلاوکراو ته‌وه، له‌ژێر ناو‌نیشانی "ئه‌وه‌ی باوه له‌کوردستان"، باس له‌وه‌ده‌کات که ته‌نیا له‌نیوو خه‌لکانی رۆژه‌لات که بینراون، ئه‌وه کوردن که شه‌و دره‌نگ ده‌خه‌ون و به‌یانیش دره‌نگ هه‌ل‌ده‌ستن. کوردانی سلیمانی، به‌تایبه‌ت سه‌رکرده‌کانیان شه‌وانه سه‌ردانیان ده‌کری. ئه‌وان شه‌وانه ده‌چنه لای یه‌ک و تا دره‌نگانی شه‌و دوو سه‌ی مأل ده‌گه‌ڕین له‌وه‌ی پێکه‌وه داده‌نیشن، قسه ده‌که‌ن و جگه‌ره ده‌کیشن و گوئی له‌ مۆسیقا ده‌گرن. هه‌روه‌ها نزیک به‌سه‌عاتیک پینش خۆرئاوا بوون جو‌ره یانه‌یه‌ک یان کۆبوونه‌وه‌یه‌کیان له‌به‌ر مألێ مه‌سه‌ره‌فدا هه‌یه، له‌وه‌ی له‌ شوێنێکی کراوه‌دا له‌ناوه‌راستی شاردا پێی ده‌وت‌ری مه‌دیان [له‌وانه‌یه مه‌دینه بی]، هاو‌ڕێکان کۆده‌بنه‌وه‌و سه‌باره‌ت به‌ بابته‌ی جیاواز قسه‌ده‌که‌ن. له‌وه‌ی چه‌ک یان ئه‌سپ نمایش ده‌کری و یاری زۆرانبازی یان شه‌ره‌که‌و شه‌ره‌ سه‌گ ده‌کری. کورد خه‌لکانیکی کۆمه‌لایه‌تین و چه‌زیان له‌قۆشمه‌و گالته‌شه‌، ئه‌وان لوتبه‌رزین و ئیره‌یی به‌یه‌کتر نابهن. هه‌یچ کوردێکم نه‌بینوه به‌خراب قسه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی تر بکات، چه‌نده جیاواز بن، به‌لام هه‌ماه‌ه‌نگ و ته‌یان له‌گه‌ڵ یه‌ک.

and learned lord; "the noble lord that spoke last;" "the noble viscount who spoke last but one;" "the noble baron who spoke last but two," &c. &c. &c.—*Random Recollections of the House of Lords.*

Koordistan Fashionable.—The Koords are the only orientals I ever knew who sit up late at night, and rise late in the morning. Few gentlemen in Sulimania go to bed till two or three o'clock, or show themselves abroad till nine or ten in the forenoon. Their chief visiting time is at night. When it grows dark they begin going about to each others houses, where they amuse themselves with conversation, smoking, and music. They will pay two or three visits of this kind in the course of a night. About an hour before sunset, also, a kind of club or assembly is held before the house of the masraf, in an open place in the town called the Median.— Friends meet and chat on various subjects; arms or horses are displayed; and sometimes matches are made of wrestling, partridge or dog fights.— The Koords appear to be a remarkably cheerful social people, with no kind of pride or ceremony about them; and they are neither envious of one another, nor have I ever heard a Koord speak an ill-natured word of another, however different they may be in party or interest.—

Animal Sagacity.—I was once the friend and master of another dog, who scorned, when he wished to leave the room, to ask (except as a *pis aller*) your assistance in opening the door. He began, (quite outwight) by attempting to open it himself. He frequently succeeded; but occasionally not only failed, but by touching the

A good suggestion by a gentleman to the proposition to convert has been rendered obsolete, into a is not a good on premises to me for which they t

A deputation tribes on Lake came to Washin Williams and M ed on Tuesday craft, U. States reservations in some of the mo la.

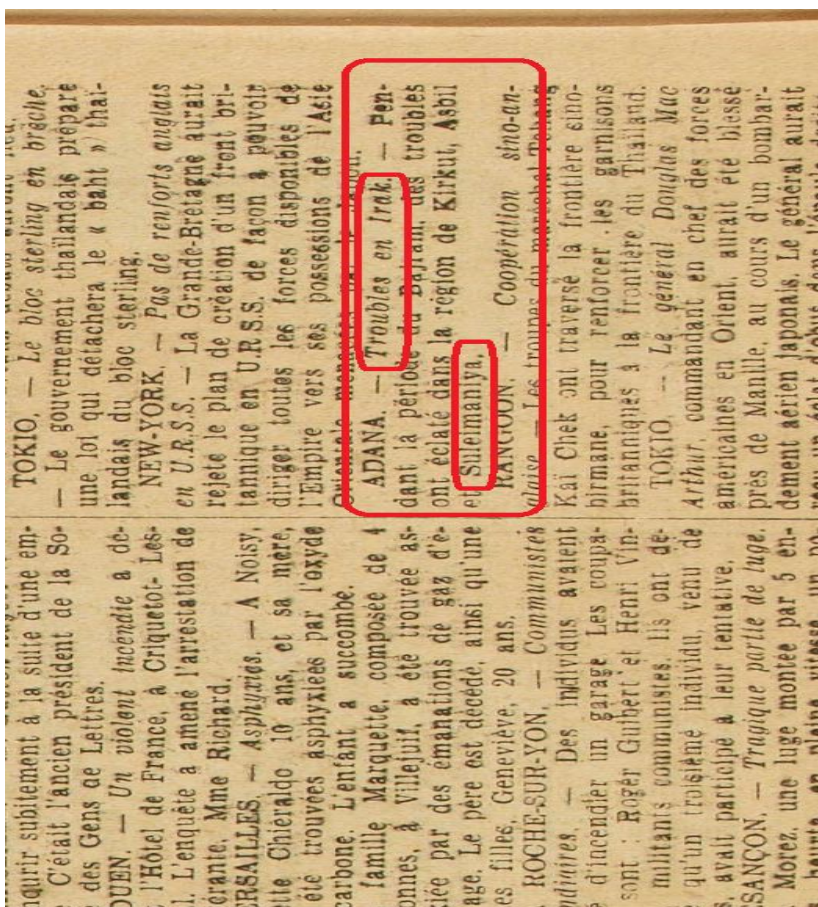
A brick wall i remains of the v who came to the during the last which then ragt are to be collect the spot marked to be paid for by

Racing—Uni

کیشہ له سلیمانی و شاره‌گانی دیکه‌ی کوردستان

روژنامه‌ی فهرنسی (L'Auto) که له‌روژی ۳ یه‌نایه‌ری ۱۹۴۲ له‌پاریس چاپ و بلاوکراوته‌وه، له‌هه‌وآیکیدا نووسیه‌یه‌تی:

"ئه‌ده‌نه - کیشه‌و گرفته‌گان له‌عیراق. له‌ماوه‌ی جه‌ژندا نائارامیه‌ی له‌هه‌ریمه‌ی که‌رکوک و هه‌ولێرو هه‌روه‌ها سلیمانی سه‌ریانه‌ه‌لداوه"

له سلیمانیهوه: میرزا توفیق قهزاز: کورد چاوی لهدهستی
نهمهریکا یان نهتهوه یهکگرتوو هکانه بۆ سهبرهخوویی و دامهزراندنی
دهولهتیکی هاوشیوهی سویسرا

رۆژنامهی نهمهریکی (THE NEW YORK SUN) که له
نهمهری 1946دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، ههوالیکی لهشاری
سلیمانیهوه گواستوتهوه که قسهریکی کورد لهوشاره لهروژی 8ی
نهمهری رایگهیاندوه: "نهمرو کوردانی عیراق و ئیران و تورکیا
سههرتا چاویان لهدهستی نهمهریکایه دوهمیش نهتهوه یهکگرتوو هکان
که یارمهتی کوردان بدن لهپیناو بهدییهینانی خهونیان سهبارت به
سهبرهخوویی کوردستان".

"ئیمه برومان به نهمهریکا ههیه وهک سیمبولیکی مروقاییهتی و
بۆنهوهی یارمهتیمان بدات لهکیشهی سهروکرتدتمان لهلایهن
هیزهکانی دیکهوه... بهلام له شکستی نهو ههپوایه، خواز یارین نایندهی
خۆمان بخهینه دهستی نهتهوه یهکگرتوو هکانهوه، لهو حالهتهی بههپواین
مامهلهیهکی دادپهروهراهمان لهلایهن براییهتی نهتهوه
یهکگرتوو هکانی نهمهریکاو بریتانیا و فرهنسا و روسیاوه لهگهلهدا
بکریت".

بهگویرهی ههوالهکه، قسهکه ره کوردهکه لهنیو کۆبوونهوهیهکدا نهم
بۆچوونهی دهر بریوه که دهستهیهک له سهرکرده خێلهکییهکانی کورد و
بازرگان و بیزنسمان و کهسایهتی سیاسی پیکهاتبوون، نهوانهی بهو
ئامانجه کۆبوونهوه که داواکارییهک بۆ یهکخستنی کوردستان لهسایه
پاراستنی نهتهوه یهکگرتوو هکاندا پیشکش بکهن.

گروپهکه ئامازهی به ریکهوتنیک کرد کاتیک میرزا توفیق قهزاز
(لهروژنامهکه میسرا توفیق زازا نووسراوه که ههلهی چاپه)
رایگهیاندوه: ئیمه وهک کورد هیوامان بهتهواوی جیهان لهدهستداوه
نهمهریکا نهبیته، بیستومان نهمهریکا ههموو یارمهتییهکی مروقانه
دهدات و ئیمهش چاوهری دهکهین تا ببینین... ئهگهر نهمهریکا بهتهنیا
ههولێ نهوهنهدات لهکیشهکهمکان تییگات و هاوکاریمان بکات،

خواز یارین خۆمان بخهینه بهردهست نهتهوه بیهکگرتووهمکان و هیوایی
باشتر بخوازین .

ئهو و سهکردهکانی دیکهی کورد دهلین که دهولهتتیکهی سهربهخۆی
هاوشیوهی سوسیرا دایمهزرینن. ئهوان رایانگهیاندوه که دهیانهویت
دهولهتهکهیان هاوشیوهی سوسیرا دهولهتتیکهی بیلایهن بیت و هیچ
یهکتیییهکی سهربازی لهگهڵ دهولهته دراوسییهکانی کوردستاندا
نهیت. ههندیکیش لهوانه جهختیان لهوه کردوتهوه که دهیانهویت بای
بای له ژبانی رۆژههلاتییانه بکهن و وتویانه: " رۆژئاواگهراایمان
دهویت "

یهکێک لهوانه که سهکردهیان بووه رایگهیاندوه: ئهمرۆ کوردستان
دهریایهک نهوته، نهوتیش وهک نان و ئاو وایه، ههر یهککیش خواز یاره
بخوات، دهمانهویت خۆراکهکهمان بدهینه نهتهوه یهکگرتووهمکان
بوئهوهی بتوانین لهسایهی پاراستنی ئهودا به ئاشتیی بژین. ئهگهرا،
گیانی یاخیببون ههمیشه لهناوچه کوردییهکاندا بهزیندوویی
دهمینتهوه."

Kurds Look to U. S. for Help

Would Call on U. N. Only if America Does Not Aid Tribes in Bid for Independence.

Sulaimaniya, Iraq, April 8 (Delayed) (A. P.).—A Kurdish spokesman declared today that Kurds in Iraq, Iran and Turkey were "looking first to America and second to the United Nations" for assistance in attaining their dream of an independent Kurdistan.

"We believe in America as a symbol of humanitarianism and still place our faith in the United States to help us in our problem of oppression by other Powers," said the spokesman. "But failing that, we are willing to place our future in the hands of the United Nations, in which case we are hopeful of receiving just treatment from the United Nations brotherhood of the United States, Britain, Russia and France."

The spokesman voiced his views at a gathering of a dozen Kurdish tribal leaders, business men, merchants and political figures who assembled to issue an appeal for a united Kurdistan "under the protectorate of the United Nations."

Look to U. S. First.

The group nodded agreement when Misra Tewfiq Zazzaz, a prominent Kurdish merchant, declared:

"We, as Kurds, have lost all hope in the world but the United States. We've heard that America helps all humanity and we are waiting to see. . . . If America alone does not try to understand our problem and help us, then we are willing to fling ourselves into the hands of the U. N. and hope for the best."

He and other Kurdish leaders said they hoped for the establishment of "an independent state which would be comparable to Switzerland."

"We want to establish a neutral status such as Switzerland in which we would not have to unite militarily with any of our neighboring states," they declared.

Several asserted "We want to say good-by to Oriental life—we want westernization."

To a man the group indicated agreement; with one leader who declared:

"Kurdistan today is a sea of oil, and a sea of oil is like bread and water. Every one needs to eat. We would give our food to the U. N. in order to live peacefully under its protection—if not, then the spirit of revolt always will exist in Kurdish areas."

might for the first time, presenting the annual report of Premier Mir Sayyid Jaffar Pishevari to Parliament.

The existence of broadcasting facilities in Tabriz previously had been unreported and the first announcements caught Tehran observers by surprise.

Pishevari's report, stating that the budget had been balanced for the coming year, said the cost of living had been cut by "at least 40 per cent" and that the annual income for the budget was estimated at more than 60,000,000 toman (\$20,000,000).

The report, as monitored by the Associated Press, was believed by officials here to have been in the voice of Morad Ali Teymur Bayat Makou, member of an ancient Azerbaijan family, and Minister of Propaganda for

Tells of Taking Bank.

"Mr. Pishevari, Premier of the National Government of Azerbaijan, has submitted a full report on the Government's activities in the past three months," the station said. "He said that ten days before the surrender of Central Government forces in Tabriz on Azar 21, 1324, (November 12, 1945), the Government took delivery of the National Bank and other banks in Tabriz. There are only 2,000,000 toman in the National Bank and 1,000,000 in other banks. . . ."

"The Government has been able to lower the costs of many goods. The cost of living has been reduced by at least 40 per cent. Therefore salaries of Government employees also have been reduced. The policy of the Government has been, first, to improve the economic condition of Azerbaijan, and then to start social reforms."

Dredging for Cache In Tokyo Bay Delayed

Tokyo, April 10 (A. P.).—Inability to obtain dredges and other equipment has delayed the salvaging of what is reported to be \$2,000,000,000 worth of precious metals from the floor of Tokyo Bay. Major D. A. Sanders of the First Cavalry Division reported

بومهلرزه له سلیمانی و پینجویین ۱۹۴۶

روژنامه‌ی نیوزلهندی (Gisborne Herald) که له‌روژی ۲۳ی ئوتی ۱۹۴۶دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، له‌ژیر ناوینیشانی "بومهلرزه له‌عیراقد. شەش مردوو و ۱۴ بریندار" نوسویه‌یه‌تی:

"له‌ندن ۲۲ی ئوت

په‌مانیری رویتەر له به‌غدا هه‌والیدا که‌به‌هوی بومهلرزه‌یه‌که‌وه له‌پینجویین و پاریزگای سلیمانی روویداوه، له‌باکووری روژه‌لاتی عیراق، شەش کەس کوژراون و ۱۴ بریندارن، هه‌روه‌ها ۱۰۰ ته‌لاری حکویی و مال ویرانبوون."

able
the
sales
care-
ning
and

ered with bricks. Police and Salvation Army officers helped to evacuate nearby houses.

The fire was under control early this morning, but firemen are still standing by the ruins, which will probably smoulder for several days.

MEMB

SWED

FINAL

EARTHQUAKE IN IRAQ

SIX DEAD; 14 INJURED

100 BUILDINGS DAMAGED

(9 a.m.) LONDON, Aug. 22.
Reuter's correspondent in Baghdad reports that six persons were killed and 14 injured, and 100 Government buildings and houses destroyed by an earthquake in the Najwin and Sulaimaniya districts, in north-east Iraq.

ARGENTINE ARRESTS

PROTEST AGAINST UNO

(9 a.m.) BUENOS AIRES, Aug. 22.
Forty-five persons were arrested as a result of disorders when Nationalist groups staged a street demonstration against the Argentine Senate's approval of the Act of Chapultepec and the United Nations' Charter at San Francisco.

Russia an Security Co tee that she from Swede to the Unit favourable nations fro the Genera The onl unanimous committee: The comr hour meeti on member the dispute Outer Mont and Transi

STAT

N.S.W.

The cos built by the Commission tralia, acc to the Prev

N

g. 22.
ulgar
f the
on of
iered
board
en-
avda,
nned
s of
who
car-
sents
and
and

f the
essi-

DT

گرکان لهرۆژهه لاتی سلیمانی

رۆژنامهی ئەمریکی (THE DAILY ARGUS) کەلەرۆژی هەینی ریکەوتی ٢٣ی ئۆتی ١٩٤٦دا، چاپ و بلاوکر اوتهوه، لەژێر ناوێشانی "پیشبینی تەقینی گرکانی لەعێراق" هەوالیک بلاوکر اوتهوه نووسیبووەتی:

"بەغداد- عێراق: جیۆلۆجیستەکانی کۆمپانیای نەوت کە پیشبینی تەقینی گرکانیکی خامۆشیان لە نزیک سنورەکانی ئێران کردبوو وەک ئاکامیکی ئەو بومەلەرزەییە دوایی، داوایانکردوو کە هەموو ئەو دانیشتوانانە کە ٧٥ میل لە چالی گرگانهوه دورن، چۆلییکەن. دوینی، دوکەلیکی رەش لە گرگانهوه بەرزبوتهوه لەرۆژهه لاتی سلیمانییهوه."

22, 1946

Volcanic Eruption Foreseen In Iraq

BAGHDAD, Iraq, (AP)—Oil company geologists, predicting a huge eruption from a long-dormant volcano near the Iran frontier as a result of recent earthquakes recommended today the evacuation of all residents living within 75 miles of the crater. Thick smoke started pouring yesterday from the volcano, which is east of Sulaimaniya.

RADIO
WE'LL FIX
Phone MO.
Complete C
Includes —
tubes, so
power con
antenna, g
check-up.

BROD
RADIO
61 Fourth

Open 9 A. M. 'til 6 P. M. Daily - Saturday

ورده‌كاريي ديكه له‌بارهي گرگانه‌كه‌وه

هه‌روه‌ها سه‌باره‌ت به‌وه‌اله‌ي پيشوو سه‌باره‌ت به‌ پيشيني جيولوجيسته‌كاني كومپاني‌اي نه‌وت و هوشياربيدانيان له‌ه‌گه‌ري ته‌قينه‌وه‌ي گرگانيك له‌روژه‌ه‌لاتي سلیماني نزيك سنووري ئيران. روژنامه‌ي ئه‌مريكي (THE TIMES RECORD) كه له‌ئيواره‌ي روژي هه‌يني ريكه‌وتي ۲۳ي ئوتي ۱۹۴۶دا، چاپ و بلاوكراره‌ته‌وه، جگه له‌وه‌ي جه‌ختي هوشياربيداني جيولوجيسته‌كان و پيشنياري چولكردي خه‌لكي ناوچه‌كه‌يان به‌ ماوه‌ي ۷۵ ميل له‌ چالي گرگانه‌كه‌ داوه، باسي له‌وه‌ كردوو كه به‌وداييه ئاست و توندي و ژماره‌ي روودانه‌كاني بومه‌له‌رزه زيادييكردوو، به‌شيوه‌يه‌ك كه گونديكي له‌نزيك پينجويين به‌ته‌واوته‌ي له‌گه‌ل زه‌وي ته‌ختكردوو به‌وه‌ه‌يش شه‌ش كه‌سي تي‌دا مردوو. هه‌روه‌ها ژماره‌ي ئه‌وانه‌شي به‌ ۱۵۰۰۰۰ كه‌س خه‌ملاندوو كه له‌و ناوچه‌ مه‌ترسي‌داره‌ي ده‌وري چالي گرگانه‌كه‌دان.

these figures
five-year aver-

sion here until the first Monday in
October.

Crew
plane w
Capt. W
meadow
liam M
Corp. F
Ill. flig
Dick, M
ator; I
Neb. J
Hobeck
S. Blac
Clayton
The oth
Alabar
Leberer
All v
the me
Moore,
where
were bi
One c
said th
physica

Suffolk County
t, with 33 cases
new in August
ce out in Nas
ce the cumula
aga has 13 new
20.

STEAM.
odge, I.O.O.F.,
llows' Hall, 81
night. Noble
r presided. Ar-
mpleted for the
ield Sept. 8 at
of Past Grand
The following
ointed: James
airman, Ralph
her and Henry

GEOLOGISTS WARN IRAN VOLCANO WILL ERUPT

Baghdad, Iraq (P) Oil company geologists, predicting a huge eruption from a long-dormant volcano near the Iran frontier as a result of recent earthquakes recommended today the evacuation of all residents living within 75 miles of the crater.

The quakes, which have been steadily increasing in intensity, leveled the Iraqi village of Penjwin causing six deaths.

Thick smoke started pouring yesterday from the volcano, which is east of Sulaimaniya. Approximately 150,000 persons on both sides of the frontier, live within the 75-mile danger zone.

كوردانى سلیمانی دژی ئیعدامکردنهكان خۆپیشانان دهكهن

رۆژنامهی (International herald tribune) كه لهروژی ۲۴ی حوزهبیرانی ۱۹۴۷ لهپاریس به ئینگلیزی چاپ و بلاوكرارهتوه، لهژیر ناویشانی "كوردان پرۆتیسٹوی ئیعدامکردنهكان دهكهن" دهنوسیت:

"بهغداد، ۲۳ی حوزهبیران (ئهی پی) ئهمرۆ ههزارهها كوردی سلیمانی و گوندهكاني دهوربهری خۆپیشانانیاں كرد لهژی ئیعدامکردنی نۆزده كوردی شوینكهوتهی مهلا مستهفا سهروکی یاخیبووهكان، ههروهها چوار ئهفسهڕیش كه پێشتر لهسوپای عیراقی ههلاتبوون بۆئوهی شوین بارزانی بكهن، ههفتهی رابردوو ئیعدام کران"

(Continued on Page 3, Col. 6)

Kurds Protest Executions

BAGDAD, June 23 (A. P.). —

Thousands of Kurds in the city of Suleimaniyah and surrounding villages demonstrated today against the recent execution of nineteen Kurdish followers of the rebel chieftain, Mulla Mustafa Barzani.

Four Kurdish officers who deserted the Irak Army to follow Barzani were also executed last week.

Stassen Is Edged

پیره میردیکى قۆرى ههشتاساله له سلیمانی پاش چاره سهر کوریکى بوو

گۆقارى فهرهنسیی (France-Illustration) که له رۆژى ۱ى
یهنایهرى ۱۹۵۰دا، له پاریس چاپ و بلاو بکراو تهوه، له ژیر
ناوینشانى "هزار و یهک شهوه له بیرمکانى نهوتدا" وتاریک
بهقهلهمی فریدریک میگریت بلاو کراو تهوه و باسى کردنهوهی
نهخوشخانهیهکی کردوه له لایهن کۆمپانیا بیانییهکانى نهوت
له دۆلهکانى کهرکودا، ناوبراو پاش نهوهی باسى نهخوشخانهکهی
کردوه که نوییهو سهه جیگهی ههیه و بۆههریهک ستافی عیراق و
ئهروپی ههیه و سالانه ۳۰۰۰ نهخوش سهردانى دهکن و دکتۆر
دیقیس سهرپهرشتى دهکات و تانیستا چاره سهرى سهدهزار نهخوشیان
کردوه. نووسهر دهآیت که ئهوان لهو مهملهکهتى نهوته رووبهرووی
نهخوشیهکانى وهک مهلاریا و گرانهتاو تاعون دهبنهوهو خهک
له ههموو لایهکهوه روو له نهخوشخانهکه دهکن. عهرهبى بهدو لهو
بیابانه دوورهوه دینن ههروهها پیره پیاویکی ههشتاساله که بیست سأل
بوو قۆر بوو هاتۆته خهستهخانهکهو پاش نهوهی نهشتهرگهرى بۆ
کراوه گهراو تهوه شوینی خوینی له ناوچه چیاپیهکان. ئهو پیاوه دواى
سالیکی نامهى ناردوه و بۆته خاومنى کوریک.

à l'I.P.C. : soigner aussi les populations avoisnantes. »

An royaume du pétrole on mène une guerre sévère à la malaria, à la fièvre jaune, à la peste bubonique. Les dispensaires de la compagnie ont déjà traité plus de cent mille cas. Les nomades viennent de loin.

« Un Kurde de quatre-vingts ans est arrivé l'année dernière à Suleimanya raconte en souriant le jeune docteur Davis. Depuis vingt ans il avait une hernie. Nous l'avons opéré à KI (une station de pompage). Il est retourné dans sa montagne, où il remonte à cheval. Une lettre de lui l'autre jour : il avait fait un fils ! »

Nous repassons par KI. Cette année, la politique depuis le 15 mai 1948 la tient fermée, et non les hostilités entre Arabes et Juifs, qui faisaient alors trêve. Depuis lors ce sont 2 millions de tonnes de pétrole annuelles qui ne coulent plus par le pipe-line de Haïfa.

« Pas de carburant pour Israël — disent les autorités de Beïrouth — et Haïfa connaît tous

Pour demeurer « en flèche » dans le boycottage économique d'Israël l'Irak sacrifie 8 millions de livres de royalties. Alors que le royaume a un budget de 25 millions de livres environ. Alors que ses importations étaient en 1947 de 41 millions contre 17 millions d'exportations et qu'en raison des événements de Palestine l'Irak dut en 1948 importer pour 45 millions contre 9 millions d'exportations. La paix soit sur vous...

détournions le pipe-line et de pompage en Transjordanais ou syrien : un an et demi de livres... »

A Bagdad les Arabes a
« Si le « pipe » de deux branches à Habitha qu'en 1930 les Français 23,75 % dans les pétrole

322

14 JANVIER 1950

100 FRANCS

France
ILLUSTRATION
LE MONDE ILLUSTRE

LA GRANDE REVUE UNIVERSELLE

D'ANCIENS SOUVERAINS SE RENCONTRENT...

Mieux vint de venir, dans un grand hôtel de New-York le jour où le fastueux de Windsor s'arrêtaient au moment de partir pour échanger les vœux traditionnels avec l'ancien roi Pierre de Yougoslavie et ses épouses la princesse Alexandra de Saxe.

ناردنی دکتۆر ماری لینەر بۆ لیوای سلیمانی لهسالی ۱۹۵۷

بهگۆیرهی بلاوکرارهی (بوختهی تهنروستی ئای سی ئهی) بهریوه بهرایهتی هاوکاریی نیوده ولهتیی که لهیهناپهری سالی ۱۹۵۷ دا، له ئهمریکا بلاوکرارهتهوه، لهخالی دووهمی راپۆرتی تایبتهت بهعیراق دا هاتوه: ریکهوتننامه لهگهڵ وهزارتهی تهنروستی کراره که دکتۆر ماری لینەر پاش ئهوهی گهراوتهوه بۆ نیشتمانی، رهوانهی لیوای سلیمانی لهعیراق بکریت بۆئهوهی ریکهستنوهوه فراوانکردنی چلاکی تایبتهت به تهنروستی دایکایهتیی و منداڵ. دکتۆر ماری لهگهڵ میس جونسۆن سهردانی سلیمانان کردوه بۆئهوهی لهنزیکهوه بروانه رهوشهکه نیوخۆبیهکهو ئهگهرهکانی پیشخستنی پرۆژهکه.

H 118
copy 2

CAT. FOR
PUBLIC HEALTH

1157
Jan-June
1/4 Bind
remove back
cover

HEALTH SUMMARY

January 1957

INTERNATIONAL COOPERATION ADMINISTRATION

I R A Q

Monthly Activities: April, 1957

John A. Lewis, M.D.
Chief, Health and Sanitation Division

1. The Chief of the Division accompanied WHO officials, Dr. Hugh Connolly, Dr. Hugo Niemer, and Mr. Hugh Davidson, to Basra to observe health activities and training programs assisted by USOM. Dr. Niemer and Mr. Davidson are two of five WHO technicians assigned to establish a health department for Diyala Liwa. During the visit we saw the Faisaleah Committee in action at the immunization clinic. The Chairman of the Committee who welcomed the team sent for a table that was needed and two of the Committee served as clerks registering patients.
2. An agreement was reached with the Ministry of Health to assign Dr. Marie Lehner after her return from home leave to Sulaimaniya Liwa to reorganize and expand maternal and child health activities, including training of health personnel in that liwa. Dr. Lehner and Miss Johnsen visited Sulaimaniya for a look-see at local conditions and the possibilities of developing the project.
3. Mr. Robert Tyson and family departed from Basrah to return to their post at Amman, Jordan. Mr. Tyson, Sanitarian, for the past six weeks has been on temporary duty in Iraq. During this period he assisted in the organization of the third course for sanitarians. Fifteen candidates for the new one year course were selected from forty applicants.
4. Dr. Guy Hayes and family arrived in Baghdad. Dr. Hayes, assigned to Iraq by the Rockefeller Foundation is working in the Ministry of Health as an advisor.
5. Talib Majid, Health educator trained at Basra has been selected by the Ministry of Health for further training in public health administration (MFA with specialty in health education) in the United States.
6. The school physician of Basra Liwa reported that during the smallpox epidemic only one school child contracted the smallpox which was cited as evidence of the effectiveness of the school health vaccination program assisted by USOM technicians.
7. Information obtained in Basra was that prominent citizens including the Red Crescent Society petitioned the Ministry of Health to reactivate the Maternal and Child Health Clinic at the Red Crescent Society which had been closed during the smallpox epidemic. This was encouraging evidence of the interest local people are taking in their health program.
8. The mobile unit assigned to Basra complete with educational materials (posters, leaflets, films, loudspeaker, etc.) made a trip to Ghuna forty-five miles north of Basra for Health Week in that town. A similar trip was made by the unit to Fao about 60 miles south of Basra.

حکومت مردنی ۲۳ کەسی بە لافاوەکەیی سلیمانی راگەیاندووہ

روژنامەیی ئەمریکی (Neagara Falls Gazette) کە لەروژی یەکشەممەیی رێکەوتی ۲۰ی ئۆکتۆبەری ۱۹۵۷دا، چاپ و بلاوکراوہتەوہ، لەھەواییکدا لەژێر ناوێشانەی "زریانکی عێراقیی ۲۳ کەس دەکوژیت" ھەوایی لافاوەکەیی ۱۸ی ئۆکتۆبەری ساڵی ۱۹۵۷ی سلیمانی بلاوکردۆتەوہ و دەلێت سەرەتا بە ھەورە بروسکە و ئنجا بەفر (راستیھەکەیی تەرزە/وەرگێر) شەوی جومعە لەشاری سلیمانی لەباکوور دەستیپێکردووہو بۆتەھۆی رووخاندنی ۳۴ خانووہ. حکومەت ئەمڕۆ رایگەیاندووہ کە ۲۳ کەس کەوتوونەتە ژێر داروپەردووہو بڕوا وایە کە ئەوانە مردبن.

...xt Year
— New York's
a nine-day event
Director William
arday.
ir will be held
rough Sept. 6.
e-day event for
cent years.
502,000 attend-
year prompted
return of a nine-

...portunist Tito should make clear
his own orbit as a Communist
satellite on the heels of the un-
successful launching of the Soviet
man-made moon," he said.

Iraqi Storm Kills 23

BAGHDAD, Iraq, (AP) — A 45-
minute thunderstorm followed by
snow, hit the city of Sulaimaniya
northern Iraq Friday night, caus-
ing 34 houses to collapse. The
government announced today 23
persons were buried in the ruins
and that all were believed dead.

These are the
running yo
others for
ness, and
husky, hec
tecting!

We've a w
cluding la
and terrific
of toggle
sturdy eno
tened.

AUTOMATIC
EAT BY
S

WEBER

کارگهی شهکر لهسلیمانئ

روژنامهئ ئهمریکی (BINGHAMTON PRESS) که لهروژی دووشهممهئ ریکهوتی ۲۱ی ئۆکتۆبهری ۱۹۵۷، چاپ و بلاوکر اوهتهوه، لهههوالئیکدا نووسییوهتی :

"عیراق بریاره پینشنیاری دوو کارگهی شهکر وهریگریت ، کارگهیهکی ۱۶ ههزار تونی لهسلیمانئ و کارگهیهکی شهکری شل له کهربهلا ."

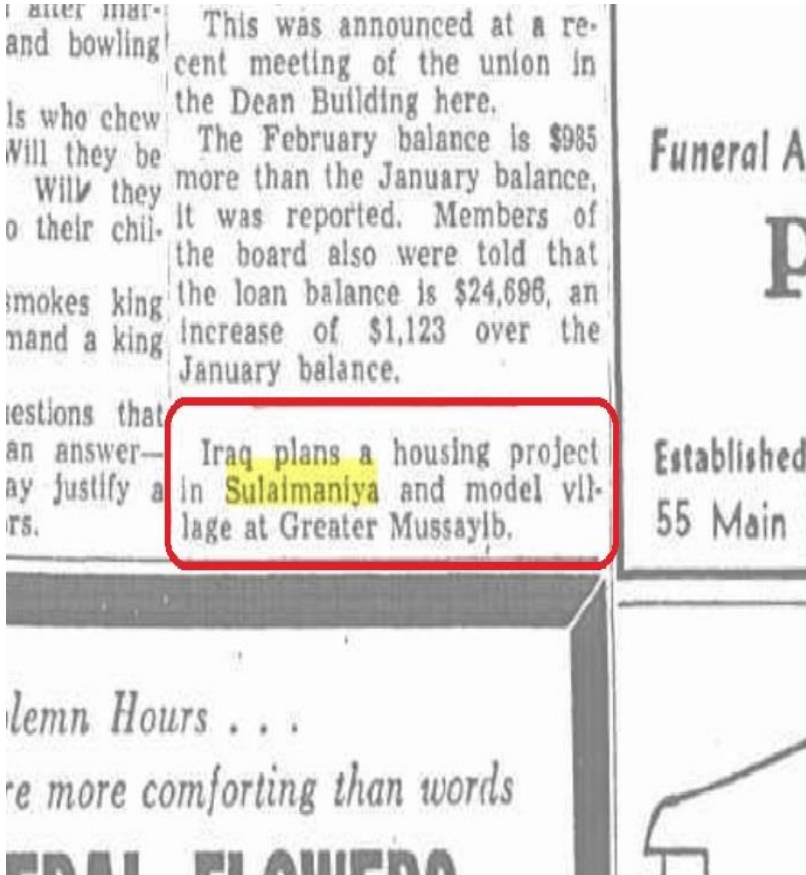

پرۆژەى نىشتەجىيوون لە سلیمانی

رۆژنامەى ئەمریکى (BINGHAMTON PRESS) کە لەرۆژى سێشەممەى ریکەوتى ۱ى ئەبریل/نیسانی ۱۹۵۸دا، چاپ و بلاوکر اووتەوه، لەههوالیکدا نووسىویەتى :

" عێراق پلانى بۆ پرۆژەى نىشتەجىيوون لەسلیمانی و گوندى مۆدیرن لە موسەبى گەوره داناه."

سلیمانی پایتەختی دەولەتی کۆمۆنیستی کوردیی

رۆژنامەی (DRAUGAS) که لەشاری شیگاگۆی ویلایەتی ئیلینۆیس لەوڵاتە یەگرتوووەکانی ئەمریکا بەزمانی لیتوانیی چاپ و بڵاودەکرایەوه، لەژمارە ۳۰۴ی خۆیدا که لە ۳۰ی دیسەمبەری ۱۹۵۸دا دەرچوو، بابەتیکی لەژێر ناونیشانی: "یەکتیی سۆڤییتی دەولەتیکی کوردیی دادەمەزرینیت" بڵاوکردۆتەوه. بابەتەکه لەو دەمدوینت که دۆخەکهی لەرۆژەهەلاتی ناوەراست بەرمو تەقینەوه دەچیت و ئەوەش دەرگای لەبەردەم کۆمۆنیستەکان و یەکتیی سۆڤیت کردۆتەوه که رەوشەکه بۆ قازانجی خۆیان بەکاربھێنن. یەکتیک لەو ئەگەرانش ئەویە که کوردانی کۆمۆنیست لەسایەیی ھاوکاری یەکتیی سۆڤیتیدا لەچیاکانی زاگرۆس دەولەتیک لەسەر خاکی عێراق دابمەزرینن. کوردان نەتەویەکی سێ ملیۆنین و لەلایەن وڵاتانی عێراق و ئێران و تورکیادا دابەشکراون و ماویەکی درێژە لەپیناوی سەبەر خۆییدا تێدەکوژن. رادیۆی مۆسکۆش بەلینی پالپشتیی پێداون.

هەر وەها پایتەختی ئەو دەولەتە کوردییە کۆمۆنیستیەش شاری سلیمانی دەبیت که ناوەندی بیری نەتەویەیی کوردانە و خالی یەکانگیری تەواوی کوردانی عێراق و ئێرانە. ئەم شارە پیگەیهکی جیۆگرافی ستراتیژی هەیەو لەدۆلیکدا یە که چوار دەوری بەشاخ گیراوه.

پێشتریش سۆڤیەتیەکان لە هاندانی کوردو داگیرکردنی ناوچەکه ئەزمونیان هەیە که بۆ سالی ۱۹۴۵-۱۹۴۶ دەگەرینتەوه، کاتیک هەرمی ئازەربایجانیان و کۆماری کوردیان پێوه لکاند. ئەوی دواتر تەنیا لەژێر هەرمەشەیی سەرۆک تروماندا لەو ناوچەیه کشانەوه.

ovietų s laivus

odž. 30. —
erald vakar
gininkų lai-
sovietų po-
plaukiojan-
se, kur Va-
o savo kon-

asčių treikas

ruodž. 29. —
laikraščių
vakar baig
ti 10,000 iš
streiko me

Yorko laik-
ausdinti.

imas. Haiti
ausybės pa-
oje jungtinį
lant kovoti

iltis

IS

unkas Char-
ija stovi ne-
esti iš politi-

ojamo meti-
diekio.

rendžia, jog
naftos laukų
sieks 150,
o tarpu kai
Francūzijoje
jie 235,000,
netu, oficia-
neizų suvar-
ro kiekis me-
ilionų stati-

Edjele naf-
na dideli ir
usia 2,500,
ai kurie op-
ad ten gali
1,000,000,000
iro.

ris Saharai
žiaugė naf-
damas, kad
ja būsianti
naftos ga-

iltone di- vežimius

Kanada, gr.
unkvežimius
he Interna-

Sovietų Sąjunga steigia kurdu valstybę

Nauja sprogstamoji medžiaga Artimuose Rytuose. Irakas atidarė komunistams duris, kai jis pradėjo sovietams palankią politiką

NICOSIA, Kipras, gruodž. 29. — Kurdu nacionalistai sovietų globojami, sudarė naujos kurdu valstybės branduolį Zagros kalnuose, Irako teritorijoje. Kurdai yra trijų milijonų tauta, dabar padalinta Irako, Irano, Turkijos ir Sovietų Sąjungos valstybių.

Kurdai jau seniai kovoja už nepriklausomybę ir turi seną Maskvos radijo pažadą jiems pagelbėti. Jais pasinaudodami sovietai nori sudaryti naują arabišką valstybę, į kurią įeitų Kurkuk ir Mosul naftos versmių laukai.

Ispūdis Egipte

Iš Kairo pranešama, kad prezidento Nasserio turimomis žiniomis kurdu valstybės steigimą tenka šitaip apibūdinti. Visų pirma, tai bus silpna valstybė, satelitinės prigimties. Antra, šia nauja valstybe sovietai nori paskatinti Irako ir Jordano susijungimą. Vėliau prie šio junginio jie norėtų pridėti Siriją, atplėšę ją nuo Nasserio Jungtinės Arabų Respublikos.

Į Irako min. pirm. Abdel Karim Kassem pastangas sulaikyti Kurdu respublikos steigimą Kaire žiūrima kaip į vaikų pastangas.

Kovos Zagros kalnuose

Irako min. pirm. dar prieš Kalėdas pasiuntė į Zagros kalnus savo penktąją diviziją, kuri yra antikomunistinė. Ji turėjo užimti naujos kurdu komunistinės valstybės sostinę Sulaimaniya. Šis miestas yra tradicinis kurdu tautinio judėjimo centras, jungia Irako ir Irano kurdu. Miestas stovi labai patogioje gnybos atžvilgiu pozicijoje, apsuptas augštų kalnų. Penktoji Kasemo pasiūsta divizija buvo atmušta nuo miesto 60 mylių. Ji pasiliko naftos laukuose.

Bagdade Irako ir kurdu komunistai deda visas pastangas, kad Kassem atšauktų savo brigadą iš užimtų pozicijų ir tokiu būdu naftos laukus atiduotų kurdams. Kasemo patatytas naftos laukų valdytojas Ismail Rassuli buvo kurdu priverstas pasitraukti ir provokarinį Iraną.

Mustafa Mulla al Barzani

Sovietų pastangos įsiveržti į šias sritis yra ne naujos. Jie čia buvo įję 1945-46 metais ir tris mėnesius išlaikė prie Asarbedžano prijungę kurdu respubliką. Tik erudanas ano meto prezidento Trumano reaguojimas privertė juos iš ten pasitraukti.

Dabar pats Irakas atidarė komunistams duris, kai jis pradėjo sovietams palankią politiką ir praėjusį rudenį leido sugrįžti iš Rusijos kurdu komunistų vadui Mustafa Mulla al Barzani. Jis buvo ankstesnės sovietų Kurdu respublikos min. pirmininkas ir vos išvengė kartuvių. Paskui jis nuolat kalbėjo iš Armenijos radijo stoties, kurstydamas kurdus.

Rusijoj kurdu yra nedaug, vos 30,000, bet šio mažumos jiems visiškai užtenka suorganizuoti trijų milijonų tautą po savo vėliava.

Sov. Rusijos pasiuntinybė Urugvajuje špionąžo centras

RIO DE JANEIRO, Brazilija, gruodž. 29. — Rio de Janeiro politinė policija paskelbė įdomių duomenų apie Sovietų Rusijos pasiuntinybės Urugvajuje veikimą komunistinio propagavimo.

Visų pirma pasiuntinybės sąs tatas. Pasiuntinybės tarnautojų yra 70. Ir kuriam galui tiek daug? Juk Urugvajus mažas kraštas. Ką toks didelis tarnautojų skaičius veikia? Žinoma, pasiuntinybėje jiems darbo neužtenka. Daugumas jų dirba už pasiuntinybės sienų, verbuodami agentus tarp ministerijų tarnautojų, kariuomenės tarpe, studentijoje, slapta išvežiodami propagandinę medžiagą net Braziliją pasiekdami.

Urugvajaus spauda yra iškėlusius visą eilę faktų, rodančių, kad rusų pasiuntinybės tarnautojai verčiasi komunistinio propaganda. Reikia manyti, kad šie faktai turėjo lemiamos įtakos Brazilijos vyriausybei svarstant santykių atnaujinimą su Rusija.

Urugvajaus spauda reikalauja, kad vyriausybė imtųsi griežtesnių žygių prieš rusų pasiuntinybės tarnautojus, užsiimančius komunistinio propaganda.

Dūmais paversti bilionai dolerių

WASHINGTONAS, gr. 29. —

دوازدهه پسروری سوڤیتی بو هئلی ناسنی نیوان سلیمانی و کهرکوک

لهروژنامهی ئهمریکی (BUFFALO EVRNING NEWS) که لهروژی سئشه ممهه ریکهوتی ۱۲ یه نایههری ۱۹۶۱ د، چاپ و بلاوکراوه تهوه، لهژیر ناونیشانی "پسروری سوڤیتی له عیراق" ههولیک بلاوکراوه تهوه که ئهو روژه له به غداوه هاتوو. ههواله که باس لهگهیشتی دوازدهه پسروری سوڤیتی دهکات بهمه بهستی رووینوی پرۆسهی ریگهه ناسنی نوئ له نیوان کهرکوک به نهوت دهوله مندو شاری سلیمانیدا.

taken into custody. Four more be celeb
are sought. 6 PM Fe

Soviet Experts in Iraq

BAGHDAD, Iraq, Jan. 12
(Reuters) — Twelve Soviet ex-
perts have arrived here to carry
out a survey for a new rail link
between oil-rich Kirkuk and
Sulaimaniya in Iraq's northern
provinces, it was reported today.

President
pointed
William H.
Ray B. E
John G.
Chester
Marcy. (
F. O'Hai
Joseph F
gier.

سلیمانی و راپهرین دژی حوکمی قاسم

دیفید نیل دوگاس، که په‌یامنییری UPI میدل نیست بووه له بهیروت، له‌داوی هه‌لگیرسانی جولانه‌وه‌ی چه‌کارانه له‌کوردستان دژی حوکمی قاسم، له‌به‌یروت‌هوه هاتوته کوردستان و بۆماوه‌ی 12 رۆژ له‌نیو چه‌کارانی کورددا ماوه‌ته‌وهو پاش گه‌رانه‌وه‌ی ئەم باب‌ه‌ته‌ی بۆ رۆژنامه‌ی ئەمهریکی (**ROCHESTER DEMOCRAT AND CHRONICLE**) ناردووه، که له 24ی ئەپرلی 1962دا، به‌و ناو‌نیشانی " کورده خێله‌کیه‌کان له‌عێراق راده‌په‌رن و هه‌ره‌شه له حوکمی قاسم ده‌کن"، چاپ و بلاو کراوه‌ته‌وه. دیفید ده‌لێت:

" راپه‌رینیکی به‌ر‌فر‌او‌ان له‌لایه‌ن کورده خێله‌کیه‌کانه‌وه دژی هه‌یزه چه‌کاره‌کانی سه‌ره‌ۆک و هه‌زیر عه‌بدو‌ل‌که‌ریم قاسم له‌چه‌یاکانی باکوری عێراق کلپه‌ی سه‌ندووه که هه‌ره‌شه‌یه بۆ روو‌خاندنی حوکمه سه‌ربازیه‌که‌ی قاسم که چوار‌ساله به‌ر‌ق‌ص‌اره.

ئهو زانیارییه‌ی که سه‌باره‌ت به‌یاخییوو‌نه‌که‌و کار‌دانه‌وه‌کانی حکومه‌ت بۆ سه‌ر‌کو‌ت‌کردنی له‌عێراق دیزه‌به‌ده‌ر‌خۆنه‌ ده‌کرین، ئەسته‌مه راپۆرتی پر‌زان‌یاری مت‌مانه‌پن‌کراو ده‌سته‌کو‌یت، به‌لام ئه‌وه‌ی روونه ئه‌وه‌یه که:

- راپه‌رینه‌که‌ی ئیستا له‌مارتی پێشووتره‌وه ده‌سته‌پن‌ک‌ردووه‌وه له‌وه به‌ر‌فر‌او‌انتره که قاسم له‌سه‌پنه‌مه‌به‌ردا ئی‌دی‌عای سه‌ر‌کو‌ت‌کردن و کو‌تایه‌هاتی ده‌کرد.

- قوربانیه‌کان له‌نیو سوپای عێراق و خه‌لکی مه‌ده‌نی به‌سه‌دانن، زیاتر له 100 گون‌دیش، هه‌ندیک ده‌لین زۆر زیاتر، به‌هۆی په‌لاماری ئاسمانیه‌وه کاول و وێران و سو‌تین‌راون.

- یاخییوو‌ه کورده‌کان له‌لایه‌ن مه‌لا مسته‌فا بارزانییه‌وه سه‌ر‌کر‌دایه‌تی ده‌کریت که خێله‌کیه‌کی راهین‌راوی سو‌فیه‌تیه‌کانه. به‌یان‌نامه‌یه‌ک که له‌به‌غدا بلاو‌ک‌راوه‌ته‌وه ده‌لێت که ئه‌و داوی

وئرانکردنی ئەو گوندانە بە بۆمب و موشەکهکانیان، بەلام پاش ئەوەی
یاخیبووەکان لێی هەڵدین.

لەناکامدا قوربانییەکی زۆر لەنیو خەلکی مەدەنیی دەبی که لەنیویاندا
ژن و منداڵیکی زۆر هەن. هەروەك راپۆرتەکانی بەغدا دەلین.
راپۆرتەکانی دیکە، باس لە گەیشتنی سوپا دەکەن بۆ ئەو شوینانەی
کوردانی لێ هەڵدین، ئەو سوپایەیی لە تۆلەی یارمەتیدانی یاخیبووەکان
لەلایەن ئەو کوردانەوه، دەستدەکەن لە تالانکردنی دوکان و مالهکانیان.
یەك لەراپۆرتەکان دەلیت که هیزه عیراقییەکان رووبەر ووی
شکستییکی سەیر بوونەتەوه کاتیك لە سەرەتای ئەم مانگەدا
یاخیبووەکان لیوایەکی عراقییان خستۆتە بۆسەوه لەنیوان باکوری
روژەهەلاتی شاری دهۆك و زاخۆدا نزیك بە سنوری تورکیا. دەوتریت
لانیكەم لەم بۆسەیهدا 50 سەربازی عیراقی کوژراون و 150 دانەش
برینداربوون و هەندیکیش بەدیله گیراون.

Kurdish Tribesmen Revolt in Iraq, Threaten Kassem Rule

David L. Down, UPI Middle East correspondent, says it has developed the Kurdish tribesmen revolt against the Iraqi government. He says it seems to be the following uncorroborated report.

By DAVID L. DOWN

TEHRAN, Lebanon — A widespread rebellion by Kurdish tribesmen against the armed forces of Premier Abdul Karim Kassem is raging in the mountains of northern Iraq and threatening to topple his four-year military regime.

Intelligence concerning the revolt and government measures aimed at crushing it have been suppressed in Iraq. Available detailed reports are difficult to obtain but this much is clear:

—The current uprising began in late March and is on a larger scale than the revolt Kassem crushed to have quashed last September.

—Casualties among Iraqi troops and civilians number in the hundreds and more than 100 villages — some very tiny ones — have been destroyed by aerial bombardment, macking and burning.

—The rebel Kurds are led by Soviet-trained tribal leader Mullah Mustafa Barzani. A manifesto distributed in Baghdad said he demands establishment of an "independent Kurdistan within the Iraqi republic" and withdrawal of Arab army forces from the north. Another of his 11 specific demands calls for improved economic conditions throughout Iraq by ending "Kassem's incompetent dictatorship."

Diplomatic observers said the manifesto is so worded that Kassem cannot possibly accept it. His immediate answer was to send reinforcements into the north.

Observers in Baghdad regard the present uprising as the most serious threat to Kassem since his military regime came to power by an army revolt July 14, 1958.

Latest reports indicate the Kurds have gained control of the north from the major northeastern city of Mosul to the mountainous territory facing the Turkish-Iraqian border and along the northeastern region north of Baghdad. The "capital" of Iraq, Baghdad.

Progress cannot be made in the north except on a national government basis.

The rebels are said to control the area surrounding the Dohuk-Kirkuk line, north of Baghdad/Iraq, where a number of Americans and Europeans are employed. They

live uncontrolled. The rebels seized the city late last September and held it until Arab troops drove them off.

Rebel activity so far has been confined chiefly to guerrilla raids on villages. Against these tactics and the relatively substantial terms government forces have been generally ineffective.

The rebels frequently demand Iraqi villages, demanding food, arms and money. Government planes are used to destroy the villages with bombs, rockets and strafing but only after the rebels have fled.

The result is heavy civilian casualties, among them many women and children, reports in Baghdad said. Other reports tell of the army arriving on the heels of escaping Kurds to sack shops and houses in reprisal for aid given the rebels.

One report told of a stunning defeat for Iraqi forces when rebels ambushed a brigade early this month between the northeastern towns of Tikrit and Zabba near the Turkish border. Conservative estimates said 40 Iraqi troops died, 100 were wounded and a number captured.

BY GEORGE!

Forman Girls
graduate fashionably

Leaving Junior High for the challenges of Senior... one of the most exciting days in a girl's life. We've collected beautiful graduation and party dresses to make it even more memorable for her. Shown are just two from a breathtaking collection. White or blue full with styled, combed and embroidery trim, \$ to 14, 14.95... Blue full with eyelet trimmed midriff and sleeve, \$ to 14, 15.95... Twister \$2.00. Third Floor, Downtown.

B.F. FORMAN CO.

B.F. FORMAN CO.
IN MEMPHIS • ON THE RIVER

نرخى ئىستاي بكوژىك له سلیمانی ۲۵ دیناره

ئارثر ئیل لاوری، سەرۆكى بەشى چاودیریى بهرژوهه نیهه کانی ئەمریکا له بهغدا، له رۆژى ۲ى سئپتەمبەرى ۱۹۷۳، نامیهه کی بۆ ئەلفرید ئیل ئەئیرتۆن، جیگری یاریدهدەری وەزیری دەر هوهی ئەمریکا بۆ کاروباری رۆژهه لاتی نزیک و باشووری ئاسیا نار دووه. ئەوهی لهئەرشیفی نیشتیمانداو لهفایلی پۆستهکانی بهغدا بۆ سالی ۱۹۷۳- ۱۹۷۵ ههه لگیراوه. ناوبراوه لهنامه کهیدا بهخاڵ باسی دۆخی ناوچه کهوه بهرژوهه نیهه کانی ئیران و پهیهه نیهه کانی لهگهه یه کیتی سوڤیتدا دهکات و بهرژوهه نیهه کانی سوڤیت له ناوچه کهوه پهیهه نیهه کانی به عس و حیزبی شیوعی و کورد شیده کاتهوه و پهیهه هستی دهکات به ههلو مەرجه کهه عیراق که بهر هه ئالۆز بوونهوه ههنگاوه دهئیت.

ئارثر لاوری له خالی سیهه مده دهئیت:

۳- کوردانی عیراق - بهدەر له ههه خهسلهت و تاییه ته نیهه کی فهردیه- ئەوان هیزکی نه رینین. قسهه لهگهه هیه یه کیکدا نه یکردووه که پئی وابیت ئەوان توانست یان خولیاى چالاکی و کاری بنیاتنهر و هوکمرانیان تیدایه، شهه کردن مه سه له یه کی دیکهیه، پیده چیت وابیت که هانده ریکی زور گرنگی رووداوه کانی ئەوه دوایه ئەوه بیت که سهریان بۆ جو له وه کاریک بخوریت (ئه ندازیاریکی به لچیکی که له سلیمانی داده نیشیت پئی وتم که نرخى ئىستاي بكوژىك ۲۵ دیناره). بۆ ئەمه و ههروه ها ئەوه دابه شه بوونه کو مه لایه تیهه روونه... ده توان له رووخاندنی هوکومه تی به عسدا سهه که وه تووین به لام نابیت چاوه ریی ئەوه یان لیکریت که هاوکار بن له هینانه ئارای ئەه ته ناتیه قیکی به هیزو بهر دهوام . "

may be cynical, but it is not unrealistic to say that if the anticipated benefits of a policy of disassociation do not materialize, the option can be re-opened.

2. I agree with those who think increased Kurdish dissidence will weaken and could even cause the downfall of this Baath regime. It does not, in my view, follow that this would be an effective way to counter Soviet influence. The contrary is more likely. The consistency of Soviet policy in this area is well illustrated by the following passage from Dr. Arthur Millspaugh written in 1946:

"The Soviet government apparently would like a fairly thoroughgoing and exclusive domination over the entire country with access to the Persian Gulf; but Russia's more concrete and immediate aims are directed at the North, with the idea of making that part of Persia a closed Russian economic preserve. To advance their purposes, the Soviets want the North to be 'autonomous,' and they desire also a 'friendly' government at Teheran. By a 'friendly' government they mean one that is subservient to Moscow. . . . Until that end is attained, the Soviet government will not be interested in stability or good government in Persia. . . . They want the kind of government that can be purchased, hoodwinked, or intimidated; but when the government becomes one of pro-Soviet quislings, order will return quickly to the North."

How much does the present regime serve such Soviet aims and would any likely successor regime serve them better? As you know, I believe this regime is, in best Arab tradition, highly nationalistic and opportunistic. (Its special hatred and fear of the local Communist Party, current lovefeast notwithstanding, is a helpful additional buttress.) The regime's actions since the IPC settlement and particularly since the June 30 abortive coup accurately indicate the independent direction Iraqi policy will take if its domestic problems become manageable. Any likely successor—particularly one that results from yet another attempt to resolve the Kurdish issue by arms—will I think be so weak, divided and unstable that Soviet goals may at last become obtainable. Most observers here agree that the current ICP–Baath coalition has as its primary objective the prevention of an ICP–KDP alliance. The importance of the role of the ICP is, therefore, likely to be in direct ratio to the Kurdish danger. I believe the same is true of the role of the USSR, particularly in the military assistance field, although no one should expect it to be reduced below the level of solid mutual interests.

3. The Iraqi Kurds—whatever their individual merits—are a negative force. I have talked to no one who considers them capable of, or interested in, the constructive work of building and governing. Fighting is another matter. It may be that the most important motive behind the recent incidents was they were itching for some action. (A Belgian engineer resident in Sulaimaniya tells me the going price for a paid killer there is 25 dinars.) For this and the obvious social divisions, the Kurds

حکومت لهترسی ژيانهوهی ناسیونالیزمی کوردیی نامادهگیی هیزی لهسلیمانی توندترکردوه

لهروژنامهی ئەمهریکی (Finger Lakes Times) که لهروژی چوارشهممهی ریکهوتی ۲ی مایۆی ۱۹۷۹، چاپ و بلاوکراوتهوه، نووسهری ئەمهریکی، (جوزیف کرافت) وتاریکی نووسیوه لهژیر ناونیشانی: "گروپه خاوهن بهرژهوهندییه پیکهوه گریدارهکههی عیراق". ناوبراو لهم وتارهدا باسی ئەو گۆرانکاریانهی عیراق دهکات که لهپاش هاتنی دووهمی بهعسهوه بهرو کۆبوونهوهی دهسهلات و قورخکاری حیزبی بهعس و هیزی سیاسی و ئابووری و ئەمنی عیراق لهدهستی خیزانی تکریتییهکان و دروستبوونی دهولهتییکی هاوشیوهی کۆریای باکوور لهبندهسهلاتی کهسیکی توندوتیژ روودهدات. ههروهها باس لهبلاوبوونهوهی ئەو نهخۆشییه دهکات لهعیراقد که ولاتهکانی باشووری روسیای گرتوتهوه ههه لهتورکیاوه بهروه ئیران و ئەفغانستان و ههتا پاکستان، ئەوهی خۆی له توندبوونی دهمارگیری ئایینی و دابهشبوونی کۆمه‌لایهتی و مملانی و رکابه‌ری ریه‌ره سیاسییه‌کان ده‌بینتتهوه.

پاشان نووسهر ئاماژه بو نیکه‌رانییه‌کانی بهعس و ههوله‌کانی دهکات بو رووبه‌روبوونهوهی دژوارییه‌کان و ده‌لیت ویرای دهسه‌لاتی ته‌واویان به‌سه‌ر ده‌وله‌ندا هه‌شتا هه‌ست به‌ناجی‌گیری ده‌کهن و دوو فیه‌له‌قی سه‌ربازی له‌ نزیکی سلیمانی له‌سه‌ر سنوره‌کانی ئیران دانراون و هه‌روه‌ها له‌ نه‌ج‌ه‌ف و که‌ربه‌لا خۆپیشاندان کراوه و وینه‌ی خومه‌ینی به‌رزکراونه‌ته‌وه. جگه‌له‌وه‌ی هه‌نگاوی توند دژی ئەفسه‌رانی شیوعی له‌سو‌پادا نراوه و فشاریکی توند خراوته سه‌ر ئەندامانی ئەو حیزبه‌ ته‌نانه‌ت ئەوانه‌شی له‌کابینه‌ی حکومه‌ندا به‌شدارن.

دواتر ده‌نووسیت: "له‌گه‌ل گرته‌به‌ری هه‌موو ئەم رێوشوینانه هه‌شتا ترسی ئەوه هه‌یه که ئەم نه‌خشییه‌ی ولاتانی باکوور، عیراقیش

بگرتنهوه. ئامادەگىيە توندى ھىزمەكان لە دەوروپەرى سەلیمانى
 ھەنگاویکە بۆ خۆپارێزى لە سەرھەدانەھەى ناسیونالیزمى كوردی.
 عیراقيیەكان دەبیت وریابن چونکە كوردان بەدریژایى سنوورى ئێران
 پێدەچیت سوود لەلاوازی تاران وەرەگرن بۆ ئەھەى جارىكى تر
 ھەول بۆ دەولەتیکى سەربەخۆ بەدەن. "

his weakness and even chaos.

The inner circle of power here in Iraq is as tightly-knit as a family. President Ahmed Hassan al-Bakr is a former school teacher from Takrit, a town about a hundred miles north of Baghdad on the east bank of the Tigris River. The No. 2 man in the regime, Vice President Saddam Hussein of the ruling Revolutionary Command Council, is also from Takrit.

The No. 3 man, Minister of Interior Izzat Ibrahim, comes from the town of Douar, just across the river from Takrit. The minister of defense, Adana Khary-Allah, is the son-in-law of President Hassan al-Bakr and the brother-in-law of Vice Chairman Saddam Hussein.

That tight little group controls the government through the Ba'ath Socialist party, a once-clandestine organization still filled with the fervor of socialism and Arab unity. The party controls the country through an apparatus of state power over political economic and cultural life which seems almost communist in its totality.

Despite this solid base, however, the regime here shows manifest signs of unease. Two army divisions are stationed up north in the mountainous district around Sulaimaniya near the Iranian border.

In Baghdad there has been a move against gambling. The horse races in the suburb of Mansour have been stopped. So has the local lottery.

Further south, in the shrine cities of

connections have been arrested and are under interrogation.

Behind all of these actions there is the fear that Iraq might catch the disease that is infecting countries to the north. The tightened military presence around Sulaimaniya is a precaution against a revival of Kurdish nationalism. The Iraqis have to be on guard, because the Kurds across the border in Iran have taken advantage of the weakness in Tehran to assert once again their bid for an independent state.

The restrictions on gambling in Baghdad and the tolerance of pictures in the religious shrines are both gestures toward the new ruler of Iran, Ayatollah Khomeini. Khomeini, of course, is a Shi'ite Muslim, and he has a following among the Shi'ites of Iraq who make up about 50 percent of the population. They are particularly strong in Karbala and Najaf, the most holy of Shi'ite shrines.

The regime, which is largely Sunni Muslim by heritage and secular by conviction, is plainly concerned lest there develop here a wave of Shi'ite fundamentalism, akin to that which swept the shah from power.

The hard policy against the Communists sums up all these worries and one more. The Iraqi Communists tend to draw their support from among Shi'ites and Kurds. So the crackdown is a warning against using the present discontents to gain more power internally.

It also delivers an external message.

most prone meddling at state, cannot that this re been bitten imperialism, happening in not, in othe national sec in Iraq prov be making u Asia a funde balance of p

W in Ya

Boon Italy and water, R.D. 2 Potter, B. H. Bay, Box W. Chidsey, Patrick Flynn Jerusalem 5, Penn Yan. Town of 6)—R. Bruce Gilbert Smith Christensen, and Richard All Penn Yar Barrington (District 7) Penn Yan; pending Ave

دوو کوژراو نو بریندار له په لاماری فرۆکه نیرانییهکان له پاریزگای سلیمانی

روژنامه‌ی نهمریکی (JOURNAL) که له روژی سئشه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۷ی نوکتوبه‌ری ۱۹۸۰د، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له بابه‌تیکیدا به‌ناونیشانی "فرۆکه عیراقیه‌کان له گنجینه‌ نه‌وتیه‌کان ده‌دات" باسی هه‌وآلی په‌لامارو زیانه‌کانی عیراق و ئیرانی کردووه له‌سه‌ره‌تای جه‌نگه‌که‌و به‌هه‌وآلی هیرشی فرۆکه‌کانی عیراق بۆ سه‌ر گنجینه‌ نه‌وتیه‌کانی ئیران له‌عبادان و هه‌روه‌ها ئیزگه‌ی ته‌له‌فیزۆنی له‌وی ده‌ستپیکر کردووه.

هه‌روه‌ها به‌گویره‌ی هه‌وآلی چاو‌دیره‌ روژئاواییه‌کان باسی له‌ گرتنی شاری خو‌ره‌مشه‌هر له‌لایهن عیراقیه‌وه له‌باکووری عبادان کراوه‌و کوشتنی ۲۹ سه‌ربازی ئیرانی و برینداربوونی شه‌شی دیکه‌ش به‌دریژایی ۳۰۰ میلی جه‌نگی نیوان هه‌ردوولا خراوه‌ته‌به‌رچاوو عیراقیه‌کانیش ۷ کوژراو و ۱۶ برینداریان بۆه‌یزه‌کانی خۆیان راگه‌یاندووه.

پاشان له‌ بابه‌ته‌که‌دا هاتووه‌ که به‌یاننامه‌که‌ی به‌غدا رایگه‌یاندووه‌ که "فرۆکه‌ ئیرانییه‌کان له‌که‌رکوک و پینجۆینی سه‌ر به‌پاریزگای سلیمانی، خه‌لکی سیفیلیان کردۆته‌ نامانج و دوو که‌سیان کوشتوووه‌ نو‌یان بریندار کردووه‌."

from Plattsburgh Air Force Base in upstate New York on Monday evening.

Mount Desert Island, the Coast Guard said.

Iraqi Jets Hit Fuel Depots

BAGHDAD, Iraq (AP) — Iraqi jets today strafed fuel depots and the television station in the Iranian refining center of Abadan, a military communique here said, in possible preparation for a thrust deeper into the oil-rich sector of Iran.

Western correspondents reported Iraq's capture of the port area of Khorramshahr, Iran's chief port a few miles north of Abadan. Both are on the disputed Shatt al-Arab border waterway.

The Iraqis claimed 29 Iranians killed and six wounded in fighting Monday along the 300-mile invasion front. The Iraqis put their own casualties at seven dead and 16 wounded.

The Baghdad communique said the Iraqi raid left the Abadan fuel depots in flames. It also said a satellite ground station in Asadabad, 200 miles west of Tehran, the army garrison town of Dezful, and a silo, railway station and fuel depots in the neighboring town of Andimeshk were hit.

The communique also said Iranian warplanes raided civilians targets in Kirkuk and Penjair, in Iraq's Suleimaniya province, leaving two civilians dead and nine wounded.

An Iranian communique said two Iraqi planes were shot down by anti-aircraft defenses around Abadan. Iran claimed bringing down 10 Iraqi warplanes and killing 80 Iraqi soldiers in Monday's fighting. Iraq claimed to have shot down two Iranian bombers and a helicopter and destroyed five tanks and

three armored troop carriers.

Iraq's air force attacked Tehran, the Iranian capital, on three sides Monday, and there was an unconfirmed report that the local oil refinery was hit, the official Iranian news agency Pars said. Tehran Radio said the raiders killed four people, wounded 60 and damaged a factory and the airport.

Meanwhile, Jordan's King Hussein became the first Arab chief of state to declare open, concrete support for Arab Iraq in the 16-day-old war. He ordered mobilization transport vehicles to carry food and supplies to the Iraqi army, and in a broadcast urged all Arab nations to support the Iraqis against the non-Arab Persians of Iran "because a victory for Iraq will be a victory for all Arabs."

A Kuwait newspaper reported Jordan has massed 40,000 troops on its border with Iraq, awaiting word to join the battle against Iran. There was no immediate comment from Jordan.

Sources in Beirut said the Soviet Union, Iraq's chief supplier of arms, was shipping ammunition, spare parts and other war materiel to its ally via the Jordanian port of Aqaba. The sources said the shipments were coming from Soviet stockpiles in South Yemen and Ethiopia.

Syria became the first Arab country to criticize Iraq publicly. The official newspaper of the ruling Socialist Baath Party said Iraq launched the war on orders from the United States to divert attention from the Arabs' struggle with Israel.

سلیمانی و دهۆک و ههولنیر "پاریزگا لهدهستچووهدکانی" تورکیا

لهروژنامهی ئەمریکی (Finger Lakes Times) که لهروژی دووشهممهی ریکهوتی ۲۴ی مایۆی ۱۹۸۲دا، چاپ و بلاوکرهوتهوه، نووسهری ئەمریکی، کلۆدیا رایت، وتاریکی نووسیوه لهژیر ناونیشانی: "عیراق هیشتاو دووباره مهتهلهکهیه". ناوبراو لهم وتارهدا گهراوتهوه بۆ باسی بوونی دهزگا ههوالگرییهکانی ئەمریکا لهعیراق و ئەو ئالۆزییهی لهشانۆی سیاسی عیراقیدا بووه له دوای رووخاندنی سیستمی پاشایهتی و دامهزراندنی کۆماری عیراق پاش شۆرشێ ۱۴ی تهموز. ههروهها دوار قسه لهدۆخی عیراق دهکات لهماوهی کودهتاکان و چۆن ئەمریکا لهماوهی بوونی رژیمی شاههنشاهی ئێران، سوودی له دهزگای سافاک کردوه بۆ ههوالگری.

پاشان کلۆدیا رایت قسه لهخولیای ئێرانییهکان دهکات بۆ گێرانهوهی ئەو بهشه خاکی که پاش ریکهوتنی جهزائر لهباشووری عیراکی داچیری بوو، ههروهها لهناوهراستی ولاتیش که ۱۵۰ کم لهبهغداوه دووره. ئنجا باس لهههولنی ئێرانییهکان دهکات لهو کاتهدا بۆ کردنهوهی بهریهکی دوومی جهنگهکه له کوردستان لهباکووری عیراق و ههلمهتیکێ سهربازی کتوپر بهرمو ناوچه شیعییهکانی کهبهلاو نهجهف. پاشان نووسهر باس لهههلوێستی سوریا بهرامبهر بهعیراق دهکات که کاریکردوه بۆ داخستنی سنورهکانی لهگهڵیداو ریگهی به فرۆکهکانی ئێران داوه که فرۆکهخانهکانی ولاتهکهی بهکاربینن و جگه لهوهش ریگری له چوونی نهوتی ناوچهکانی باکووری عیراق دهکات که بگاته دهریای سپی ناوهراست، ئەممو ههولدان بۆ لێدانی گورز له سیکتهری کشتوکالی عیراق لهریگهی برین و کهمکردنهوهی ناوی فورات له وهزری هاویندا .

پاشان کلۆدیا رایت دیتهسهر باسی ههلوێستی تورکیا که ویستویانه لهجهنگهکهی عیراق- ئێران بیلایهن بمیننهوه، بهلام بهچنویهکی چهسپاو هیزه تورکییهکان بهرمو چهند بنهکهیهکی ناوچه شاخاوییهکان

رۆیشتون و لەنێو ئەفسەرانى ناسیونالیستی تورکیى بۆ یەكەم جارە لەپاش جەنگى یەكەمى جیهانى، خەونى گێرانەوى "پاریزگا لەدەستچوو" بەنەوت دەولەمەندەکانیان ژیاوتەتو، ئەو پارێزگایانەى دەهۆک و هەولێرو سلێمانى كە لەلایەن بریتانییەکان و کۆمەڵەى گەلانەوه لەئیمپاتۆرى دۆراوى عوسمانى سەندراوه.

am Hus-
ain little
he im-
elligence
rpret the
southern
perhaps
almost a
shington
works in
r 1958. It
h the
purged
he coups
all of the
its only
ormation

ortage of
adership,
nticipate
redictable
borders;
the com-
likely to
n Iraq's
Saddam

nians could try to open up a new offensive in Kurdistan in the north, or attempt a blitzkrieg toward the Shia holy places of An Najaf and Karbala in the south.

The Syrians have already closed the border with Iraq, allowed Iranian warplanes to use Syrian bases, and cut off the flow of oil from Iraq's northern fields to Syrian and Lebanese ports on the Mediterranean. They could throttle the country's agriculture and water supply by reducing to a trickle the flow of the Euphrates River into Iraq over the summer.

So far, the Turks have tried to remain neutral in the Iraqi-Iranian war. However, crack Turkish forces are moving steadily into bases within range of northern Iraq, and there is a strong view among nationalist Turkish commanders that, for the first time since World War I, they have a chance to recover the "lost" provinces — Iraq's oil-rich governorates of D'kok, Arbil and Sulaimaniya — that were taken from the defeated Ottoman empire by the British and the League of Nations.

As surprising as a Turkish move into

the
brut
H
of t
cou
awa
Iraq
frier
Hus
and
grav
upri
mili
wol
mac
Iraq
ing
insir
ther

هیرشی ئیران بۆ سەر بیرهنهوتهکانی کهرکوک لهسلیمانیهوه

لهلایهه ١٨ی رۆژنامهی ئهمریکی (Richmond County Daily Journal) که لهروژی دووشهمهه ریکهوتی ١٥ی جون /حوزمهیرانی ١٩٨٧دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، وتاریک لهلایهن (بیرنارد ئی ترمینهر) هوه نووسراوه بهناونیشانی: "کوئاییهک بۆ جهنگی کهنداو لهئاسودا نییه". نووسهر لهم وتارهدا باس لهوهدهکات که جهنگی ئیران - عیراق لهسالی حهوتهمیدایهوه بههوش ماوهکهی لهماوهی جهنگی دووهمی جیهانیی تیپهراندوهوه هیشتا هیچ کوئاییهکی ئهم جهنگه لهئاسودا نییه تازه ههردوولا خویان بۆ پیکادانی گهوره ئاماده دهکهن.

بیرنارد لهم وتاره باس لهستراتیژی سوپای عیراقیی لهجهنگهکهدا دهکات که پشت بهبهکارهینانی "چهکی بالا" دهبهستیت، چونکه عیراق لهماوهی جهنگهکهی سوپاکهی خوی زور پیشخستوهوه توانای گواستنهوهی یهکهکانی بهخیرایی لهبهرماندا ههیهو ناگری زیاتر بۆ لیدانی دوژمن بهکاردههینی. ههر وهها ئیرانیش لهبهرهی باشوورهوه که شیعهی زوره پهلامارهکانی چرکردوتهوهو پشتی بههیزی فیدایی ژماره زور له بهسیجهکان دهبهستیت و عیراقیش بههوی ئهو راپورته ههولنیانهی ومریگرتوون دهنائیت که ئیران خوی بۆ پهلاماری گهوره ئامادهکردوه.

بیرنارد دهنوسیت: "له ههمان کاتدا، ئیران بهردهوام لهریگهی ئهنجامدانی هیرشی سنووردار لهسهر سنوورمهکان فشار لهسهر عیراق دروستدهکات، نمونهی ئهم هیرشانه بهشیومهکی تایبته لهلهباکوور لهدهوروبههری سلیمانی و لهنزیک بیرهنهوتهکانی کهرکوک کاریگهربوون، که ئیرانییهکان پالپشتیی کورده جیابووهکان دهکات. کاری سهربازی سنووردار هیچ ههرشهیهکی جیدی لهسهر عیراق دروست ناکات."

ready ex-
d War II,
diplomats
say they
military
he diplo-
at Iran is
ives, but
mance of
war has
ber 1980,
bably re-
f life and
gy, based
been ef-
ks, which
s.
he region
here to be
Iranians
perts said
build up

military threat to the ruling elite, and allows Hussein to get on with the restructuring of Iraqi society.

A lull continues in the war as Iran shops on the world market for munitions and equipment to replace what it expended in the Basra fighting.

Meanwhile, Iran keeps pressure on Iraq by conducting limited attacks along the border. Such attacks have been particularly effective in the north around Sulaimaniya near the Kirkuk oilfields, where the Iranian support dissident Kurds. The limited military actions pose no serious threat to Iraq.

Iran is said to be recruiting new formations of young suicide troops, known as "Basiz," a Persian acronym for "Mobilization of the Oppressed." If true, it could mean that Iran intends to resume the offen-

better
weapo
The
action
offens
on so
made
lems,
Dis
milita
logica
Basra
the g
cance
costly
during
Iraq
howev
enhanc
al Ar
obstac
cross

راگواستن له راپۆرتەكەى تايم كئىلسى ئوستورالى لەسلىمانى

رۆژنامەى ئوستورالى (THE CANBERRA TIMES) كە لەرۆژى سێشەممەى رێكەوتى ٢٢ى ئوتى ١٩٨٩، چاپ و بڵاوكرائەتەوه، لەلایەرە ٨ى خۆیدا راپۆرتىكى دەزگای داتای تەندروستى " تايم كئىلسى/ Time Kelsey " ئوستورالى لەژێر ناونیشانى "كورد چياكانى پى خوشترە لەژيانى راحت" بڵاوكردۆتەوه.

راپۆرتەكە بەدیمەنى كوردیكى چەكدار دەستپێدەكات كە لەبەرخۆرەكە خۆى بەسەر تەنگەكەیدا داوهو لەولاشەوه كوردىك بەناوى شوماز (دەشتت ناویكى خواراو بێت/ وەرگێر) گۆرانى بەسەر چیاو تاقگەو سەمای گۆلالە سورەكانى كوردستان دەلێت و تانەو تەشەر دەگرێتە جاشە چەكدارەكانى حكومەتى بەعس بەوهى ئەوانە : سەربازى بەعس بەجلى كوردییەوهو بەشیوه كوردن بەلام لەناوەركدا كوردن!

پاشان راپۆرتەكە دەچیتە نێو باسى راگواستنى سەدان هەزار لەكوردەكان دەكات لەناوچەكانى خۆیانەوه لەچياكان لەپاش كۆتاییهاتنى جەنگى عێراق- ئێرانەوه بەسالىك. ئەوهى كە گروپەكانى بەهەلستكار بە ٣٠٠٠٠٠٠ كەس دەبخەملێن.

راپۆرتەكە باس لەوه دەكات چۆن لەكاتى جەنگ بەدریژایى ٣٠ كم خەلك لەشوینی خۆیان راگۆزراون، وێرانكارى بەهۆى جەنگەوه لەسنورەكان روویداوه، ئەوهى هەیه حكومەتى بەعس لە باشوور، بەتایبەتى لەبەسەرەو فاو، هاوكارى راگۆزراوەكان دەكات بچنەوه سەر مالى و حالى خۆیان و پارەیهكى زۆریان بۆ سەرف دەكات مالى و ناوچەكانیان سەرلەنوێ ناوەدان بكەنەوه بەلام لەكوردستان تەواوى ناوچە چياپیهكان بەویرانى هیلراونەتەو ئەو گوندانەشى ماون بەشوقل تەخت دەكرێن و ویران دەكرێن و خەلكەكەى رادەگۆزێرێن بۆ

کهمپهکان و شارۆکه ناشرینه به‌لۆکدروستکراوه‌کانی هاوشیوهی هه‌له‌بجهی تازه.

راپۆرت‌هکه له‌ریگهی سلیمانییه‌وه به‌رو هه‌له‌بجهی تازه، وه‌سفیکی ریگه‌که‌مان بۆده‌کات چۆن به‌جیش و جاش گیراون و پرن له‌خالی پشکنینی زۆرو هیزی سه‌ربازی که‌به‌تانک و زیل و دۆشکه‌که‌کانی سه‌ریانوه‌ ناوچه‌که‌یان ته‌نیوه.

پاریزگاری سلیمانی له‌باره‌ی ئه‌و ملیتاریزه‌کردنه‌ وتویهتی: "ئه‌م بوونه سه‌ربازییه‌ سروشتیه‌وه هه‌ر زۆریش سروشتیه‌وه ده‌توانیت له‌زۆربه‌ی شۆینه‌کانی جیهان ببینیت " بینه‌وه‌ی ئه‌وه له‌به‌رچاوبگریت که‌ راگواستنی دانیشتوانه‌که له‌زیدی خۆیان و به‌دریژی سنوره‌کان له‌به‌رئه‌وه‌یه که‌ به‌شیوه‌یه‌کی ئاسانتر کۆنترۆلی کوردان بکهن.

هه‌روه‌ها پاریزگار وتویهتی: "کورده‌کان خۆیان چه‌زبان له‌وه بووه شۆینه‌کۆنه‌کانی خۆیان جیهانی و له‌م شارۆکه‌ نوێیانه‌دا ئامرازی راهه‌تیان زیاتره‌وه ده‌توانن به‌ئارامی و ئیسراحت بژین."

پاشان راپۆرت‌هکه دینه‌سه‌رباسی هه‌له‌بجهی تازه که‌ ۵۱ کم له‌ هه‌له‌بجهی کۆنه‌وه‌ دوره‌وه زۆر له‌ماله‌کانی له‌ژووریک بیکه‌اتوه‌وه له‌نیو ئه‌و باره‌ لم و چیمنتۆو بلۆکانه‌ی بلاوکرانه‌ته‌وه‌وه پۆستی سه‌ربازیش به‌ده‌ورپوه‌یه‌تی له‌گه‌ڵ وینه‌یه‌کی سه‌دام له‌به‌رده‌میدا. به‌رپرسان وتویانه‌ خۆی له‌به‌نه‌رتدا ناوی ئه‌م شارۆکه‌یه‌: هه‌له‌بجهی سه‌دامیه‌، وه‌ک وه‌فایه‌ک بۆ ئه‌و پیاوه‌ی که‌ زۆری بۆ کوردان کردوه!!

کاتیک ئێرانییه‌کان له‌مارتی ۱۹۸۸ شارمه‌کیان گرت، وینه‌گرێکی ته‌له‌فیزیۆنیان بۆ هینا بۆئه‌وه‌ی وینه‌ی ئه‌و هه‌زاره‌ها که‌سه‌ بگرن که‌ ده‌وتریت به‌گازی ژاراوی عێراقی کۆژرابوون. ۵۰۰۰۰ کس له‌دانیشتوانی هه‌له‌بجهی کۆن هاتوون به‌رو هه‌له‌بجهی تازه‌وه له‌وه‌ی هه‌ریه‌که‌ی پارچه‌ زه‌وییه‌ک و مه‌وادێ بنیانتانیاان داونه‌تی بۆئه‌وه‌ی نیشه‌جین و به‌رپرسان ده‌لین هه‌یج که‌س ئاماده‌ نییه‌ ئیره‌ جیه‌نییت.

یهک له‌دانیشتوانی هه‌له‌بجی تازه که ناوی هۆشمن مسته‌فا
هه‌تاهه و تویه‌تی: ئه‌گه‌ر بتوانم هه‌ر سه‌به‌ینی ده‌گه‌ر یمه‌وه "

یه‌کیکی تریش له‌راگۆی‌زراوه‌کان که راشکاوانه‌تر بوو وتی که
به‌رپه‌سه‌کان هه‌له‌ن، گه‌نجه کورده‌کان جه‌خت ده‌که‌نه‌وه که هه‌له‌بجی
تازه کاره‌باو ته‌له‌فیزیۆنی لێیه، له‌هه‌له‌بجی کۆنیش کاره‌باو
ته‌له‌فیزیۆن هه‌بوو. ئه‌ویش زۆر به‌هه‌یو‌ابوو که به‌گه‌ر یته‌وه .

Kurds prefer mountains to 'facilities'

LEANING on his rifle, a fat Kurdish militiaman is sunning himself on a seat by the door of the hotel while Shumaz is humming a melancholy Kurdish song celebrating the beauty of the mountains in Iraqi Kurdistan. "Go and you will see the water flowing and the flowers dancing," he sings.

Shumaz is eyeing the man, a member of the Jash, the government-sponsored Kurdish volunteer force with Arabic roots. "This is an Iraqi soldier in Kurdish dress," he whispers. "A Kurd but not a Kurd!" The militiaman stirs, and Shumaz says loudly: "We are free and happy". He sings another refrain and then, after a pause, all the while looking at the man, says "Once we had our mountains".

It is a lament because the Kurds of Iraq no longer have their mountains. Since the ceasefire with Iran a year ago, hundreds of thousands have been moved by the Government from their villages to arid plains in the north. Outlawed Kurdish opposition groups say that 100,000 have been forcibly relocated. Officially, the Kurds have been relocated because they live within a 30-km security zone along the borders with Iran and Turkey. The Government in Baghdad insists that the security zone extends all the way along the Iranian border and affects the south just as much as the north.

But in the south the people are

Tim Kelsey reports from Sulaimaniya on Baghdad's removal of Kurdisa populations from their mountain homes in "security zones" to arid northern plains.

being encouraged to return to their homes, and in the Arab cities of Basra and Fao huge sums have been spent on reconstruction. In the north, the Government has a different policy. Instead of rebuilding the damaged border towns, it has closed and reportedly razed them, and moved their Kurdish populations to new, ugly breeze-block cities like "the new Halabja".

The road from Sulaimaniya to the city is littered with army checkpoints, machine-gun emplacements, and rubble Kurdish villages. The governor of Sulaimaniya says that such a military presence is "very normal, very natural and just what you can find all over the world". He shrugs off the assertion that the depopulation of the settlements in the mountains and along the borders was intended to make control of the Kurdish population in the north easier.

"The Kurds wanted to leave their old homes," the governor says. "In the new towns they have better facilities. Now they can live in stability and peace."

"The new Halabja" is 51km away from the old town, which was invaded by the Iranians in March, 1988. It is a featureless expanse of single-room, half-built houses buried in piles of sand and cement, and surrounded by small military posts. At its entrance is a portrait of Saddam Hussein, President of Iraq. An official reminds us that the town's name is in fact Saddamite Halabja, in honour of the man who "has done so much for the Kurds". When the Iranians stormed the old town, they brought television cameras to ensure for posterity pictures of the thousands who were killed during alleged Iraqi poison-gas assaults.

The 50,000 residents of old Halabja who have been moved to the new town were given a piece of land and a subsidy to build a house. Regardless of official assertions that nobody wants to leave, many do. In the half-finished gateway to his Baghdad, Hoshmen Mustaf Fattal says that he would return to the old town "tomorrow if I could — it is my home". His wife, tending a sun-

flower plant, shakes her head vigorously.

Another of the displaced was more outspoken. Officials were wrong, the young Kurd insisted, to say that in the new town facilities were better than in the old. "There was electricity and TVs in the old Halabja", he said. He too hopes to return.

Ghabat al-Jadidah, the "New Forest", is another treeless new town in the neighbouring province of Erbil, where many of the people of the Iranian border town of Qalat Diza have been resettled. Officials are cagey about Qalat Diza and fast to rebuff Kurdish contentions that the 100,000 residents were forcibly relocated and their town demolished. To one side of a dirt street down which an open sewer flows, Abdullah Rezarar Abdul Rahman, a mechanic, is building his house. He stayed in Qalat Diza during the Gulf war even though "the shelling of the town was terrible and I lost some of my workers and was injured myself".

"Things are better here. I came freely and I do not want to return to Qalat Diza," he said, looking at a nearby official. He has stuck a portrait of Saddam Hussein on the outer wall of his house.

It is a "conspiracy of the Zionists, the Kurdish traitors who fought for Iran during the war, and the Syrians" that accounts for the contention that the Government is trying

to limit the freedom of the Kurds, says Sirwan al-Jaff, president of the elected executive council which governs the theoretically Kurdish autonomous region in the north. From his office in Erbil, beneath a picture of Saddam Hussein embracing a Kurdish child, he stresses that the President has allocated 1 billion Iraqi dinars (\$A4.25 million) to the development of the north. The Kurds of Iraq, unlike those of Turkey, he said, are allowed to speak their language and enjoy full cultural freedom as well as limited autonomy. He is at a loss to understand why tens of thousands of Iraqi Kurds opted to cross the border into Turkey last September after the Gulf ceasefire had come into effect.

Those refugees say they were the victims of a military offensive which included the use of poison gas. Mr Jaff vigorously denies that there was any military campaign after the ceasefire, although he does say that the Kurdish rebels in the north who were supported by Iran during the war have been stamped out. He is equally certain of the popular support for the movement of the mountain Kurds to the towns on the plains. "They are much happier there, and I am sure that none would want to leave when they enjoy such excellent facilities."

The Kurds may have lost their mountains forever.

— The Independent

كوشتن و بريندار كردنى ۲۰۰۰ سەربازى عىراقىي لە پارىزگاي سلېمانى لەلايهن نىرانهوه

رۆژنامهى ئەمەريكى (THE HOURNAL_NEWS) كە لەروژى يەكشەممەى رىكهوتى ۲۲ى نۆفەمبەرى ۱۹۸۷دا، چاپ و بلاوكراوتهوه، لەمىانهى بابەتێكدا كە لەژىر ناونىشانى "نىران هېرشىكرده سەر كەشتىيەكى يونانى لە كەنداودا" باس لەو پەلامارانه دهكات كە نىران بەو دواييه وهك بەشێك لەئۆپەراسىۆنه سەربازىيەكانى جەنگ دژى عىراق، كرديتەييه سەر هەندىك كەشتى ولاتانى بيانى لەكەنداو لەرىگەى بەكارهينانى گروپى بەلمەى سەربازىيى بچووكهوه، بەتايبەتى كەشتىيەكى يونانى و هەروهها دانەيهكى دىكەش كە ئالای ئەمەريكى هەلكردوه. ئەو دۆخەى كە حالەتێكى لەگرژى و دژوارىي لە هاتوچۆى دەريايى لە كەنداو هيناوته ئاراو بەو بۆنەيشهوه لە ئەبوزەبى و بەسەپرشتىارىي مىرسولتانى وهزىرى بەرگرىي سعودىيه، دىدارىك لەنىوان نونەرانى ولاتانى عەرهىي ساز بدرىت.

لەكوئايى ئەم بابەته ئاماژه بەوه كراوه كە هەمان كات نىران وتويەتى كە ۲۰۰۰ سەربازى عىراقىي كوشتوووهو بريندار كردوووهو هەروهها ۲۰ كىلومەتر دووجاش خاكى "رزگار كردوه" لەناوچەى ماوهت لەباكوورى پارىزگاي سلېمانى.

discuss means of dealing with rising tensions in the gulf.

Saudi Defense Minister Prince Sultan adopted a low-key approach to the meeting by stating that there were no specific items on the agenda. He said participants had the option of raising any issues that they felt should be discussed.

Meanwhile, Iran said that its troops had killed or wounded 2,000 Iraqi soldiers and had "liberated" about 20 square miles of mountainous Iraqi territory in the Mawat region of the northern Sulaimaniya Province.

An Iranian communique said that 205 Iraqi soldiers were taken prisoner as the Iranians stormed eight mountains and four villages, "smashing" several battalions of Iraqi infantry and special forces units.

There was no immediate com-

make the speech.

In fact, White had said Tuesday that the request for the Gorbachev a speech was forwarded to House Speaker Wright, D-Tex., and Senate Majority leader Robert C. Dole. Responding to a question, White's spokesman for Wright said that Gorbachev asked to speak to a joint session of Congress at 10 a.m.

Wilson Morris, White's spokesman, said the request for a telephone call from Gorbachev was an official request. "It's true but so is the annual State of the Union address," Morris said.

Senate Minority Leader J. Dole, R-Kan., said he would speak when he said on Tuesday.

هەریمی سلیمانی لەنیوان بەرداشی شەری عێراق- ئێران دا

رۆژنامەى ئەمریکى (PERSS REPUBLICAN) کە لەرۆژى یەک شەممەى ریکەوتى ٣ى ئەپرێلى ١٩٨٨دا، چاپ و بڵاوکراوەتەوه، لەلایەرەى نیونەتەوهیبیدا، بابەتیکى بەونونیشانى " عێراق ئیدیعی تیکشکاندى هێرشى کوردو ئێران دەکات " سەرەوه لەلایەن "مارتن ماریس"ى نووسەرى ئەسۆشیەت پریسەوه بڵاوکردۆتەوه کە لەنیقوسیا (قوبرسەوه) رهوانەکراوه دەئیت:

"عێراق رۆژى شەممە وتى، کە هێزەکانى هەزارەهایان لەسوپای ئێرانى کوشتووهو دەستى بەسەر بنکەکانى ئەو یاخیببوهووه چەکدارە کوردانەدا، لەچیاکانى باکوورى رۆژەلاتى عێراقدا گرتووه، کە ئێران پالپشتیان دەکات.

رادىۆى تاران هەوالیدا، کە فرۆکە ئێرانىیهکان، سەربازگەیهكى عێراقىیان لە ناوچەکەدا بۆردومانکردووه، بەلام دەزگای میدیای هەوالى ئێرانى، هېچ کۆمىنتىکى دەستبەجىی لەسەر ئیدیعی سەرکەوتتى عێراقىیهکان نەداوه.

ناژانسی هەوالى کۆمارى ئیسلامى ئێران هەوالیدا کە هێزەکانى عێراق شارۆچکەى سەیدساقیان لەپاریزگای سلیمانى تەختکردووهو دانیشتوانەکەى پەنایان بردۆتەبەر شارۆچکەکانى دەورووبەر.

سەرکرده جیاخوایهکەى کورد، جەلال تالەبانی، جەختیکردووه کە شەریکی دژوار روویداوهو وتى: " کە عێراق هەلمەتیکى جینۆساید دژی گەلمەکەمان بەریوەدەبات لەریگەى بەکارهینانەى رۆژانەى گازی کیمیاییهوه."

وەستانىکى کەمى جەنگى شارەکان هەیه، لەکاتیکدا عێراق لەسەر بێدەنگکردنى رۆکیتە دوورهاوێژەکانى بەردەوامه، بەهۆى سەردانەکەى سەرۆک وەزیرانى تورکیا، تورگوت ئوزال بۆ بەغدا.

ههروهه ئیرانیسه ههوالی ههچ پهلاماریکی ئامانجه مهدهنبیهکانی نهداوه.

ئازانسی ههوالی عیراقیی ههوالیدا، وهزیری دهرهوهی عیراق، تاریق عهزیز، جهختی له ئامادهیی ولاتهکههی کردهوه که لهسهه وهستاندنی ئهو پهلامارانه بهردهوام بئیت تهناهت دواي گهرانهوهی ئوزالیش بو تورکیا که بهیانی روژی یهک شههمهیه.

بهلام ئهو قسهیهشی راگواست که دهلئیت : ئهو ئاگر بهسته تهنیا ئهو کاته بهردهوام دهبئیت که ئیران ههنديک لهداواکانی عیراق پهسهنبکات، لهوانه پاشهکشهی ئیران لهخاکی عیراق، ئهو بابتههی که ئیران بهردهوام گالتههی پیدههات.

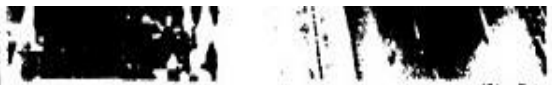
ئهمیری کوهیت، تکایهکی ئاراستههی ئیران کرد که لهریگهی گفتوگوو دانوستانهوه، کوئیایی بهجهنگ لهگهل عیراق بهئینئیت.

رادیوی بهغدا، راگهیاندنیکی فهرمیی لهسههکردایهتی بالاه راگواست که دهلئیت: " سوپای عیراقیی لهماوهی دوو ههفتههی رابردووودا ههریمی قهرهداغی لهناوچهی سلیمانی لهعیراق بهتهواوهنیی پاککردوتهوه.

قهلاداغ، تهنیا ۲۰ میل لهروژئاوای دهریاچهی دهر بهندیخانهوه دووره، ئهو شوینهی که پاسدارانی ئیرانیی لهماوهی هیرشیکی ۱۶ روژیدا، لئیهوه دزمیانکردبووه نیو خاکی عیراقهوه. "

went into hiding before his arrest four months later. The military says 11 officers and 90 enlisted men involved in the coup attempt remain at large.

Mrs. Aqanp said Saturday that Honasan had carried out his coup attempt while facing investigation into misappropriation of military equipment. She also said he wanted to avoid a combat command.

Great bridge debut: About 6,000 bicyclists ride on the Seto Ohashi or Seto Great Bridge Saturday as part of two days of special events celebrating the opening of the 12.3-kilometer bridge which links Okayama on the island of Honshu and Kagawa on the island of Shikoku. The bridge spans 7.6 miles and five small islands in Japan's inland sea. It will open officially next Sunday to rail and automobile traffic.

AP WirePhoto

Iraq claims Kurd-Iran push crushed

By MARTIN HASSIS
Associated Press Writer

NICOSIA, Cyprus (AP) — Iraq said Saturday its forces killed thousands of Iranian troops and overrun bases of Iranian-backed Kurdish rebels in mountainous northeastern Iraq.

Iranian warplanes bombed an Iraqi garrison in the region, Tehran radio reported, but Iraq's news media had no immediate comment on the Iraqi victory claim.

Iran's Islamic Republic News Agency reported that Iraqi forces were leveling the Kurdish town of Seyyed Sadiq in Sulaymaniyah province and its inhabitants were seeking refuge in the mountains.

Kurdish separatist leader Jalal Talabani confirmed there was heavy fighting and said Iraq was "waging a genocide campaign against our people through the daily use of poison gas."

the cities" held as Iraq continued to silence its long-range missile launches for the duration of a trip to Baghdad by Turkish Prime Minister Turgut Ozal. Iraq did not report any attacks on civilian targets either.

Iraqi Foreign Minister Tariq Aziz reaffirmed his nation's readiness to continue the halt even after Ozal returns to Turkey, probably Sunday evening, the Iraqi News Agency reported.

But it quoted him as saying

the truce would continue only if Iran accepted several Iraqi demands, including an Iranian withdrawal from Iraqi territory, that Iran has repeatedly scuffed at.

Kuwait's ruler issued a new appeal to Iraq to end the war with Iraq through negotiations.

Baghdad radio quoted a high command communique as saying Iraqi troops "completely purged" the area around Qara Dagh in the Sulaymaniyah region of Iraq in the last two weeks.

Qara Dagh is only 20 miles west of Lake Derbandikhan, where Iranian Revolutionary Guards have thrust into Iraq in

China crime laid to reforms

By JIM ABRAMS
Associated Press Writer

BEIJING (AP) — China's liberal economic reforms have caused a major increase in economic crimes, debt cases and divorce, the president of the Supreme People's Court said Saturday.

Zheng Tianxiang told the National People's Congress, China's legislature, that since a crackdown on white-collar crime began in 1983 about 760,000 people have been sentenced to punishments ranging from a jail term of five years to execution.

He also said there were 547,000 divorce cases last year, almost half the 1.2 million civil cases heard.

China's reforms, started in

leftist Gang of Four, have loosened state controls over business and opened the nation to foreign influences.

But they also have prompted the "corrupt and ugly" phenomenon of nouveau riche "upstarts who use money to seduce or philander with women, and even take concubines," Zheng said.

In addition, bribery, embezzlement and speculation have become commonplace, he said.

From August 1983 to the end of 1987, the nation's courts passed judgment on 2 million people for white-collar crime. About 38 percent, or 760,000, received sentences of at least five years in jail, he said.

Last year the number of crim-

or more for such crimes more than doubled, Zheng said, although he did not provide figures.

Zheng said that of the offenders since 1983, government employees made up 16 percent while 28 percent were factory workers.

Zheng did not say how many people were sentenced to die.

Foreign analysts have estimated that more than 10,000 people have been executed since 1983.

Easter Services
FIRST PRESBYTERIAN CHURCH
34 Brinkerhoff Street
(across from Grand Theater)
7:00 a.m. Easter Sunrise Service
10:00 a.m. Easter Service
Dr. Earl S. Johnson, Jr., Preaching
"Frightening Aspects of Easter"

CATIO THERM PERM

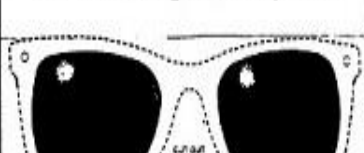

"I finally got a perm!"

SALE 39.88

Reg 545
245 20
245 20
245 20
245 20
245 20
245 20

If all you're looking for are cheap sunglasses, these will probably do.

کوشتنی ٦٠ سەربازی عێراقیی لەسڵیمانی

رۆژنامەی ئوسترالی (THE CANBERRA TIMES) که لەرۆژی چوارشەممەیی ریکەوتی ٩ی ئۆکتۆبەری ١٩٩١دا، چاپ و بڵاوکراوەتەوه، لەلایەره ١١ی خۆیدا که تاییهتە بهههوالهکانی جیهان و لهژیر ناونیشانی: "دهیان کوژراو لهعیراقی نوێی گەرگرتوودا" باسی کوشتنی ٦٠ سەربازی عێراقیی دهکات لهشاری سلیمانی لهلایهن راپەرێوانهوه بهخوینیکی ساردهوه له شاری سلیمانی قه‌لای نه‌تهوه‌یی و سوپاش شاره‌که‌ی به هاوهن بۆمباران کردوه. ئه‌وه‌ش خرابترین پیکدانه له‌نیوان ههر دوولا لهو کاتهوه‌ی کوردان له‌راپه‌رینه‌که‌دا شکستیان‌هێناو کۆره‌ویان کردوه‌و گه‌راونه‌ته‌وه.

رادییۆ یه‌کێک له‌لایه‌نه کوردیه‌ چه‌کداره‌کان که ئیستا که له‌گه‌ڵ سه‌دام حسین له‌گفتوگۆدان له‌پیناو به‌دییه‌نانی ئاشتی و ئۆتۆنۆمی، داوای دان به‌خۆداگرنتی کردوه. هه‌روه‌ها ده‌وتریت که نوینه‌رانی لایه‌نه چه‌کداره‌کان و سوپا له‌په‌یوه‌ندییدان بۆ کۆنترۆڵکردنی ره‌وشه‌که.

رادییۆ ده‌نگی کوردستان وتویه‌تی: ئیستا که هه‌ردوولا له‌حاله‌تی گه‌توگۆدان، ده‌شیت لێره له‌وئ که‌سانیک که به‌رژه‌وه‌ندییان له‌ناشتی و ئارامییدا نییه‌و حه‌زیان به‌و دۆخه نییه‌ لێره له‌وئ هه‌ولێ ئاژاوه‌و تیکدانی دۆخه‌که‌ بدن.

سه‌ره‌تا پیکدانه‌کانی نیوان کوردو هێزه‌کانی حکومه‌ت له‌که‌لارو کفری روویاندا که ٦٠کم له‌باکووری رۆژه‌لاتی به‌غداوه‌ن و پاشان به‌ره‌و سلیمانی په‌ریونه‌ته‌وه که به‌ده‌ستی کوردانه‌وه‌یه.

دانیشتوانی سلیمانی به (کورت شو‌رک)ی په‌یامنیزی رۆیته‌ریان وتوه، ئه‌وه‌ی که ببینویه‌تی ٦٠ سەربازی گیراوی حکومه‌ت له‌رۆژی دووشه‌ممه گوله به‌سه‌ریانه‌وه نراوه، که سوپا ده‌وروبه‌ری شاره‌که‌ی به‌هاوه‌ن یان به‌ تۆپی تانکه‌کانیان بۆمباران کردوه.

راديوكهى بهرهى كوردستانى كه له لايهن دهزگاي راديوى بریتانییهوه چاودیریى دمکریت، داواى له ههردوو لا کردووه پیکهوه هاوکاریى بکهن.

دانیشتونانى سلیمانى كه لانكى نهتهوایهتیی کوردیهوه داواى شارى سههرهکیى کوردستانیشه كه پاش راپهرینهكهى مارت كهوتهوه دهست حكومهت، وتویانه كه سوپا لهناكاو بی هیچ پاساوێك هیرشى کردوتهسهر شارهكهو چهند پيشمههرهگهیهکیان گرتووه. حكومهتیش لهبهغدا هینستا بیدهنگه.

لهشكرى ئههریکاش كه هیزهكانى خویان لهپاش راپهرینهكه لهباكوور راگرتووه بو ریگرتن لهبهركارهینانى هیز له لایهن سههدام حسینهوه دزی كورد، دملین زور روون نییه كه كى شههرهكهى دهستپیکردووه.

شارى سلیمانى لهناوههراستى حوزههیرانهوه له لایهن كوردهكانهوه گیرایهوه، پاش چهندین پیکدادن كه ژمارهیهكى تیدا كوژران و برینداربوون. سوپاش لهدهوربهرى شارهكه جیگیربوون.

مهسعودى بارزانى سههرههوى كوردیى كه ریبهرى تیمی گفتوگو دهكات بو ئوتونومی، تهقینهوهی دوخهكهى بو بهدحالییوونیک گهراندوتهوه لهخالیكى پشکنیندا. عیراقیش لومهى ئهو ئیرانییانهى کردووه كه دزهیان کردوته ناچهكه، ئهوهى كه لهنیوان سالى ۱۹۸۰- ۱۹۸۸ دا لهگهلیان لهجهنگدابوه.

پیکدادانهكان سههرهتا لهكفریهوه دهستپیکرد كه ۱۰۰ كم لهباشووری رۆژهلاتی سلیمانییهوهیهو دواتر گواسترایهوه بو نزیکى كهلار له رۆزی یهك شههمهو ئنجا بو عهربهت له دووشمههدا (شایهنى باسه وهرگیری ئهم دیرانه لهو رۆژهدا لهعهربهت به سووكى برینداربوو) لهباشووری رۆژهلاتی سلیمانى. ناوهندی شارى سلیمانییش له رۆزی دووشههمهدا بهشیوهیهكى ریژهیى ئارامه.

Dozens killed in new Iraq flare-up

NICOSIA: Dozens of people have been killed in Iraq's Kurdish north in some of the worst clashes there since the collapse of a March revolt against President Saddam Hussein after his army's defeat in the Gulf war.

The flare-up sent tens of thousands of people fleeing from their homes.

Kurdish rebels shot dead at least 60 government soldiers in cold blood in the nationalist stronghold of Sulaimaniya and troops pounded the city with mortars.

But a radio station run by the rebel Kurds, who are trying to negotiate an elusive peace and autonomy deal with Mr Saddam's Government, urged restraint.

It said rebel representatives and army commanders in the region were in contact and trying to restore calm.

"It is obvious to both sides that the principle of dialogue has enemies who consider it to be detrimental to their own purposes," the Voice of Iraqi Kurdistan said. "These people therefore are likely to make trouble and to create incidents here and there."

The clashes between government troops and Kurdish rebels began in the towns of Kifri and Kalar, about 160km north-east of Baghdad, on Saturday and then spread to the Kurdish-controlled city of Sulaimaniya.

Residents of Sulaimaniya, where Reu-

Kurd rebels shoot 60 soldiers in cold blood

ter correspondent Kurt Schork saw at least 60 captured government soldiers shot in the head on Monday, spoke of hand-to-hand fighting and said the army was pounding the outskirts of the city with mortar or possibly tank fire.

The radio, run by the Kurdistan Front rebel alliance and monitored by the British Broadcasting Corporation, called for cooperation between the two sides.

Communication with the region was difficult and first-hand reports scarce.

Residents of Sulaimaniya, the cradle of Kurdish nationalism and the last major town to fall to Iraqi troops after the March revolt, said the army attack on the city had been unprovoked and had caught the Kurdish peshmerga fighters there by surprise.

The Government in Baghdad kept silent on the clashes.

The United States, which stationed

troops in the north after the March revolt to deter Mr Saddam from using undue force against the Kurds, said it was unclear who had started the fighting.

The Kurds regained control of Sulaimaniya in mid-July during clashes in which scores of people were killed and several hundred wounded. The army is camped on the outskirts.

Kurdish leader Massoud Barzani, who is leading the rebel team in the autonomy talks, blamed that flare-up on a misunderstanding at a checkpoint. Iraq blamed infiltrators from Iran, with which it was at war from 1980-1988.

The clashes in Kifri, 100km south-east of Sulaimaniya, spread to nearby Kalar on Sunday and Monday to Arbat, 20km south-east of Sulaimaniya.

Sulaimaniya city centre was relatively calm on Monday, but a spokeswoman in Brussels for the charity *mecécins sans Frontières* said about 50,000 refugees were streaming to Halabja and Penjwin in rebel-held territory near the Iranian border.

Traffic on the road east out of Sulaimaniya was also jammed with people leaving toward Sayed Sadiq, which is behind rebel lines 50km away.

Up to two million Kurdish refugees fled to the mountainous borders with Turkey and Iran after the collapse of the March revolt.

— Reuter

پهيامنير كورت شورك كهلهسالى ۲۰۰۰ له سيراليون كوژراوه

دهیان ههزار کەس لەشەڕەکانی شاری سلێمانی هەلاتوون

رۆژنامەی ئەمریکی (PRESS REPUBLICAN) کە لەرۆژی چوارشەممەیی رێکەوتی ٩ی ئۆکتۆبەری ١٩٩١دا، چاپ و بلاوکرانەوە. لەژێر ناوێشی "شەڕی کوردو عێراقیی سەدەها کوژار برینداری لێکەوتۆتەوه" ناماژەیی بەپێکدادانەکانی نیوان کورد و هێزه سەربازییەکانی حکومەتی عێراقی لەشاری سلێمانی داوەو بەپشت بەستن بە قسەیی وتەبیژێکی کورد و تیمی پزشکی دەلیت کە لەو شەڕانەدا سەدەها کوژراو و بریندار هەن.

هەوڵەکە، ئەو شەڕانە بەخراپترین شەڕو پێکدادان لەقەڵەم دەدات کە لەماوەی پینج مانگی پێشوا، ئەوەی کە چوار رۆژه بەردەوامی هەیه و دەیان ههزاریش بههۆی ئەو شەڕانەوه لەناوچەکە هەلاتوون.

هەر و هە، وتەیی گروپێکی کوردیی رادهگۆزیت کە تیبدا حکومەتی عێراقیان بەوه تۆمەتبار کردوه کە ئاوی بەستی دوکانی کەمکردۆتەوه، کە ٤٣ میل لەرۆژئاوای شاری سلێمانییەوه دووره، بەمەبەستی برینی تەزوی کارەبا لەشارەکەو وێرانکردنی هەریمەکە.

Schleyer, president of the German Employers Association, in the fall of 1977. Prosecutors said Ms. Maier-Witt helped monitor Schleyer's movements before the abduction, assisted the kidnappers' getaway, and helped distribute ultimatums that jailed terrorists be freed or Schleyer would be killed.

Iraqi-Kurd fighting leaves hundreds dead, wounded

NICOSIA, Cyprus (AP) — Fighting Tuesday between Iraqi government troops and Kurdish rebels left hundreds dead and wounded, according to spokesmen for the rebels and a medical team. Tens of thousands fled the battles around the northern city of Suleimaniya.

As the worst outbreak of fighting in five months continued for the fourth day, a Kurdish group charged that Iraq was lowering water levels at the vital Dukan dam, 43 miles west of Suleimaniya, threatening to cut electricity in Kurdistan and sabotage the region's irrigation system.

INTERNATIONAL

Homosexuals protest handling of Dahmer case

MILWAUKEE (AP) — Police arrested four people at a rally by

كوردان هیزی هاوپهیمانان ره خنده كهەن به هۆی دهستیوه نهەدانیان له رووداوی شههه كهی سلیمانی

روژنامهی ئەمەریکی (PRESS REPUBLICAN) كه له روژی دووشه مەمی ریکهوتی ۱۴ی ئۆکتۆبەری ۱۹۹۱دا، چاپ و بلاوکراره تهوه، له لایههه ۲ی خۆیدا، بابەتیکی (جینیفەر دیکسون) به ناو نیشانی "دوا بنکهی ستافی کۆلۆنیلی ئەمەریکی له عێراق" بلاوکردهوتهوه. بابەتهکه باس له وههه کات که هیزهکانی هاوپهیمانی روژناوا پاش ئەوهی ئەرکی خۆیان جیبهجیکردوهو کوردهکان له چیاکان گهراونهتهوه ناوچهی ئارام، بنکهو باری خۆیان پێچاوهتهوهو رویشتون، بهلام هیزیکی بچۆکلهیان بهسهرکردهبی (کۆلۆنیل دیک ناب) جیهیشتوهو بۆ ئەوهی چاودییی ئەو دۆخه ناجیگیرهبن که له نێوان کوردو حکومهتهکهی سههم حسیندا ههیهو ریگر بن له وهی جاریکی دیکه کوردان به شێوهی پێشوو پهلاما ریدرینهوه. دياره پرۆسهی هاتنی زیاتر له ۱۳۰۰۰ سهربازی هاوپهیمانان، کهنداوکه ۸۰۰۰یان ئەمەریکی بوون، لهکاتی کۆرمهوهی ۱۵۰۰۰۰ له کوردان که ههلاتن بۆ سنورهکان له دواي راپههینه کهیان دژی سهدام پاش جهنگی پهکیکبوو له رووداوه میژووویهکان له میژووی بهشداریی سوپای ئەمەریکا له پرۆسهی مرۆفایهتی لهدهروه.

بهلام ههندیک له کوردان له ههفتهی رابردودا، هیزهکانی هاوپهیمانان رهخه کرد به هۆی دهستیوه نهەدانیان پاش ئەوهی شهه له سلیمانی ههنگیرسا که ۸۰ میل له باکووری روژ ههلاتی به غاداوهیه.

کۆلۆنیل ناب پاساوی دهستیوه نهەدانی بهوه هیناوهتهوه، که شههه که لهدهروهی ناوچهی ئارامی باکووری عێراق بووه ديار نهبووه چون دهستیپنیکردوه، ههروهها له ناوچانهی که سوپای عێراقی و کورد تیکه لهکاتی وادا سهخته هاوپهیمانان دهستوه ردهنه کیشهکهوه. بهلام وتی : لهو پروایههه سهدام درک به وههه کات ئەگهه شتیکی نهشیاو بهرامبهه کورد بکات به راستیی سزادهدریت.

U.S. colonel staffs last outpost in Iraq

By MARY BETH SHERIDAN
Associated Press Writer

ZAKHO, Iraq (AP) — The Western troops have packed their bags and the Kurdish refugees have left their camps, but U.S. Army Col. Dick Naab stays on at the last dusty, coalition outpost in Iraq.

Naab, the U.S.-led allies' negotiator with Iraq during the Kurdish refugee crisis, staffs a lonely but critical office. From a three-bedroom concrete house with a porch swing and rows of marigolds, the colonel and a small team are trying to maintain the precarious balance between Saddam Hussein's government and the Kurdish minority.

"It's the Alamo," jokes Naab, 50, sitting on a shiny brown-checked sofa in the spartan living room.

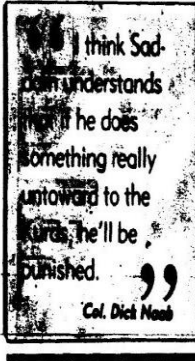
Naab, who works with seven other coalition officers, is the last link in Iraq with one of the biggest aid operations in U.S. history.

More than 13,000 coalition troops were in Iraq at the operation's height in the spring, including 8,000 Americans. They helped resettle the estimated 1.5 million Iraqi Kurds who fled to the borders after their uprising against Saddam was crushed at the end of the Gulf War.

These days, Naab's office is trying to ensure that there are no repeat performances by Saddam.

Naab says the Western troops will return if Saddam turns on the Kurds. But the coalition was criticized by some Kurds last week for not intervening when fighting flared in the Suleimaniya area, 80 miles northeast of Baghdad.

"The coalition guarantees are there," said Naab, a silver-haired former Notre Dame football

player.

"They (Iraqi troops) understand they can't go too far."

Naab noted that the fighting last week occurred well outside the old allied "security zone" in northern Iraq.

"There's a great deal of uncertainty on how it started," he said. He said that since Kurds and Iraqi troops are intermingled in the area, sometimes sharing duties, it would be difficult for Western troops to step in.

Still, he said, "I think Saddam understands that if he does

something really untoward to the Kurds, he'll be punished."

The coalition's last ground troops, stationed across the border in Turkey, went home last week. But the allies maintain a strike force of warplanes in Turkey in case the Kurds are in trouble.

Naab's Iraqi counterpart, Brig. Abdul Ahab, turns up regularly in Zakho in his white Oldsmobile to discuss the Kurdish situation.

But, as Naab's assignment stretches into its seventh month, much of his time is spent on humanitarian projects.

For example, Naab helped arrange a mine-clearing operation in northern Iraq carried out by unarmed Iraqi soldiers — under the protection of the Kurdish rebels. In six weeks, he estimates, the three teams have unearthed more than 10,000 mines.

"It's very important in what I call the reconciliation process," he said.

But Naab admits the two sides have a long way to go. Talks between the Kurds and the government on an autonomy

accord for the minority have stalled. The fighting in Suleimaniya, he said, is a "symptom of the bad state of play it's in."

"There may be forces that really don't want an agreement," he said.

Another problem, he said, is the large number of Iraqis who are armed and can easily provoke violence.

"It's like the Wild West," he said.

Naab's office also provides assistance to the United Nations and other humanitarian groups scattered throughout the Kurdish-dominated north, helping returning refugees restart their lives.

In anticipation of a harsh winter, the allies have donated lumber, cement, blankets and surplus army jackets to the Kurds.

Among his other tasks, Naab meets with a steady stream of Kurds who turn up at his doorstep. They report everything "from where Saddam's hiding his nuclear weapons to how they want to go to America," he said.

ATTENTION HOMEOWNERS

\$17,500 FOR YOU

The U.S. Congress has made available up to \$17,500 for you to improve your home through THE FHA TITLE I LOAN PROGRAM. IMPROVEMENTS MAY INCLUDE LIFETIME ENERGY EFFICIENT SIDING, REPLACEMENT WINDOWS AND ROOFING. IF YOUR HOME IS IN NEED

Operators on call 24 Hours (800) 283-6170

U.S. WINDOW SUPPLY

9 Avis Drive, Latham, New York 12110

Name _____

Address _____ Phone _____

City _____

State _____ Zip _____

My Home Is: Wood Brick Cement Block Stone Other _____

هیرشکردنه سهر بنکه‌ی یونیسف له‌سلیمانی

روژنامه‌ی ئهمریکی (Adirnidock Daily Enterprise) که له روژی سێشه‌ممهی ریکه‌وتی ۲۲ی ئوتی ۱۹۹۲دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌لایه‌ره ۵ی خۆیدا وتاریکی به‌ناونیشانی "سه‌دام دژایه‌تی ده‌کات له‌کاتی‌کدا روژئاوا ئاماده‌کاریی بو دانانی ناوچه‌ی ئارام له‌مه‌لێه‌ندی شیعه‌کاندا ده‌که‌ن" دا به‌زانده‌وه. له‌م وتاره‌دا باسی کیشمه‌کیشی نیوان عێراق و ولاتی هاپه‌یمانی کراوه له‌پاش جه‌نگی که‌نداو و راپه‌رینه‌که‌ی سالی ۱۹۹۱، کاتی‌ک هاپه‌یمانان ناوچه‌ی ئارامیان بو کورد پیکه‌یناو پاشتریش خوازیار بون فشاری زیاتر به‌خه‌نه سهر رژیمی به‌عس و سه‌دام حسێن له‌عێراقدا. رژیمی به‌عس که دامه‌زراندنی ناوچه‌ی ئارام و دامه‌زراندنی ده‌سه‌لاته ئۆتۆنۆمه کوردیه‌که‌ی له‌کوردستان زۆر پیناخۆش بوو، هه‌روه‌ها پیلانیشی ده‌گێرا تاوه‌کو له‌ده‌ره‌وه ناوه‌وه فشار بخاته‌سه‌ر هاپه‌یمانان و گه‌مارۆ بخاته‌سه‌ر کوردستان تاوه‌کو ئه‌وه‌له پوچه‌ل بکاته‌وه، زۆر ده‌ترسا هه‌مان شت له‌باشووریش به‌ریوه‌بچیت و هه‌ولی هاپه‌یمانانی به‌ دا به‌شکردنی عێراق بو سی زۆنی : شیعی عه‌ره‌بیی و سوننی عه‌ره‌بیی و زۆنی کوردیی ناوزه‌ ده‌کرد.

له‌م بابته‌دا هاتووه: "هه‌روه‌ها که‌مینه‌ی کوردی عێراقیش له‌پاش جه‌نگی که‌نداو راپه‌رین. سالی پار، ولاتی هاپه‌یمانان به‌رابه‌ری ئهمریکا، بو پاراستنی کورد ناوچه‌ی ئارامیان له‌سه‌ر هێلی پانی ۳۶ دامه‌زراند، که له‌و ساته‌وه به‌ره‌و ئۆتۆنۆمی ده‌رون . به‌و دوایه‌، هیرشه‌کان کراونه‌ته سه‌ر کارمه‌ندانی یونین و کریکارانی فریاگوزاریی نیوده‌وله‌تی له‌ ناوچه کوردیه‌که‌.

روژی دوو شه‌ممه، هیرشه‌به‌ران به‌موشه‌ک هیرشیان کردۆته سه‌ر بنکه‌ی به‌شی فه‌ندی مندا لانی یونین / یونیسف له‌سلیمانی. به‌رپرسیکی یونین له‌ باکووری شاری هه‌ولێر وتی، که ئامانجی هیرشه‌که ترساندنی روژئاوا یه‌کانه بو ده‌رکردنیان له‌ ولاته‌که‌."

شایه‌نی باسه، وهک بهرپرسه‌که‌ی یوئین وتویه‌تی که بنکه‌که‌ی یوئین
زیانی پی نه‌که‌وتووو قوربانیش نییه، یه‌کی‌کیش له هیرشه‌بهره‌کان
پاش شه‌رته‌مه‌گیراوه.

هه‌روه‌ها خزر عه‌بدولعه‌زیز دوری بهرپرسی بالآ له‌حیزی به‌عس و
بهرپرسی له کاروباری ناوچه کوردییه‌که، رۆژی دوو شه‌مه‌مه
ئاگاداری داوه که : عیراق چاویوشی له‌بوونی خۆبهریوه‌بهری
کوردیی ناکات و وتی به‌ری کوردستان که ئیستا ده‌سه‌لاتیان
به‌ده‌سته‌وه‌یه فری‌ده‌درینه‌ ده‌روه.

ficial newspaper Nhan Dan, listed system just like Taiwan and South

decree for Shiite lands

el, said sources,

ison and French
porters they in-

a nature to make

and other Iraqi

l Iraqis continue
more united as
aggression."

French govern-
undermine Iraq's
was quoted by
ent.

the Gulf War in
occupation of
d unrest among

rebelled follow-

ing the Gulf war. Last year, the U.S.-led coalition imposed a
haven above the 36th parallel to protect the Kurds, who
have since moved toward autonomy.

Recently, there have been attacks against U.N. personnel
and relief workers in the Kurdish area.

Attackers on Monday fired rocket-propelled grenades at
the headquarters of the U.N. Children's Fund in
Sulaimaniya, according to a U.N. official in the northern
city of Irbil. U.N. officials said the attack appeared aimed at
scaring Westerners out of the country.

The UNICEF building was not hit, there were no casualties
and one attacker was caught after a gunfight, said a U.N. of-
ficial, speaking on condition of anonymity.

Khidr Abdul Aziz al-Douri, the ruling Baath Party's senior
official in charge of the Kurdish area, warned Monday that
Iraq will not tolerate Kurdish self-government and said the
Kurdish Patriotic Front, which holds power, "will be kick-
ed out."

But he stressed Saddam Hussein's keenness not to use any
armed force to clean the area," INA quoted him as telling
the pro-government Kurdish daily Al-Iraq.

edented. A
ministers lo
percent of
re-elected a
ty's central
received lov

The heav
party still pr

Voices o
from stud
vétérans, i
party mem
do not disc
Europe, g
Western in
namese str
expanded m

But Thay
recently
other obser
rather than
the more
many. And
played up
ordeals of
and Yugosl

دارماتی پهروهده و فیرکردن له سلیمانی کوردستانی عیراق ۱۸ مانگ پاش کۆرهو

له بهشی نیوده و له تیبی ژماره ۱۲۱ ی گوڤاری فهرنسیی (CONVERGRNCE) که له رۆژی ۱ ی نوکتۆبهری ۱۹۹۲ دا، چاپ و بلاو کراوه تهوه، بهو ناونیشانهی سهروهه راپۆرتیک له لایهن تیمیکی فهرنسییهوه بلاو کراوه تهوه که روشی گشتی کوردستانی عیراق بلاوده کاتهوه له پاش ۱۸ مانگ له کۆرهو گهرانهوهی خه لکه هه لاتوو مهکی باشووری کوردستان له چیاکانهوه بو نیو شارهکان.

تیمه که له ۱ ی ئوتی ۱۹۹۲ دا، له سلوییهوه، هاتۆته نیوخاکی باشووری کوردستان و پاش برینی پرده کهو ۱۵ کم شهو چوونه ته نیو زاخۆ، که بههۆی نه بوونی کاره باوه، تاریکستانیک بووه بوخۆی. وهک ئهوان دهلین شاره که بیخزمهت و پۆخل و برسیتی پیه دیار بووهو له نه بوونی و کهمو کورتیهکی نه او دا بووه.

ئنجاسی بابهتی پاراستنی ئاسایشی کوردستانی عیراق دهکات که له مانگی ئه پهر له وه کراوه ته ئهرکی نه تهوه به کگرتوو هکان، ههروهها ئه دوو جار گهمارۆ ئابوورییهی که به سههر ئه م به شهی کوردستاندا سه پینزاوه، جاریک بههۆی ئه و گهمارۆ جیهانییهی به سههر عیراقهوهیهو جاریکی دیکهش ئه و گهمارۆیهی که به غدا پاش کشانهوهی داموده زگاکانی خۆی سه پاندوویهتی، ئه و ریگریی له خۆراک و پیهو ستیهکانی دیکه ی ژیان دهکات له بین بو کوردستان و شارهکانی وهک کهرکوک و موسل و خانهقین له م به شهی کوردستان دابراون، ئه و به شهی که هه میشه به دهست سه رکوت و جهنگهوه نالاندوویهتی.

دواتر راپۆرته که، باس له هه لیزاردنی جونی ۱۹۹۲ و دامه زاردنی یه کهمین کابینهی حکومهتی ههریمی کوردستان دهکات به سه رۆکایهتی فوئاد مه عسوم، ئه وهی پێشوازیی له تیمه که کردووهو

دیداری لهگه‌لدا ئه‌نجامداون و وتووێهتی : که کێشه‌ی سه‌ره‌کی بریتیه له دۆخی ئابووری و داوای له یونین کردووه که له‌گه‌مارۆکه‌ی خۆیاندا به‌سه‌ر عێراق، نه‌رمیی سه‌به‌ره‌ت به‌ سه‌رمیی کوردستان بنوینن و کاربکه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی به‌شیک له‌ داها‌تی نه‌وتی عێراق بدریته کوردستان. هه‌روه‌ها حکومه‌ته کوردیه‌که‌ چاوه‌ڕوانه‌ ده‌سه‌لاتدارانی نیوده‌وله‌تی کاربکه‌ن بۆ به‌دییه‌نانی چاره‌سه‌ری سیاسییانه‌و ته‌نیا داها‌تی کوردستانیش پشتیبه‌ستوو به‌و باجه‌ی که‌ ده‌خریته‌ سه‌ر ئه‌و نه‌وتی که له‌ عێراقه‌وه‌ ده‌چێته‌ تورکیا و له‌ژێر کۆنترۆلی عێراقدا به.

ئنجاراپۆرته‌که‌ دیته‌سه‌ر باسی دۆخی خراپی گۆزه‌رانی خه‌لک و ئه‌و نه‌هامه‌تیانه‌ی که‌ خێزانی کوردی له‌باشووری کوردستانه‌وه‌ پێوه‌ گیرۆده‌یه‌. کۆمه‌لگایه‌ک که‌ به‌ده‌ست بیکارییه‌وه‌ ده‌نالیڤت که‌ رێژه‌که‌ی ۸۰٪ یه‌، ئه‌وه‌ی وایکردووه‌ گرانی و برسیتی بکه‌وێته‌وه‌ به‌شیه‌یه‌ک ده‌رکه‌وتوو خێزانی که‌ له‌ماله‌وه‌ ماونه‌ته‌وه‌و نه‌هاتوونه‌ته‌ ده‌روه‌ بۆ ئه‌وه‌ی پیکه‌وه‌ له‌ماله‌وه‌دا له‌برسا به‌مرن و خه‌لک به‌هانا یانه‌وه‌ چووه‌!

هه‌روه‌ها راپۆرته‌که‌ ئاوڕیشی له‌دۆخی دارماوی په‌روه‌رده‌و فێکردن داوته‌وه‌و باسی په‌روه‌رده‌ی شاری سلێمانی کردووه‌ که‌ گیرۆده‌ی چ دارمانیک بۆته‌وه‌، به‌شیه‌یه‌ک مامۆستا یان سالیکیان به‌ریکردووه‌ بێ ئه‌وه‌ی موچه‌ی تێدا وه‌ربگرن. سه‌دان فێرگه‌ که‌ به‌هۆی رژیمی عێراقیه‌وه‌ به‌ته‌واوته‌ی دارماون پێویستیان به‌نۆژهنکردنه‌وه‌یه‌. ئه‌وه‌ی که‌ ته‌نیا ریکخراوه‌ خێرخوازییه‌کان به‌و کاره‌ هه‌لده‌سن و بۆ ئه‌وه‌ش هه‌فته‌انه‌ کۆبوونه‌وه‌یه‌کیان هه‌یه‌ و له‌ژێر ده‌سه‌لاتی یونیسفدا کۆده‌بنه‌وه‌.

راپۆرته‌که‌ ئاماژه‌ی به‌دۆخی خراپی پینجۆینیش کردووه‌ که‌ له‌راسته‌وخۆ له‌سه‌ر سنووری ئێران هه‌ ۷۰کم له‌شاری سلێمانیه‌وه‌ دووره‌و له‌که‌مه‌مو کورتیه‌کی گه‌وره‌دا ده‌ژی، وه‌ک گرفتی گواسته‌وه‌وه‌ نه‌بوونی هێلی ته‌له‌فۆن و هه‌روه‌ها کێشه‌ی گه‌یاندنی ئاوو ئه‌و دۆخه‌ سه‌رماو سۆله‌یه‌ی که‌ له‌زستاندا هه‌موو کاریکی تێدا راده‌وستیته‌.

MENSUEL DE LA SOLIDARITÉ ESTE PAR LE SECOURS POPULAIRE FRANÇAIS

CONVERGENCE

SECOURS
POPULAIRE
FRANÇAIS

ORAGES DANS LE SUD-EST

La nouvelle est tombée au moment où nous mettions sous presse. Les orages extrêmement violents ont fait des dizaines de victimes. 50 000 personnes sont sinistrées. Une page spéciale pour vous associer à l'élan de générosité.

Page 5

SEBINA

CAMPAGNE D'HIVER
la solidarité s'envole

KURDISTAN IRAKIEN : 18 MOIS APRÈS L'EXODE

Une équipe du Secours populaire du Nord a séjourné près d'un mois au Kurdistan irakien. Impressions et projets.

La plupart des réfugiés de la guerre du Golfe ont regagné le Kurdistan irakien, mais ils vivent dans une extrême pauvreté.

Silopi, le 1er août. Dernière ville de Turquie avant le Kurdistan irakien. Encore 15 km de route, le contrôle de la police turque, le passage sur le pont qui enjambe le Tigre et nous sommes enfin au Kurdistan.

Après une fouille sévère, sécurité oblige, c'est le premier contact avec la réalité. La nuit est tombée sur la petite ville de Zahro. Faute d'électricité, elle est plongée dans le noir. Les enfants, qui ont remplacé ici les stations-service, n'ont pas encore remballé leurs bidons d'essence. Les passants traînent encore, cependant que les peshmergas patrouillent dans une ville qui respire la pauvreté. Un sentiment d'isolement et de pénurie extrême : une impression qui ne nous quittera plus.

Depuis l'exode et la protection accordée par les Nations Unies en avril 1991, le Kurdistan irakien paie toujours, en effet, le prix de la liberté.

Touché par l'embargo qui frappe l'ensemble de l'Irak, il est aussi sanctionné par Bagdad qui a retiré tous ses fonctionnaires et se refuse à fournir ce que ce soit, salaires, matières premières, nourriture, équipement, à cette partie de son territoire qui échappe à son autorité. Privé des ressources pétrolières de Kirkouk, Mossoul et Karmakli, coupé de l'économie irakienne à laquelle il était intégré, détroué par

les guerres et la répression, le Kurdistan est en situation de survie.

Les Kurdes ont élu, en juin dernier, un parlement et disposent aujourd'hui d'un gouvernement. Le Premier ministre, M. Fouad Massoum, nous accordera un entretien. Il nous confirmera que la situation économique constitue sa préoccupation principale. Il a demandé aux Nations Unies d'assouplir l'embargo sur le Kurdistan et, surtout, de lui accorder une partie des revenus du pétrole irakien. Pour le reste, le gouvernement kurde attend toujours des autorités internationales un commencement de solution politique.

La seule ressource de ce gouvernement provient des taxes prélevées sur le trafic d'essence entre l'Irak contrôlé par Bagdad et la Turquie. Pour avoir vécu dans des familles, nous nous rendons compte par nous-mêmes de la difficulté d'assurer le quotidien. Avec 80 % de la population au chômage ou non payée et une hausse incessante des prix, nourrir une famille commence à ressembler à un exploit que permettent, seules, les solidarités traditionnelles au Kurdistan. « Nous sommes parfois si préoccupés par le quotidien, nous confiera un habitant, que nous ne voyons plus rien hors-rue ». « Dans mon quartier, nous racontera un autre, on a

découvert une famille qui avait choisi de se laisser mourir de faim chez elle. Tout le monde lui est venu en aide. »

La situation de l'éducation est, bien sûr, à l'image de celle du pays, nous confirmera le Recteur de Suleymania, la ville la plus importante du Kurdistan irakien. Les enseignants ont assuré l'année scolaire pratiquement sans salaire, cependant que des centaines d'écoles sont à reconstruire, notamment à l'Est où tout a été rasé, essentiellement par l'armée irakienne.

Les programmes de reconstruction des établissements scolaires reposent totalement sur les organisations humanitaires qui se réunissent toutes les semaines au rectorat sous l'autorité de l'UNICEF.

Administrations et organisations nous ont fait le meilleur accueil. C'est ainsi que nous avons pu étudier et chiffrer la construction d'un collège à Penjûn, à 70 km de Suleymania, juste à la frontière iranienne (1). A prendre en compte : les difficultés de transport, l'absence de communication téléphonique, d'électricité, de raccordement d'eau dans les villes riches de l'Est et le climat très rigoureux qui interdit tous travaux durant l'hiver. Le tout compensé par la volonté des habitants et la présence de personnels enseignants qualifiés.

Zahro, 23 août. Derniers adieux et nous repassons la frontière au petit matin. Beaucoup d'images dans la tête. Celle aussi de ce petit garçon sourd et muet retrouvé seul sur les routes de l'exode et dont, encore aujourd'hui, on ignore tout. Partout nous avons été accueillis comme des porteurs d'espoir. Mais l'hiver sera rude pour ceux que nous avons laissés là-bas. Tout manque : les fournitures scolaires pour la rentrée, des jouets pour les orphelins, des centres pour ac-

cueillir et soigner les enfants handicapés par la guerre.

Géry BAUDIN et Mahdy ZAN

(1) La mission consultative comme urgente l'aide à la réouverture de l'école sous forme de dons très importants en matériel scolaire. Avec et dans l'attente.

La Fédération du Nord et le Comité de Villeneuve-d'Ang ont développé une campagne d'information et de collecte en vue d'assurer un soutien permanent à la scolarisation des enfants de ce village, cela en accord avec les autorités locales, notamment le Recteur de l'Éducation nationale et l'association

CHOSSES LUES

En 1980, la consommation totale d'énergie dans le monde était de 10 milliards de tonnes d'équivalent charbon. Si les tendances actuelles se poursuivaient, cette consommation aura augmenté de 40 % d'ici 2025, la population mondiale atteignant alors 8,2 milliards d'individus. Le pétrole, le charbon et le gaz représentent l'essentiel de l'énergie produite et consommée dans le monde, malgré l'utilisation des énergies nucléaire, hydro-électrique, éolienne, solaire et géothermique. Ce sont les trois dernières qu'il faut impérativement développer,

soulignent les experts, si l'on veut d'une part moins polluer la planète par des émissions toxiques, d'autre part protéger les forêts.

Car le bois représente encore l'unique source d'énergie de 2,5 milliards d'êtres humains. Dans le Sahel, le rythme de l'arrachage du bois de feu dépasse d'un tiers celui de la repousse. D'une manière générale, les efforts d'agroforesterie restent dérisoires par rapport aux besoins : on ne replante pour le moment qu'un arbre quand on en arrache neuf.

(Source : extrait de la lettre de l'UNICEF, N° 22)